

Gmina Miasto Zambrów

**DIAGNOZA I DELIMITACJA
OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH
I OBSZARU REWITALIZACJI**

w ramach opracowania

**LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI
GMINY MIASTO ZAMBRÓW
na lata 2017 – 2022**

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE.....	3
2.	DIAGNOZA I DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI	3
2.1.	Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego	3
2.2.	Diagnoza.....	4
2.2.1.	Ogólna charakterystyka miasta	4
2.2.2.	Sfera społeczna.....	4
2.2.3.	Sfera przestrzenno-techniczna	24
2.2.4.	Sfera gospodarcza	31
2.2.5.	Sfera środowiskowa	37
2.3.	Granice obszarów badawczych.....	45
2.4.	ANALIZA WSKAŹNIKOWA.....	48
2.4.1.	Analiza sfery społecznej	52
2.4.2.	Analiza sfery gospodarczej.....	64
2.4.3.	Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej	69
2.4.4.	Analiza sfery technicznej.....	74
2.4.5.	Analiza sfery środowiskowej.....	78
3.	OBSZARY ZDEGRADOWANE	82
3.1.	Zasięg przestrzenny obszaru wymagającego wsparcia	82
	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	88

1. WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie stanowi kompleksową diagnozę przeprowadzoną dla gminy Miasto Zambrów obejmującą szczegółową analizę w ujęciu społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym. Przedmiotową diagnoza została sporządzona w oparciu o weryfikowalne mierniki, dostosowane do charakteru diagnozowanego obszaru.

Diagnoza ma na celu zbadanie natężenia negatywnych zjawisk na terenie gminy miasto Zambrów i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyznaczenie wymienionych obszarów stanowi pierwszy etap procesu rewitalizacji, a także przyczynia się do sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Miasto Zambrów na lata 2017-2022.

W opracowaniu opisano metodologię wyznaczania obszaru zdegradowanego i zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na obszarze gminy w podziale na poszczególne obszary w aspekcie społecznym, gospodarczym i infrastrukturalnym. Przedstawiono ogólną charakterystykę gminy Miasto Zambrów, a następnie przeprowadzono pogłębioną diagnozę obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w oparciu o analizę wskaźnikową. Przyjęcie do analizy metody standaryzacji umożliwiło obiektywne porównywanie obszarów przestrzennych i sfer problemowych podlegających diagnozie, i tym samym precyzyjne i jednoznaczne wyłonienie obszarów gminy, które najbardziej narażone są na degradację w ujęciu społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym i wymagają interwencji.

2. DIAGNOZA I DELIMITACJA OBSZARU REWITALIZACJI

2.1. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych na terenie gminy miasta Zambrów zostało przeprowadzone przy pomocy dwóch odrębnych analiz: jakościowej i wskaźnikowej.

Analiza jakościowa obejmowała obszar całej gminy i w niniejszym dokumencie przyjęła formę szczegółowej diagnozy obejmującej kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe. W tym celu przeprowadzono analizę danych zastanych (desk research), która stanowiła bazę dla dalszych rozważań oraz ustaleń związanych z realizacją kolejnych etapów delimitacji obszaru rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020* analizie poddane zostały dane dotyczące wszystkich wskazanych powyżej sfer, co pozwoliło na rzetelne określenie stanu kryzysowego i wyłonienie obszaru rewitalizacji.

Kluczowym etapem podczas prac nad wyznaczeniem obszarów zdegradowanych było przeprowadzenie analizy wskaźnikowej, która wskazała na obszary gminy najbardziej narażone na degradację w ujęciu społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym.

Koncentracja zjawisk kryzysowych na danym terenie zdefiniowała obszary zdegradowane, z których wyłoniono obszar dysfunkcyjny do rewitalizacji.

2.2. Diagnoza

2.2.1. Ogólna charakterystyka miasta

Miasto Zambrów położone jest w środkowo-zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie zambrowskim. Jest ono ważnym węzłem drogowym, gdyż krzyżują się tutaj strategiczne drogi krajowe. Przez miasto przebiegają: krajowa droga ekspresowa Nr 8 oraz drogi krajowe Nr 63 i Nr 66. Tereny zurbanizowane Zambrowa koncentrują się wokół głównego węzła komunikacyjnego – skrzyżowania drogi krajowej ekspresowej Nr 8 i drogi krajowej Nr 63 oraz na terenach leżących wzdłuż południowego przebiegu dróg krajowych Nr 63 i Nr 66.

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr IX/80/03 z dnia 27 czerwca 2003 r. Miasto Zambrów jest powiatowym wielofunkcyjnym ośrodkiem rozwoju skupiającym usługi o znaczeniu powiatowym i ponadpowiatowym w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, handlu, administracji i otoczenia biznesu. Potencjał gospodarczy miasta opiera się głównie o przetwórstwo rolno – spożywcze i drobną wytwórczość.

Zambrów spełnia istotną rolę w zaspokajaniu potrzeb nie tylko społeczności miasta, ale także całego powiatu. Owa „metropolitalna” rola Zambrowa jest bezpośrednim efektem jego przestrzennego usytuowania, gdyż w promieniu kilkunastu kilometrów nie ma innych ośrodków miejskich.

Pod względem liczby ludności Zambrów jest siódmym co do wielkości miastem w województwie podlaskim. Spośród 36 miast województwa, przewagę nad Zambrowem pod względem liczby ludności mają: Białystok, byłe miasta wojewódzkie: Łomża i Suwałki, a także Augustów, Bielsk Podlaski i Hajnówka. Ludność Zambrowa stanowi ok. 2% ludności całego województwa podlaskiego.

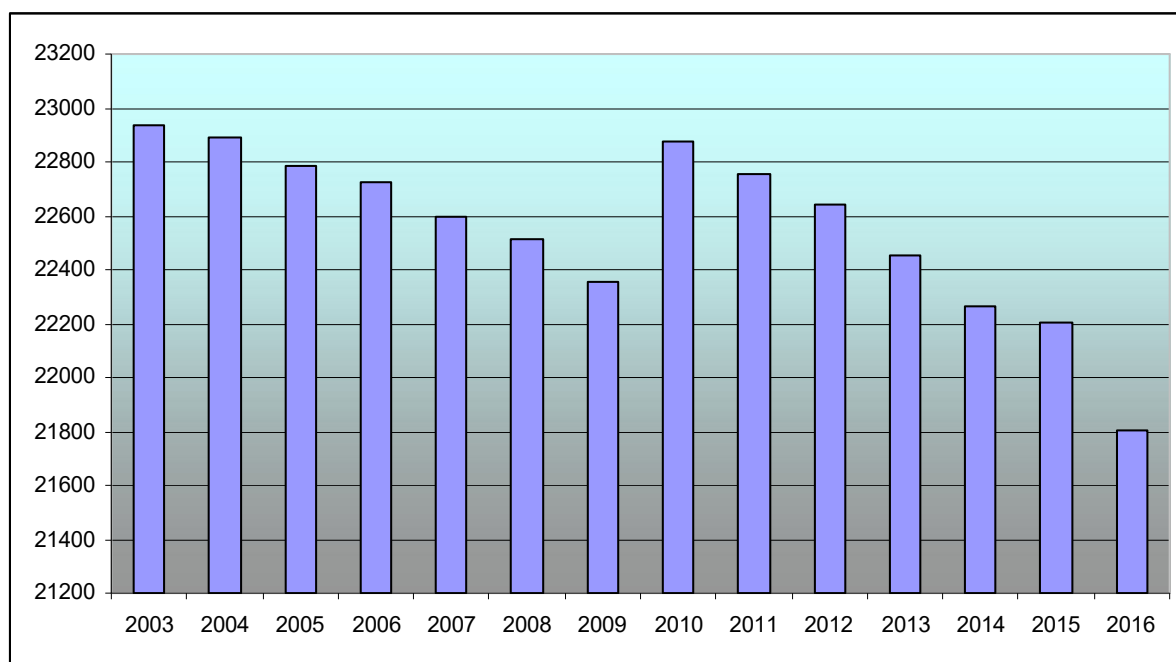
2.2.2. Sfera społeczna

2.2.2.1. Demografia

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

Od połowy lat osiemdziesiątych XX wieku trwa w całym kraju tendencja spadkowa w jego rozwoju demograficznym. Liczba ludności Zambrowa zmniejsza się od kilkunastu lat, w latach 2003-2016 ubyło ok. 1132 osoby.

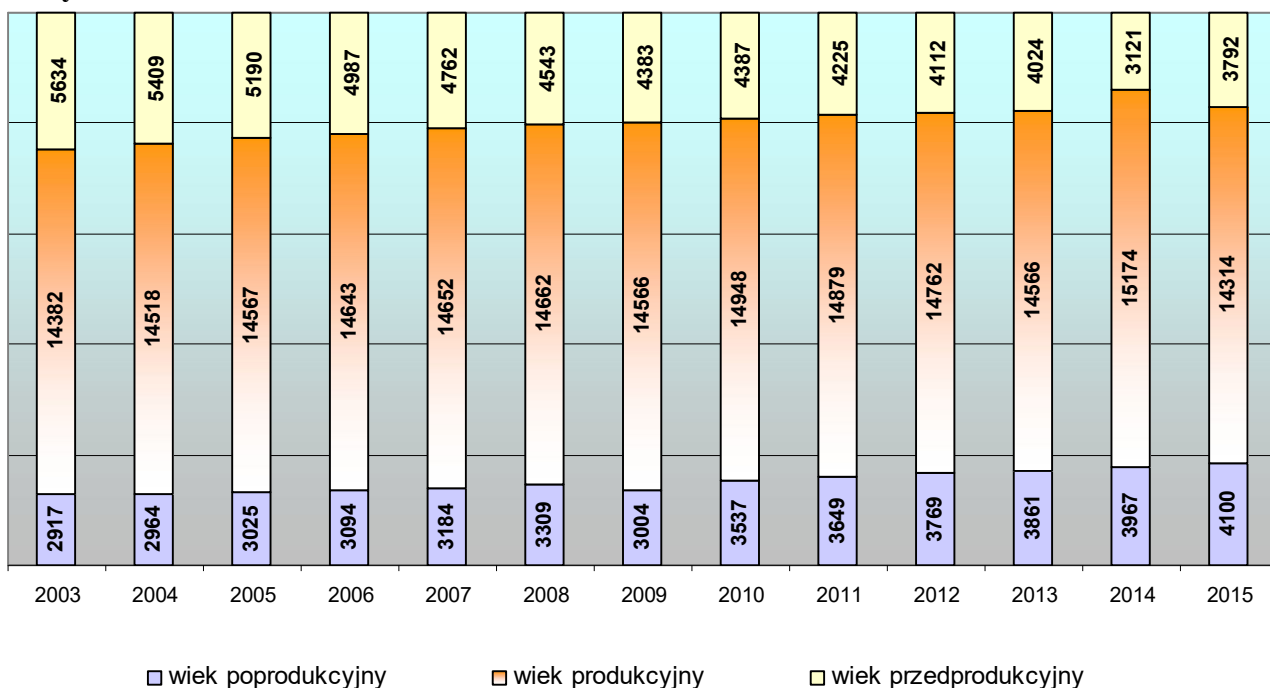
Rysunek 1. Ludność Zambrowa w latach 2003-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (2003-2015), UM Zambrów (2016)

Bezpośrednią przyczyną zmniejszania się liczby mieszkańców - obserwowana w długim okresie - jest notowany od 1985 r. spadek liczby urodzeń – przy prawie nieistotnych zmianach w liczbie zgonów. Obecnie miasto zamieszkuje 21 801 osób (dane z Urzędu Miasta, 2016 r.), a gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi ok. 1 147 osób.

Rysunek 2. Struktura wiekowa ludności Zambrowa w latach 2003-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Od 2003 roku wzmocnieniu uległ potencjał ekonomiczny gminy, o czym świadczy przyrost liczby ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do liczby ludności w wieku przed i poprodukcyjnym. W 2014 roku w wieku zdolności produkcyjnej było 68,16% populacji, zaś w roku 2003 – 62,7%. W 2015 r. zaobserwowano spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym (64,46% ogółu populacji) i jednocześnie wzrost w porównaniu do lat poprzednich zarówno ludności w wieku przedprodukcyjnym, jak i poprodukcyjnym. Strukturę wiekową ludności Zambrowa w latach 2003-2015 zaprezentowano na poniższym rysunku (brak danych za 2016 r.).

Przewidywaną liczbę ludności Zambrowa wyznaczono na podstawie prognozy GUS dla miast województwa podlaskiego. Prognoza ta uwzględnia nowy porządek demograficzny, charakteryzujący się obniżeniem płodności, spadkiem natężenia umieralności, wahaniami liczby migracji.

W Tabeli 1. przedstawiono prognozę liczby ludności miasta Zambrów na tle powiatu zambrowskiego i województwa podlaskiego do roku 2024.

Tabela 1. Prognoza ludności Zambrowa na tle powiatu zambrowskiego i województwa podlaskiego w latach 2017 -2024 r.

Rok	Województwo podlaskie	powiat zambrowski			miasto Zambrów		
	Ogółem	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2017	1 162 880	43 137	21 254	21 883	21 501	10 287	11 214
2018	1 159 818	42 972	21 167	21 805	21 402	10 235	11 167
2019	1 156 687	42 820	21 091	21 729	21 298	10 186	11 112
2020	1 153 546	42 649	21 009	21 640	21 200	10 143	11 057
2021	1 150 138	42 474	20 916	21 558	21 097	10 088	11 009
2022	1 146 429	42 278	20 813	21 465	20 982	10 034	10 948
2023	1 142 405	42 065	20 717	21 348	20 864	9 982	10 882
2024	1 138 056	41 856	20 603	21 253	20 734	9 918	10 816

Źródło: Prognozy ludności na lata 2015-2024 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035, GUS www.stat.gov.pl [2011]

Zgodnie z przyjętymi założeniami i prognozą demograficzną GUS liczba ludności do 2030 roku zmaleje o ok. 2,7% w stosunku do roku 2016 i wyniesie 21 208.

Zgodnie z prognozami Głównego Urzędu Statystycznego w ciągu najbliższych 20 lat ta niekorzystna tendencja będzie się utrzymywała i spowoduje, że liczba mieszkańców Zambrowa w 2020 r. wyniesie 21 200, zaś w 2035 roku liczba mieszkańców Zambrowa zmaleje o 13,13% i wyniesie 18 938 osób.

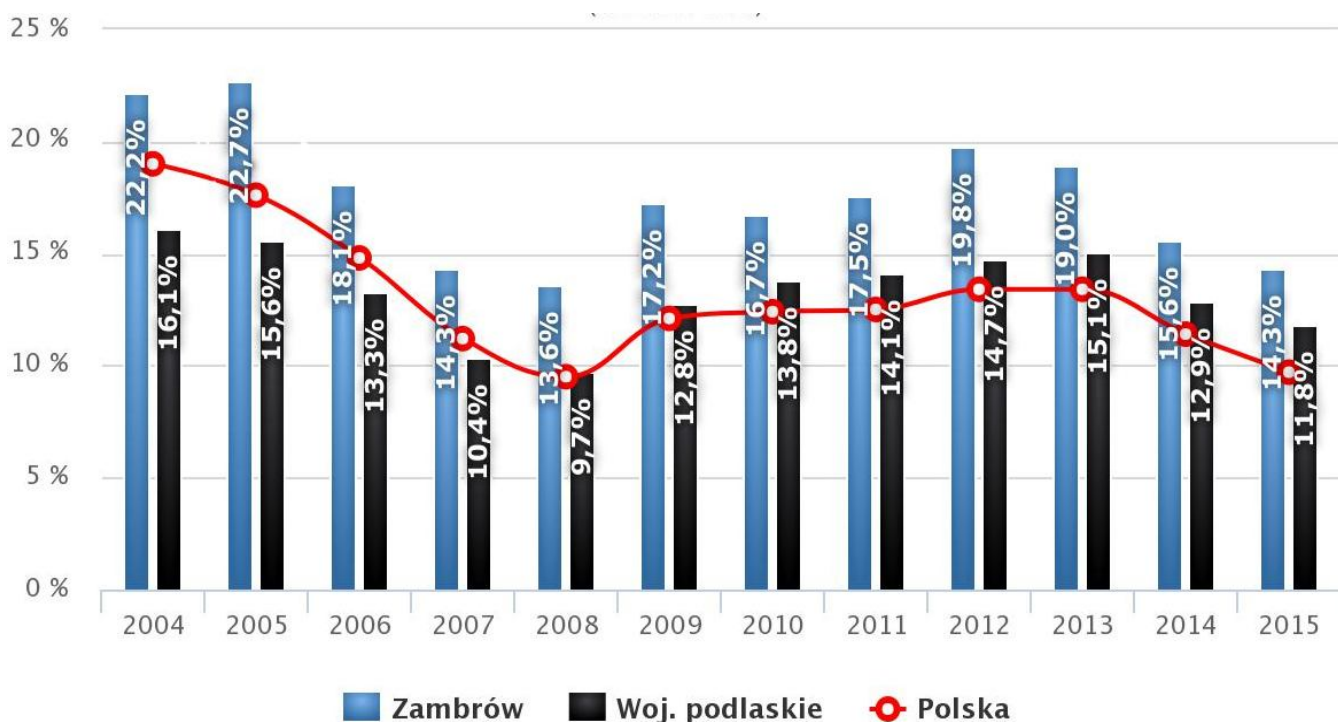
Podsumowując charakterystykę demograficzną mieszkańców Zambrowa, należy stwierdzić, że malejący przyrost naturalny, a także trend migracji zagranicznych, który w coraz większej mierze dotyczy młodych zambrowian, nie pozwalają zbyt optymistycznie oceniać przyszłości miasta. Z prognoz GUS wynika, że do roku 2024 wystąpi znaczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i znaczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Tak, więc pojawią się wyraźne procesy starzenia się populacji Zambrowa.

Pocieszający jest jednak fakt, że zgodnie z prognozą dynamika spadku ludności w mieście Zambrów jest nieco niższa, niż prognoza dla województwa podlaskiego.

2.2.2.2. Bezrobocie

Statystyki wskazują na systematyczny spadek odsetka osób bezrobotnych od roku 2003 do roku 2008, po czym nastąpił jego niewielki wzrost, co jest konsekwencją ogólnego kryzysu rynkowego. Wartość stopy bezrobocia w 2015 r. (brak danych za 2016 r.) była jednak niższa od tej z roku 2004 o 7,9% i wynosiła 14,3%.

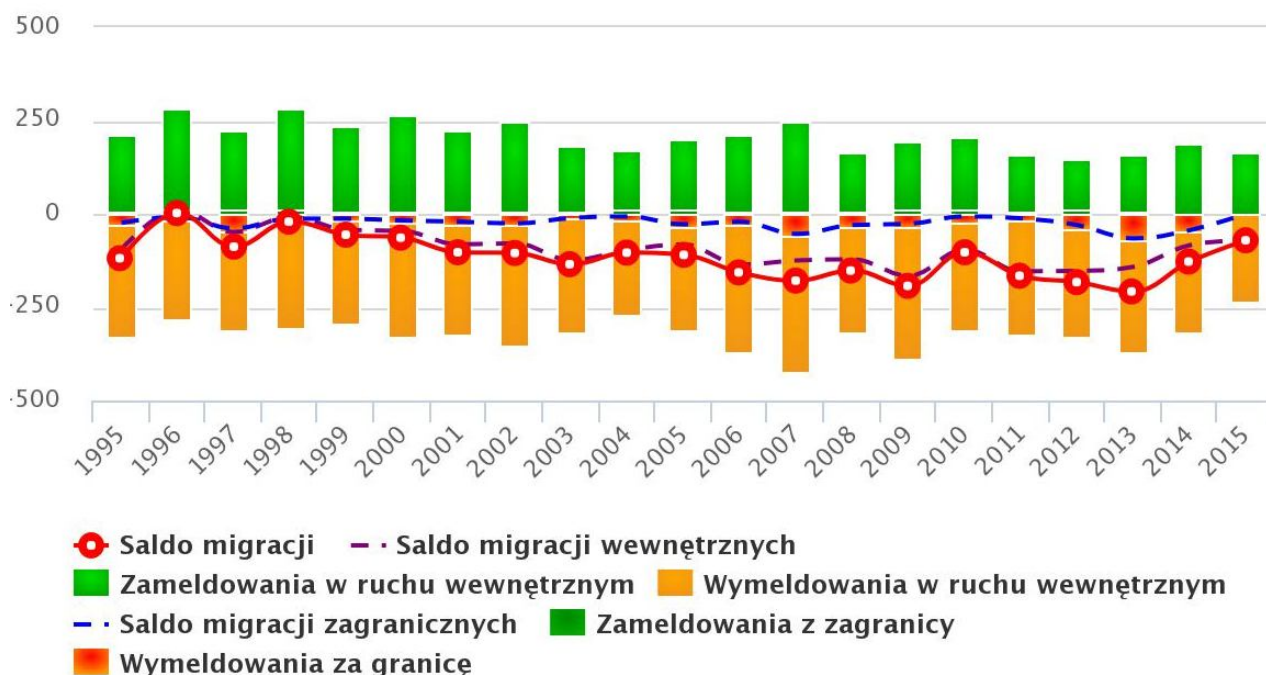
Rysunek 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Zambrowie w latach 2004-2015

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

W 2015 roku (brak danych za 2016 r.) zarejestrowano 165 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 236 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Zambrowa -71. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 0.

Rysunek 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995-2015 w Zambrowie

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

W walce z bezrobociem i dążeniu do wzmocnienia konkurencyjności regionu w obszarze rozwoju przemysłu, powstały tereny inwestycyjne położone w obrębie ulic Aleja Wojska Polskiego i Targowej, przy południowej granicy miasta. Teren przeznaczony jest pod inwestycje przemysłowe. Na uwagę zasługuje uregulowany stan prawny i uzbrojenie w podstawowe media i rozwijająca się przedsiębiorczość na tych terenach.

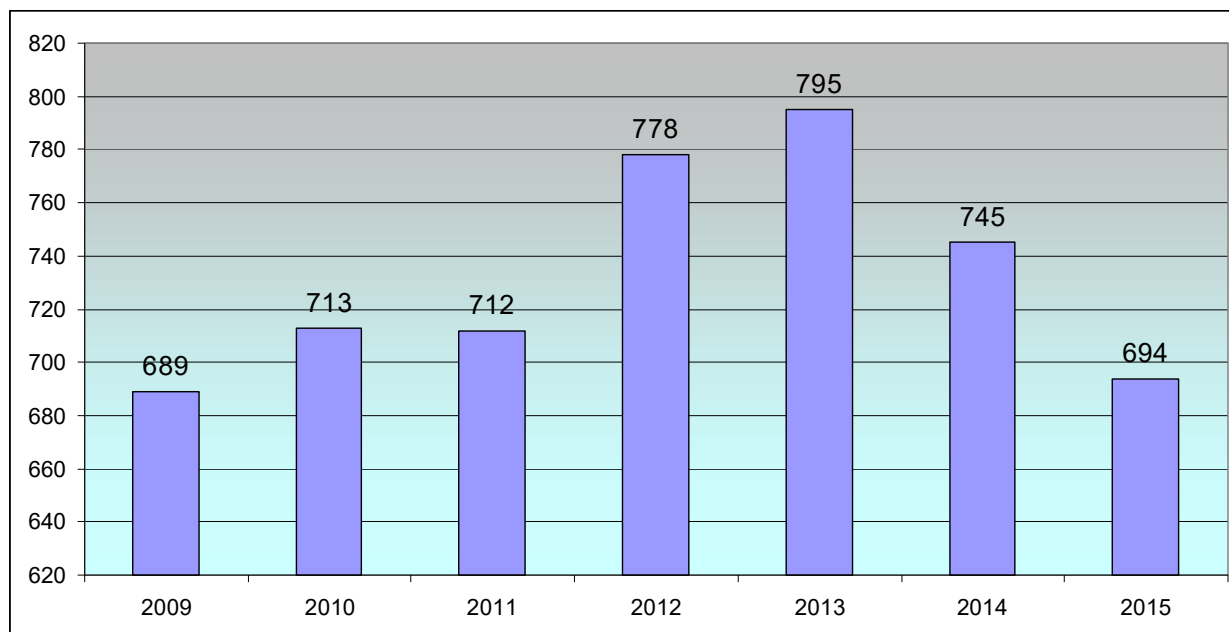
2.2.2.3. Pomoc społeczna

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie miasta Zambrów została dokonana w oparciu o rozeznanie środowiskowe pracowników socjalnych MOPS w Zambrowie i dane statystyczne.

Z danych MOPS wynika, że pomocą społeczną obejmuje każdego roku objętych jest 7-8% mieszkańców Zambrowa.

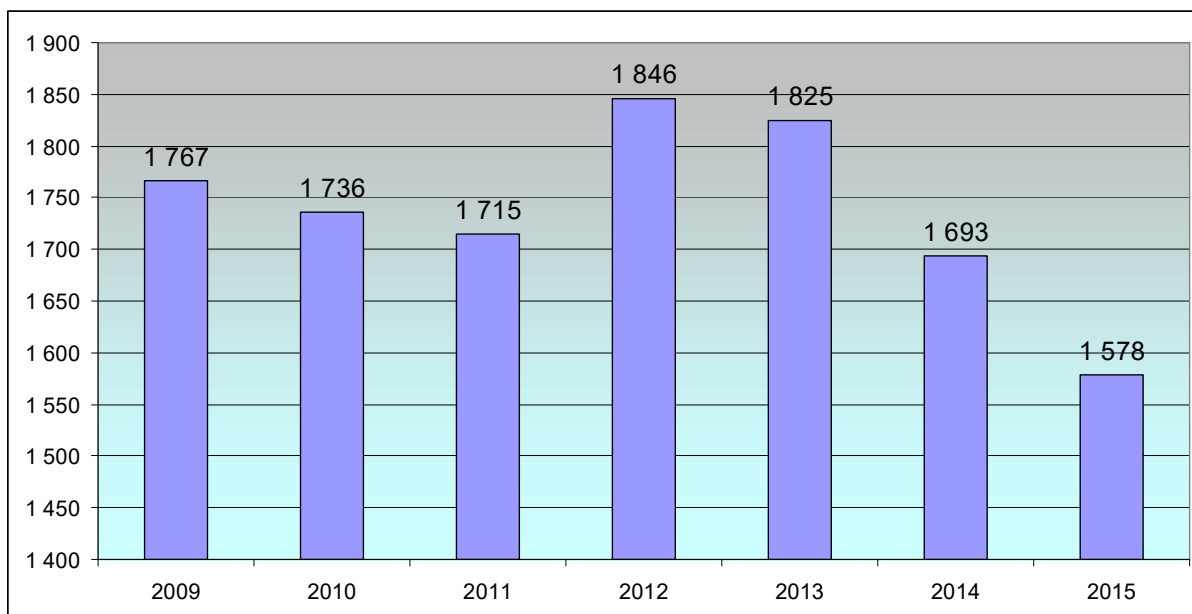
Dokładane liczby gospodarstw domowych i osób objętych pomocą społeczną przedstawiono na poniższym wykresie.

Rysunek 5. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 6. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie w 2015 r. (brak danych za 2016 r.) zasadniczym powodem ubiegania się o pomoc było bezrobocie (dotyczy ono średniorocznie 75% zambrowian korzystających z usług MOPS). Problem bezrobocia dość często występuje łącznie z innymi niekorzystnymi zjawiskami, takimi jak:

bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych oraz nadużywanie alkoholu. Te kwestie społeczne także stosunkowo często stanowią przyczynę ubiegania się o pomoc społeczną przez mieszkańców Zambrowa.

Mając na uwadze potrzeby osób starszych, którym często towarzyszy niepełnosprawność Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy współdziałaniu z PCK, zapewnia usługi opiekuńcze w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Budowany system pomocy społecznej w Zambrowie wymaga stałej rozbudowy infrastruktury społecznej i przygotowywania jej do zmieniających się potrzeb społecznych, wypracowania nowych sposobów pracy socjalnej, jak np. zawierania kontraktów z podopiecznymi, poprzez które pracownik socjalny mógłby wyegzekwować np. aktywność w poszukiwaniu pracy, zobowiązać do działań poprawiających sytuację klienta, mającej na celu usamodzielnienie osób i rodzin oraz poprawę ich funkcjonowania, a także zapobieganie zjawiskom rodzącym zapotrzebowanie na pomoc społeczną.

Zarówno mieszkańcy miasta jak i powiatu zambrowskiego objęci są pomocą Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Do zadań PCPRu należy w szczególności: organizowanie i prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego dla rodzin naturalnych i zastępczych, a także terapii rodzinnej, prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców poprzez prowadzenie i organizowanie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, pomoc w integracji ze środowiskiem osób opuszczających zakłady karne, placówki opiekuńczo-wychowawcze, resocjalizacyjne, zakłady dla nieletnich i rodziny zastępcze, przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, a także wsparcie dla osób z zaburzeniami psychicznymi, pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych.

Przy Centrum działa punkt konsultacyjno – informacyjny dla osób z problemami, gdzie dyżur pełnią: psycholog, pedagog, organizator pomocy społecznej. Celem działania pracowników punktu jest pomoc w rozwiązywaniu problemów wynikających z sytuacji stosowania przemocy w rodzinie, zażywania narkotyków, niepełnosprawności, niezaradności opiekuńczo – wychowawczej, współpraca z instytucjami zajmującymi się organizowaniem pomocy zmierzającej do rozwiązywania problemów. Ponadto przy Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie działa hostel świadczący usługi dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

2.2.2.4. Bezpieczeństwo społeczne

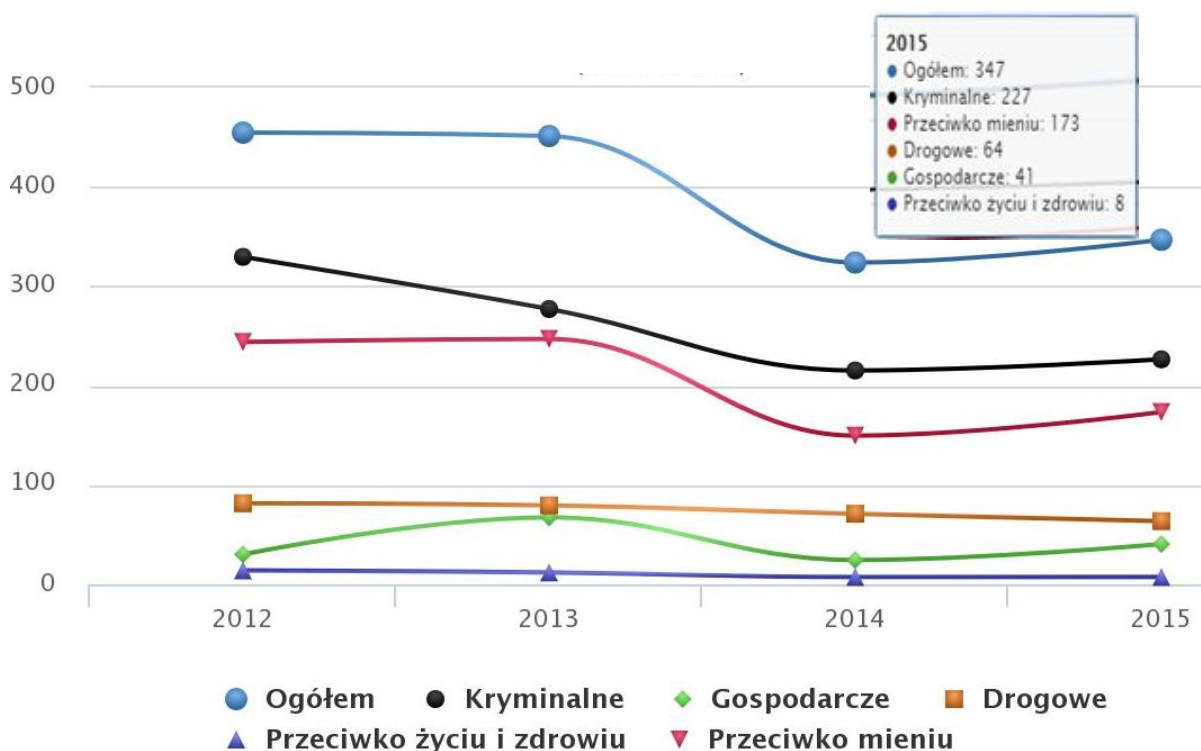
Czyny przestępcze popełniane na terenie Zambrowa są głównie skierowane przeciwko mieniu. Straty jednostkowe popełnianych czynów są nieznaczne i mieszczą się w granicach

500 - 1000 złotych. Do kategorii przestępstw najczęściej popełnianych w Zambrowie należą: kradzieże, kradzieże z włamaniem, jak również uszkodzenie i niszczenie mienia.

W ostatnich latach Policja doprowadziła do wzrostu wykrywalności czynów przestępczych związanych z narkotykami. Problem narkomanii jest także rozwiązywany w ramach programu „Bezpieczny Zambrow”, realizowanego wspólnie przez Policję, gminę Miasto Zambrow oraz inne instytucje i organizacje z terenu miasta.

Na poniższym wykresie zaprezentowano charakterystykę działań przestępczych na terenie gminy Miasto Zambrow, z widocznym trendem spadku przestępczości od 2014 r. (brak danych za 2016 r.).

Rysunek 7. Przestępstwa stwierdzone (oszacowane) w Zambrowie w latach 2012-2015

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

2.2.2.5. Oświata

Opis sytuacji miasta Zambrow w zakresie oświaty obejmuje charakterystykę placówek prowadzonych przez gminę miejską Zambrow, na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym.

Na terenie Miasta Zambrow funkcjonują: cztery przedszkola publiczne oraz jedno niepubliczne, trzy szkoły podstawowe publiczne, dwa gimnazja, jedno publiczne oraz jedno gimnazjum niepubliczne o uprawnieniach szkoły publicznej.

Miasto Zambrow jest organem prowadzącym dla:

- Miejskiego Przedszkola Nr 1 w Zambrowie „Akademia Malucha” ul. Sadowa 5,

- Miejskiego Przedszkola Nr 3 w Zambrowie u. Magazynowa 2A,
- Miejskiego Przedszkola Nr 4 w Zambrowie ul. Papieża J. P. II 8A,
- Miejskiego Przedszkola Nr 6 w Zambrowie ul. 71 Pułku Piechoty 10,
- Miejskiego Gimnazjum Nr 1 w Zambrowie im. T. Kościuszki ul. Wyszyńskiego 6A,
- Szkoły Podstawowej Nr 3 w Zambrowie im. J. Kusocińskiego ul. Magazynowa 13,
- Szkoły Podstawowej Nr 4 w Zambrowie im. Wł. Broniewskiego ul. Konopnickiej 13,
- Szkoły Podstawowej Nr 5 w Zambrowie im. M. Kopernika ul. Obrońców Zambrowa 6.

Na terenie miasta Zambrów funkcjonują cztery przedszkola, prowadzone przez Urząd Miasta Zambrów. Uczęszczają do nich dzieci z miasta Zambrów, jak również z pobliskich miejscowości na terenie gminy. Najwięcej dzieci uczęszcza do Miejskiego Przedszkola Nr 6 – 296 dzieci, najmniej do Miejskiego Przedszkola Nr 3 – 132. Wykaz wraz z charakterystyką tych placówek przedstawiono poniższych tabelach.

Tabela 2. Liczba dzieci oraz etaty

Placówka	Liczba dzieci				Liczba dzieci tylko na podstawę programową (bez opłat za pobyt)	Liczba grup		Etaty nauczycieli	Etaty administracji	Etaty obsługi
	Razem	W grupie integracyjnej	Liczba dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego	Liczba dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w grupach integracyjnych		Razem	Grup integracyjnych			
Miejskie Przedszkole Nr 1	154	0	1	0	0	6	0	11,79	1	12
Miejskie Przedszkole Nr 3	132	0	0	0	23	6	0	8,28	1	12,7
Miejskie Przedszkole Nr 4	220	19	4	4	43	9	1	13,74	1	20
Miejskie Przedszkole Nr 6	296	25	5	5	7	13	1	19,09	1	31
RAZEM:	802	44	10	9	73	34	2	52,9	4	75,7

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2015/2016, UM Zambrów

Na dzień dzisiejszy w mieście nie funkcjonują publiczne punkty opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki). Gmina Miasto Zambrów w odpowiedzi na zidentyfikowany problem dysproporcji w sytuacji kobiet i mężczyzn na rynku pracy oraz brak miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w stosunku do istniejących potrzeb w Zambrowie (liczba dzieci w wieku do 3 lat na dzień 30.03.2016 r. to 804) pozyskała dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 na realizację projektu pt. "Utworzenie żłobka miejskiego w Zambrowie". Miejski żłobek w Zambrowie rozpocznie działalność od 1 sierpnia 2017 r. z 24 miejscami opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.

W 2015 r. 5 258 mieszkańców Zambrowa jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata). Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 12,7% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,2% wykształcenie policealne, 13,2% średnie ogólnokształcące, a 13,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 22,3% mieszkańców Zambrowa, gimnazjalnym 5,8%, natomiast 27,4% podstawowym ukończonym, a 2,8 mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

Analizując system edukacyjny w Gminie Miasto Zambrów w dalszej kolejności opisane zostaną szkoły podstawowe i gimnazjum funkcjonujące w mieście.

Tabela 3. Szkoły podstawowe i gimnazja na terenie miasta Zambrów

Lp.	Nazwa szkoły	Imię i nazwisko Dyrektora	Adres szkoły
1.	Miejskie Gimnazjum Nr 1 Im. Tadeusza Kościuszki	mgr Ryszard Ogrodnik	ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 6A 18-300 Zambrów
2.	Szkoła Podstawowa Nr 3 Im. Janusza Kusocińskiego	mgr Bożena Przeździecka	ul. Magazynowa 13 18-300 Zambrów 3
3.	Szkoła Podstawowa Nr 4 Im. Władysława	Mgr Ryszard Świdorski	ul. M Konopnickiej 13 18-300 Zambrów
4.	Szkoła Podstawowa Nr 5 Im. Mikołaja Kopernika	mgr Andrzej Szeligowski	ul. Obrońców Zambrowa 6 18-300 Zambrów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Zambrowie

W roku szkolnym 2015/2016 we wszystkich tych placówkach uczy się łącznie 2007 uczniów, w 86 oddziałach. Liczba etatów zatrudnionych nauczycieli wynosi w sumie 178,04, a pracowników niepedagogicznych 72,75.

Najwięcej uczniów – 692 - pobiera naukę w SP nr 4, co stanowi 34,5% ogółu uczących się w tych szkołach. Najmniej uczniów ma Szkoła Podstawowa Nr 3 i jest to 355 osób (17,7%). SP Nr 5 i MG Nr 1 mają odpowiednio 452 (22,5%) oraz 508 (25,3%) uczniów.

Tabela 4. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach na przestrzeni lat 2010 – 2016

Rok	SP 3 Zambrów	SP 4 Zambrów	SP 5 Zambrów	MG 1 Zambrów
	Liczba uczniów / liczba oddziałów			
2010	419/18	643/25	374/16	737/29
2011	418/18	644/25	372/16	727/29

2012	364/15	599/25	360/16	622/24
2013	343/14	600/24	372/17	570/22
2014	356/15	646/26	397/18	529/21
2015	355/16	692/29	452/20	508/21
2016	316/13	649/27	434/19	482/19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta w Zambrowie

Najlepsze wyniki w nauce osiągają uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 5. 70 uczniów tej placówki w roku szkolnym 2015/2016 uzyskało świadectwo z wyróżnieniem, co stanowiło 15,7% ogółu uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjum w Zambrowie. Natomiast najłabsze wyniki (19 uczniów przystąpiło do egzaminów poprawkowych, co stanowi 3,8% uczących się) i brak promocji do kolejnej klasy (26 uczniów nie uzyskało promocji – 5,2% uczących się) odnotowano w Miejskim Gimnazjum Nr 1.

Tabela 5. Promocja uczniów

Szkoła	Świadectwo z wyróżnieniem		Egzaminy poprawkowe		Niepromowani	
	Liczba uczniów	Procent uczniów	Liczba uczniów	Procent uczniów	Liczba uczniów	Procent uczniów
Miejskie Gimnazjum Nr 1	53	10,6	19	3,8	26	5,2
Szkoła Podstawowa Nr 3	25	6,96	7	1,95	1	0,28
Szkoła Podstawowa Nr 4	61	8,82	0	0	2	0,29
Szkoła Podstawowa Nr 5	70	15,7	3	0,67	3	0,67

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2015/2016, UM Zambrów

Do sprawdzianu w klasie 6 w mieście Zambrów w trzech szkołach podstawowych przystąpiło łącznie 186 uczniów:

- w Szkole Podstawowej Nr 3 – 56 uczniów,
- w Szkole Podstawowej Nr 4 – 89 uczniów,
- w Szkole Podstawowej Nr 5 – 41 uczniów.

Tabela 6. Wyniki sprawdzianu w klasie 6 szkoły podstawowej w mieście Zambrów

Szkoła	Język polski i matematyka (ogółem)					Język polski					Matematyka				
	Średnia	Średni wynik w				Średnia	Średni wynik w				Średnia	Średni wynik w			
		gminie	powiecie	woj.podl.	kraju		gminie	powiecie	woj.podl.	kraju		gminie	powiecie	woj.podl.	kraju
SP Nr 3	59%	61%	59%	63%	63%	69%	71%	69%	71%	71%	48%	52%	50%	54%	54%

SP Nr 4	60%	61%	59%	63%	63%	72%	71%	69%	71%	71%	49%	52%	50%	54%	54%
SP Nr 5	67%	61%	59%	63%	63%	71%	71%	69%	71%	71%	63%	52%	50%	54%	54%

Źródło: https://www.oke.lomza.pl/images/pliki/sp/wyniki/2016/SP_2016_wyniki_w_szkolach-podlaskie.pdf, stan z dnia 31.03.2017 r.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 3 osiągnęli z części pierwszej ogółem średni wynik 59%. Wynik sprawdzianu uplasował szkołę w 4 staninie – niżej średniej. Wynik szkoły jest równy wynikowi w osiągniętemu w powiecie, o 2% niższy od średniego wyniku w gminie, o 4% niższy od średniego wyniku w województwie i kraju. Wynik szczegółowy z części pierwszej przedstawiał się następująco: język polski średni wynik 69% , matematyka 48%. Z części drugiej średni wynik wyniósł 63% i był o 6% niższy od średniego wyniku w gminie, o 3 % niższy od wyniku w powiecie oraz o 7% niższy od wyniku w województwie i o 8% niższy od wyniku w kraju. W 9 stopniowej skali staninowej szkoła uplasowała się w 4 staninie – niżej średniej. Uczniowie szkoły napisali sprawdzian najslabiej ze wszystkich zambrowskich szkół podstawowych.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 4 osiągnęli z części pierwszej ogółem średni wynik 60%. Jest to wynik o 1% niższy od średniego wyniku w gminie, o 3% niższy od wyniku w województwie i kraju oraz o 1% wyższy od średniego wyniku w powiecie. Szkoła uplasowała się w 5 staninie – wynik średni. Wynik szczegółowy z części pierwszej przedstawiał się następująco: język polski średni wynik 72%, matematyka 49%. Z części drugiej średni wynik wyniósł 70% i był o 1% wyższy od średniego wyniku w gminie, 4% wyższy od wyniku w powiecie, równy wynikowi w województwie i o 1% niższy od wyniku w kraju. Szkoła uplasował się w 5 staninie – wynik średni.

Uczniowie Szkoły Podstawowej Nr 5 osiągnęli z części pierwszej ogółem średni wynik 67%. Jest to wynik wyższy o 6% od średniego wyniku w gminie, o 8% od wyniku w powiecie, o 4% od wyniku w województwie i w kraju. Wynik sprawdzianu uplasował szkołę w 6 staninie – wynik wyżej średniej. Wynik szczegółowy z części pierwszej przedstawiał się następująco: język polski średni wynik 71%, matematyka 63%. Z części drugiej średni wynik wyniósł 74% i był wyższy o 5 % od wyniku w gminie, o 8% od wyniku w powiecie, o 4% w województwie i o 3% od wyniku w kraju. Z tej części sprawdzianu wynik szkoły mieści się w 6 staninie. Uczniowie szkoły napisali sprawdzian najlepiej ze wszystkich zambrowskich szkół podstawowych.

W Miejskim Gimnazjum nr 1 do egzaminu przystąpiło 169 uczniów. Egzamin obejmował wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do wybranych przedmiotów nauczanych na trzecim i wcześniejszych etapach edukacyjnych.

Egzamin gimnazjalny składał się z trzech części:

- humanistycznej z zakresu historii i wiedzy o społeczeństwie oraz z zakresu języka polskiego,
- matematyczno-przyrodniczej z zakresu przedmiotów przyrodniczych i z zakresu matematyki,
- z języka obcego nowożytnego.

Tabela 7. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w Miejskim Gimnazjum nr 1 w roku szkolnym 2015/2016

Przedmiot/grupa przedmiotów	Liczba piszących uczniów	Średni wynik w szkole w % zdobytych punktów	Średni wynik w województwie w % zdobytych punktów	Średni wynik w kraju w % zdobytych punktów
Historia i wos	169	60	56	56
Język polski	169	70	68	69
Przedmioty przyrodnicze	168	50	52	51
Matematyka	168	45	49	49
Język angielski podstawowy	155	64	66	64
Język angielski rozszerzony	155	42	45	45
Język niemiecki podstawowy	5	89	57	56
Język rosyjski podstawowy	8	65	68	61

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2015/2016, UM Zambrów

Wyniki uczniów Miejskiego Gimnazjum nr 1 uzyskane w roku szkolnym 2015/2016 są znacznie lepsze niż wyniki z poprzedniego roku. W dziewięciostopniowej skali staninowej, która pozwala porównywać wyniki uzyskane przez szkołę (ucznia) z wynikami uzyskanymi przez całą piszącą egzamin populację, wyraźnie widać uzyskane lepsze lub takie same wyniki z poszczególnych części egzaminu:

Tabela 8. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w Miejskim Gimnazjum nr 1

Przedmiot/grupa przedmiotów	2014/2015	2015/2016
Historia i wos	6 (wyżej średni)	7 (wysoki)
Język polski	3 (niski)	6 (wyżej średni)
Przedmioty przyrodnicze	4 (niżej średni)	5 (średni)
Matematyka	4 (niżej średni)	5 (średni)
Język angielski podstawowy	6 (wyżej średni)	6 (wyżej średni)
Język angielski rozszerzony	6 (wyżej średni)	6 (wyżej średni)

Źródło: Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych w roku szkolnym 2015/2016, UM Zambrów

Wyniki z historii i wos są (stanin 7 – wysoki) najwyższe spośród egzaminów ze wszystkich części pisanych w dziejach MG 1, są we wszystkich częściach wyższe niż wyniki uzyskane przez uczniów Gimnazjum ZSO.

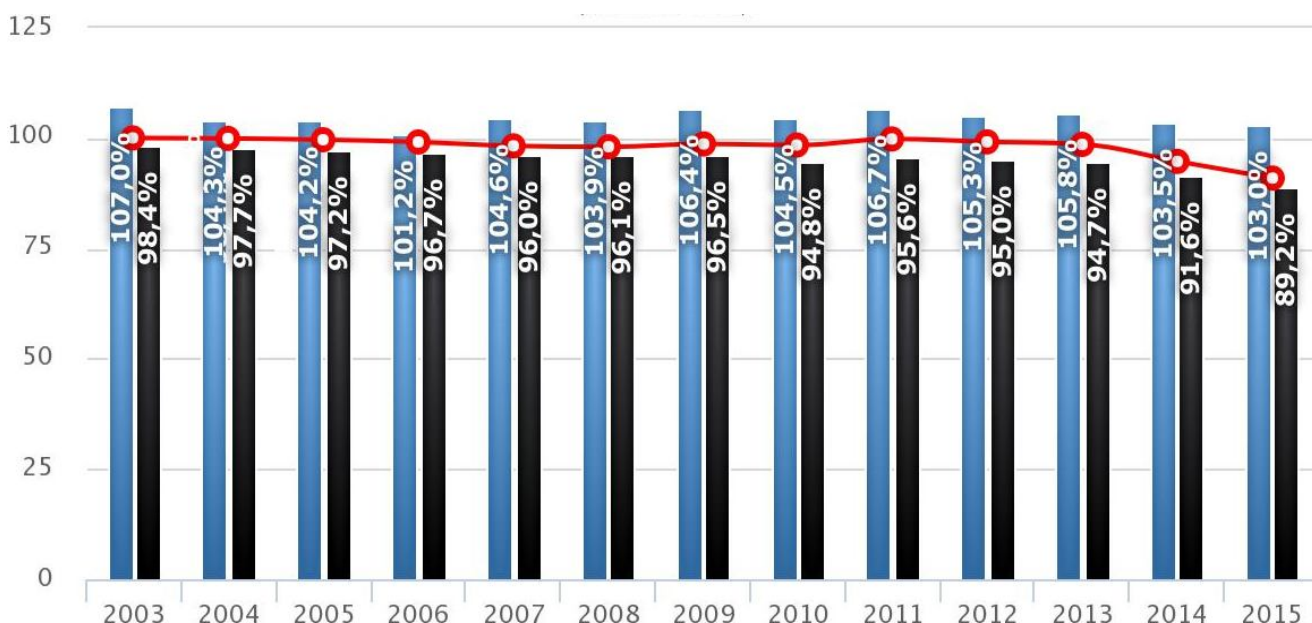
W porównaniu do całego województwa podlaskiego mieszkańcy Zambrowa mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Zambrowie największy (16,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (28,0%) oraz podstawowe ukończone (27,8%). 16,0% mieszkańców Zambrowa w wieku potencjalnej

nauki (3-24 lata) zalicza się do przedziału 3-6 lat - wychowanie przedszkolne (16,5% wśród dziewczynek i 15,5% wśród chłopców). Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 080 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego. Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypada 0,98 dzieci w wieku przedszkolnym.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształci się 23,8% ludności (24,9% wśród dziewczynek i 22,7% wśród chłopców). Na 1 oddział w szkołach podstawowych przypada 24 uczniów.

W roku 2015 współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosi 103,0%, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

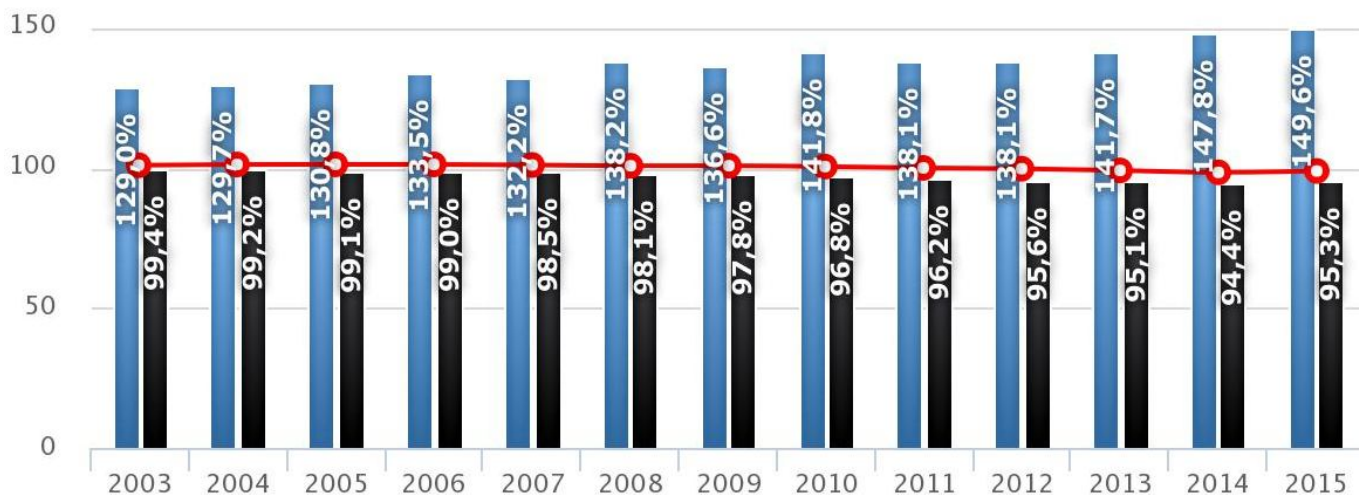
Rysunek 8. Szkolnictwo podstawowe w Zambrowie – współczynnik solaryzacji brutto w latach 2003-2015

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

Wśród mieszkańców w wieku potencjalnej nauki 12,2% zalicza się do przedziału 13-15 lat - kształcenie na poziomie gimnazjalnym (11,5% wśród dziewczyn i 12,8% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych przypada 25 uczniów. Współczynnik skolaryzacji brutto (Stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach gimnazjalnych do osób w wieku 13-15 lat) wynosi 149,61, %, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Rysunek 9. Szkolnictwo gimnazjalne w Zambrowie – współczynnik solaryzacji brutto w latach 2003-2015

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

W grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształci się 19,7% mieszkańców (20,2% wśród dziewczyn i 19,3% wśród chłopaków). Na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących przypada 4 uczniów. 23 uczniów przypada na oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych.

W przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 28,4% mieszkańców Zambrowa w wieku potencjalnej nauki (26,9% kobiet i 29,7% mężczyzn).

2.2.2.6. Kultura i sport

Instytucjonalnym organizatorem życia kulturalnego miasta, zajmującym się upowszechnianiem muzyki, książki, filmu, tańca, teatru, jest Miejski Ośrodek Kultury w Zambrowie, który od stycznia 2012 roku prowadzi swoją działalność w Centrum Kultury w Zambrowie. W nowym obiekcie znajduje się nowoczesne kino 3D z widownią na 340 miejsc.

W ramach działalności MOK funkcjonują:

- Miejska Biblioteka Publiczna - główna część zbiorów znajduje się przy ulicy Wyszyńskiego 2 (wypożyczalnia dla dorosłych i dla dzieci), filia biblioteki (wypożyczalnia dla dorosłych i dzieci) działa przy Alei Wojska Polskiego. W MBP działa również bezpłatna kawiarenka internetowa, z której można korzystać w celach edukacyjnych;
- Regionalna Izba Historyczna - prowadzi działalność w bardzo szerokim zakresie. Kontynuuje gromadzenie i opracowywanie zabytków, wykonuje badania terenowe (opracowywanie mapy stanowisk archeologicznych, tras rowerowych, wykonywanie dokumentacji fotograficznej). RIH w Zambrowie wydaje własne czasopismo:

„Zeszyty Regionalne”. Pismo poświęcone dziejom i kulturze północno – wschodniego Mazowsza”;

- Galeria MOK – mieści się przy ul. Wyszyńskiego 2 w budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej. W dwóch salach Galerii organizowane są wystawy artystów środowiska zambrowskiego, a także twórców z województwa. W Galerii mają też miejsce spotkania edukacyjne z uczniami szkół;
- Pracownia Plastyczna. Wiodącymi kierunkami działań pracowni jest rysunek i malarstwo. Pracownia Plastyczna jest miejscem spotkań i pracy twórczej artystów – amatorów;
- Teatr Form Różnych - teatr rozpoczął swą działalność w listopadzie 1999 roku. W ramach teatru działa też Zespół Folklorystyczny, który powstał w 2002 r. Występuje on w strojach wzorowanych na strojach ludowych z repertuarem pieśni i tańców Podlasia i Kurpi. Charakteryzuje go wielopokoleniowość, ponieważ członkami zespołu są osoby mające od 7 do 75 lat. Ma już w swoim dorobku liczne nagrody zdobyte na przeglądach powiatowych, regionalnych, wojewódzkich i międzynarodowych. Występował również poza granicami województwa podlaskiego oraz kraju;
- Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta – prowadzona przez Kapelmistrza Krzysztofa Witkowskiego. W orkiestrze grają uczniowie zambrowskiego gimnazjum, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych Zambrowa, absolwenci lub uczniowie PSM w Zambrowie. Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta powstała w 1997 r. Orkiestra uczestniczy we wszystkich uroczystościach miejskich, koncertuje także w województwie podlaskim, w kraju oraz poza jego granicami. Odnosi sukcesy na międzynarodowych konkursach orkiestr dętych. Ozdobą orkiestry jest sekcja marżonetek. W ramach działalności orkiestry dętej organizowana jest w Zambrowie corocznie od 2004 r., ciesząca się ogromną popularnością, Międzynarodowa Parada Młodzieżowych Orkiestr Dętych. Orkiestra zaliczana jest do najlepszych młodzieżowych orkiestr dętych na Podlasiu. Uczestniczy we wszystkich uroczystościach miejskich, jest zapraszana i koncertuje nie tylko w woj. podlaskim ale i poza jego granicami. Ozdobą orkiestry jest sekcja taneczna, cheerleaderki i marżonetki;
- Zespół Instrumentalny „Camerata” - działa przy MOK w Zambrowie od września 2003 roku. Występują w nim uczniowie i absolwenci PSM I stopnia im. W. Lutosławskiego w Zambrowie. Zespół prowadzi Mariola Zalewska – nauczyciel klasy skrzypiec zambrowskiej szkoły muzycznej.
- Studio piosenki Art - prowadzone przez Mariusza Prusińskiego.

MOK w Zambrowie realizuje także działalność wydawniczą. Staraniem MOK ukazały się publikacje lokalnych autorów i poetów, w tym m.in. Jerzego Dąbrowskiego, Jarosława Strenkowskiego, Janusza Kuleszy, Zbigniewa Jacha i Romualda Sinoffa.

Organizatorem życia kulturalnego w dziedzinie muzyki jest Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. W. Lutosławskiego w Zambrowie. Obecnie szkoła kształci ponad 100 uczniów w 8 specjalnościach instrumentalnych: akordeon, flet, fortepian, gitara, klarnet, saksofon, skrzypce, trąbka. Oprócz kształcenia muzycznego dzieci i młodzieży szkoła umuzykalnia środowisko dając liczne koncerty w wykonaniu uczniów i nauczycieli. Do tradycji należą koncerty z okazji świąt państwowych, Koncert Noworoczny, koncerty dla szkół podstawowych i przedszkoli. Uczniowie szkoły odnoszą liczne sukcesy na konkursach i przesłuchaniach ogólnopolskich i międzynarodowych. Państwowa Szkoła Muzyczna I st. im. Witolda Lutosławskiego w Zambrowie jest także od 2007 r. organizatorem

Międzynarodowego Konkursu Fortepianowego im. W. Lutosławskiego oraz od 1998 r. Regionalnego Konkursu Gitarowego. Uzupełnieniem instytucjonalnej oferty kulturalnej Zambrowa jest także działalność kulturotwórcza realizowana przez organizacje pozarządowe na terenie miasta. Jednym z prężniej działających w tym obszarze podmiotów jest Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji, Rehabilitacji, Wsparcia Społecznego i Samorządności „SZANSA”. Wkład „Szansy” w życie kulturalne miasta jest istotny, obejmuje m.in.: prowadzenie stałych formy artystycznych: Zambrowska Kapela Eli, Integracyjna Grupa Teatralna „ZAMBRUSIE”, Kabaret „SZANSIK”, Integracyjny Zespół Folklorystyczny „SZANSA”, organizację „Przeglądu Dorobku Artystycznego Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej z powiatu zambrowskiego”, a także imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz wyjazdów do teatru i filharmonii.

Na terenie miasta, działa aktywne grono twórców kultury, głównie rzeźbiarzy, malarzy i poetów ludowych, jak też liczna grupa osób zaangażowanych w rozpowszechnienie różnych dziedzin kultury, m. in. muzyki, śpiewu, teatru, fotografii.

W tym miejscu należy podkreślić istotną rolę kulturotwórczą lokalnych przedszkoli i szkół. Ważnym elementem funkcji kulturotwórczej placówek edukacyjnych są biblioteki szkolne.

Zambrów posiada infrastrukturę przygotowaną do rozwoju sportu i rekreacji, na którą składają się: Pływalnia Miejska „Delfin”, korty miejskie do gry w tenisa ziemnego, stadion miejski (oddany w 2014 r. nowo zmodernizowany stadion, z zadaszoną trybuną dla 999 widzów, na którym odbywają się mecze piłkarskie II – ligowego klubu „ZKS Olimpia” oraz liczne zawody biegowe), zagospodarowane miejsca do spacerowania i jazdy rowerem, tereny rekreacyjne nad zalewem wyposażone w scenę estradową, nowoczesne 3 place zabaw dla dzieci, 2 miejsca zaaranżowane na siłownię na powietrzu dla dorosłych, 1 urządzenie kalisteniczne pn. „Street Workout”, skate park, tor do jazdy wyczynowej na rolkach i rowerze „Pumptrack”, w zależności od pory roku plaża miejska/lodowisko, pomost nad zalewem wraz z miejscem do wędkowania, ścieżki rowerowe czy fontanna. Na terenie miasta znajdują się też sale, hale i boiska sportowe funkcjonujące przy szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych. Przy szkołach podstawowych funkcjonują 3 boiska sportowe tzw. orliki, zrealizowane w ramach programu rządowego „Moje Boisko – Orlik 2012”.

W przyszłości (przełom czerwca i lipca bieżącego roku) planuje się również stworzenie przy zalewie miejskim plaży miejskiej oraz pomostu dla rowerków wodnych i kajaków.

W Zambrowie funkcjonują kluby i stowarzyszenia tj.: Klub sportowy ZKS Olimpia, klub sportowy „Orkan” przy szkole podstawowej nr 3, MTS Zambrów, Zambrowski klub „Karate Kyokushin”, Stowarzyszenia Sportowe Rekord Zambrów, Stowarzyszenie Sportteam Zambrów, Drużyna Nexxteam Zambrów oraz Zambrowska Liga Tenisa.

W mieście odbywa się wiele imprez sportowych organizowanych przez poszczególne kluby jak też przez Urząd Miasta. Do stałych imprez sportowych należą: Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza, Turniej o Puchar Burmistrza Zambrowa Karate Kyokushin, Festiwal Mini Siatkówki o Puchar Burmistrza Miasta Zambrów, Zambrowski Bieg Uliczny, Maraton Szosowy czy Otwarty Singlowy Turniej Tenisa Ziemnego o Puchar Burmistrza Miasta Zambrów. Dużą popularnością cieszą się cykliczne rajdy rowerowe „Zambrów na rowery”, w ramach których uczestnicy pokonują dystanse od 30 do 100 km po terenie powiatu zambrowskiego jak również do miejscowości pobliskich województw.

2.2.2.7. Ochrona zdrowia

Głównym podmiotem oferującym świadczenia opieki zdrowotnej w Zambrowie jest NZOZ Szpital Powiatowy w Zambrowie Spółka z o.o. obejmujący swym zakresem zarówno mieszkańców Zambrowa, jak i powiatu zambrowskiego. W Szpitalu znajduje się 6 oddziałów i 8 specjalistycznych poradni:

I. Ambulatoryjna Opieka Specjalistyczna:

Poradnie kontraktowane już w 2011 r.

1. Poradnia Chirurgii Ogólnej.
2. Poradnia Ginekologiczno - Położnicza.
3. Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc.
4. Poradnia Endokrynologiczna.
5. Poradnia Chirurgii Onkologicznej.
6. Poradnia Onkologiczna.
7. Poradnia Urazowo-Ortopedyczna.
8. Pracownia Endoskopii.

II. Rehabilitacja Lecznicza

1. Poradnia Rehabilitacji.
2. Pracownie Fizjoterapii.

III. Leczenie Szpitalne - w ramach oddziałów:

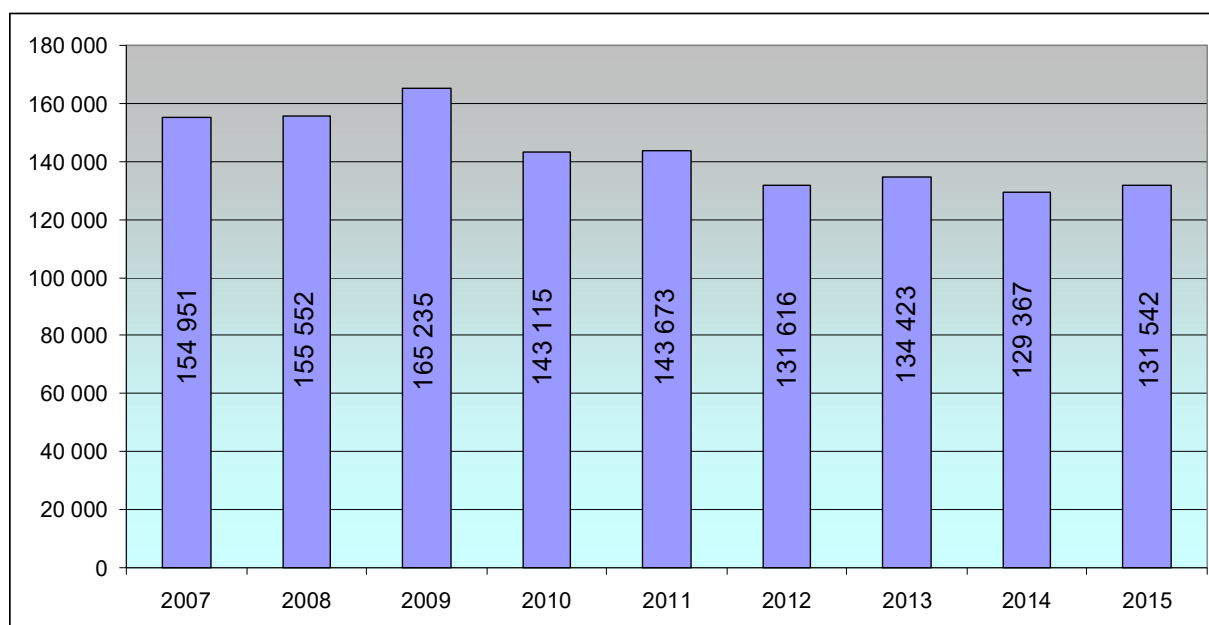
1. Oddział Wewnętrzny.
2. Oddział Chirurgiczno-Urazowy.
3. Oddział Ginekologiczno-Położniczy.
4. Oddział Dziecięcy.
5. Oddział Anestezjologii i Intensywnej Terapii.
6. Izba Przyjęć.

IV. Podstawowa Opieka Zdrowotna w zakresie nocnej i świątecznej opieki zdrowotnej.

Między 2009, a 2011 rokiem dokonano remontu generalnego i termomodernizacji budynku szpitala. Zrealizowano także remonty Oddziału Dziecięcego i Oddziału Wewnętrznego.

Analizując dane statystyczne dotyczące ochrony zdrowia w mieście należy zauważyć, że na terenie Zambrowa funkcjonuje 18 zakładów opieki zdrowotnej (w tym 2 publiczne i 16 niepublicznych). Na poniższym wykresie zbiorczo przedstawiono ilość udzielonych porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (brak danych za 2016 r.).

Rysunek 10. Podstawowa opieka zdrowotna w Gminie Miasto Zambrów – porady

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podstawowa Opieka Zdrowotna w mieście Zambrów stanowi fundament systemu opieki zdrowotnej. Liczba udzielonych porad zdrowotnych od wielu lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Dobrze działający system podstawowej opieki zdrowotnej pozwala na skuteczną profilaktykę, wczesne wykrywanie i leczenie chorób, uniknięcie zbędnych hospitalizacji. Jest również bardziej ekonomiczny. Ponadto poprawia bezpieczeństwo zdrowotne społeczeństwa, ponieważ informacja o schorzeniach i przyjmowanych lekach znajduje się w jednym miejscu. Wzmocnienie roli podstawowej opieki zdrowotnej, istotne zwiększenie zakresu świadczeń dostępnych w podstawowej opiece zdrowotnej i poprawa opieki / diagnostyki ambulatoryjnej w ramach lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej to ważne zadania publicznej służby zdrowia.

2.2.2.8. Aktywność obywatelska

Przejawem silnego kapitału społecznego jest angażowanie się obywateli w życie publiczne, w tym także w podejmowanie decyzji przez administrację publiczną i w ich realizację. Aktywność obywatelska rozumiana jest jako nieprzymuszona działalność społeczeństwa na arenie społeczno-politycznej. Mowa tu o udziale w życiu społeczności lokalnej, krajowej bądź międzynarodowej. Najważniejszym wskaźnikiem aktywności społeczeństwa jest frekwencja wyborcza. W Polsce jest ona wciąż na zbyt niskim poziomie. Jak podaje Raport Polska 2030, Polaków charakteryzuje niska aktywność obywatelska. Polski sektor pozarządowy jest niewielki i niestabilny, a prawie połowa Polaków wyraża małe zainteresowanie troską o dobro wspólne, przy czym wskaźnik ten wyraźnie obniżył się w porównaniu z rokiem 2005.

Podobną tendencję obserwuje się w Gminie Miasto Zambrów. W poniższym zestawieniu przedstawiono frekwencję w wyborach samorządowych w 2014 r.

Tabela 9. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. w Gminie Miasto Zambrów dla każdego z obwodów wyborczych

Numer obwodu	Granice obwodu	Frekwencja
1.	ulice: Konopnickiej, Obwodowa, Orzeszkowej, Podleśna, Prusa, Sienkiewicza, Słoneczna, Słowackiego, Zielona, Żeromskiego, Żytia	49,72%
2.	ulice: Bema, Białostocka Nr 3 i 5, Generała Stefana Kosseckiego, Podedwornego od Nr 4 do końca, Pułaskiego, Sosnowa, Świerkowa	42,84%
3.	ulice: Białostocka domy prywatne i bloki Nr 19, 21,23, 25, 29, 31, 33, 39	46,56%
4.	ulice: Białostocka Nr 20A, 20B, 20C,20D, 20E, 20F, 20G, Papieża Jana Pawła II Nr 1A - 8	44,35%
5.	ulice: Brzozowa, Łomżyńska, Nadrzeczna, Ostrowska, Pl. Sikorskiego, Podedwornego Nr 1,2,3, Polowa, Sadowa, Wąska, Willowa, Wilsona, Wodna	45,67%
6.	ulice: Kościuszki, Mickiewicza, Milenijna, Paderewskiego, Papieża Jana Pawła II Nr 10, 12, 12A, 14, 16, 18, 20, Piłsudskiego, Pogodna, Poświętne, Prymasa Wyszyńskiego Nr 5,7, Sportowa, Świętokrzyska	47,65%
7.	ulice: Grabowska, Łanowa, Papieża Jana Pawła II Nr 22, 24, 26, 28, 30, 32, 34, Polna, Prymasa Wyszyńskiego – domy prywatne i budynki Nr 9 ,11, 13, 15, 15A, 17, 21, 23, 25, Rolnicza, Ustronna, Wiśniowa, Zaciszna	45,03%
8.	ulica: Raginisa	47,78%
9.	aleja Wojska Polskiego Nr 2- 9, 14 – 40, 42, ulice: Armii Krajowej, Chopina, Cmentarna, Handlowa, Jantarowa, Krótka, Księdza Marcina Krajewskiego, Lipowa, Łąkowa, Moniuszki, Młynowa, Obrońców Zambrowa, Wądołkowska, Wiejska	49,40%
10.	ulice: 71 Pułku Piechoty domy prywatne i bloki Nr 2, 4, 6, 8, 12, 14, 16, Fabryczna, Mazowiecka, Piaskowa, Poligonowa, aleja Wojska Polskiego Nr 11	38,01%
11.	ulice: Grunwaldzka, Legionowa	42,48%
12.	aleja Wojska Polskiego Nr 41, 41A, 41B, 41C, 41D, 43, 49A, 49B, 49C, ulice: Elektryczna, Magazynowa	33,26%
13.	aleja Wojska Polskiego Nr 44,46,48,50, 52, 54, 58 i Nr 60 do końca, ulice: Dębowa, Kolejowa, Kościelna, Księdza Henryka Kulbata, Leśników, mjra Stanisława Knapika, Ofiar Katynia, Ogrodowa, Przykoszarowa, Sitarska, Stokrotki, Strzelnicza, Targowa, Wolska	46,97%
14.	Szpital Powiatowy w Zambrowie	50,00%

We wszystkich okręgach aktywność obywatelska mierzona frekwencją w wyborach była niska (średnio – 44,98%), a najniższa w obwodzie 12. (aleja Wojska Polskiego Nr 41, 41A, 41B, 41C, 41D, 43, 49A, 49B, 49C, ulice: Elektryczna, Magazynowa), gdzie wyniosła jedynie 33,26%.

W zdecydowanej większości społeczeństwo wykazuje zainteresowanie sprawami publicznymi, ale niechętnie uczestniczy w regulowaniu tych spraw, nie angażuje się, a więc i nie korzysta z dostępnego zakresu wpływu i sprawstwa.

Partycypacja społeczna, i wzbudzenie chęci obywateli do podejmowania wspólnych działań jest wpisana w proces rewitalizacji. Na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie) zostaną zaprogramowane realizowane przy współdziałaniu różnych grup interesariuszy zintegrowane działania zmierzające do wprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.

2.2.3. Sfera przestrzenno-techniczna

2.2.3.1. Zagospodarowanie przestrzenne

Zgodnie z planem zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego przyjętym uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego nr IX/80/03 z dnia 27 czerwca 2003 r. Miasto Zambrów jest powiatowym wielofunkcyjnym ośrodkiem rozwoju skupiającym usługi o znaczeniu powiatowym i ponadpowiatowym w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, opieki społecznej, kultury, handlu, administracji i otoczenia biznesu. Potencjał gospodarczy miasta opiera się głównie o przetwórstwo rolno – spożywcze i drobną wytwórczość.

Na terenie Gminy Miasto Zambrów obowiązuje obecnie 21 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Plany te stanowią akty prawa miejscowego, których celem jest określenie zasad kształtowania ładu przestrzennego na danym terenie, którego dotyczą. Zapisy zawarte w MPZP nie wykluczają możliwości realizacji działań inwestycyjnych ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Miasto Zambrów.

2.2.3.2. Struktura użytkowa

Według Ewidencji geodezyjnej, struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Miasta Zambrów przedstawia się następująco:

Tabela 10. Powierzchnia użytków rolnych w Mieście Zambrów [w ha]

Użytki rolne ogółem: 1304 ha					
Lp.	Gmina	grunty orne	sady	łąki	pastwiska
1.	Zambrów - miasto	1 021	19	33	231

Źródło: Ewidencja geodezyjna 2014 rok.

Spośród użytków rolnych, największą powierzchnię stanowią grunty orne 1021 ha, co stanowi prawie 78,31% tych użytków. Pastwiska o powierzchni 231 ha stanowią 17,71% powierzchni użytków rolnych, pozostałe 52 ha, stanowiące 3,98% przypada na łąki i sady. Stan i podsumowanie Analizując strukturę przestrzenną miasta można stwierdzić, że 2/3 jego

powierzchni jest wykorzystywane rolniczo (62.7%), w tym największy odsetek stanowią grunty orne.

Struktura użytkowania gruntów w mieście Zambrów, świadczy o rolniczym charakterze obszaru. Źródłem zagrożeń środowiska w związku z gospodarką rolną są: obiekty inwentarskie, wzrost nawożenia, stosowanie nawozów mineralnych i organicznych, stosowanie środków ochrony roślin. Do czynników wpływających na zmniejszenie bioróżnorodności jest zanik lokalnych odmian roślin uprawnych i ras zwierząt hodowlanych. Jednym z istotnych zagrożeń jest wzrost terenów pod zabudowę mieszkaniową i rekreacyjną kosztem terenów rolniczych. Szansą na rozwój gospodarki rolnej przyjaznej środowisku jest rolnictwo ekologiczne i coraz bardziej popularne programy rolno - środowiskowe. Wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego, stanowi korzystny dla środowiska kierunek rozwoju gospodarczego gminy.

Struktura użytkowania i położenia miasta tworzy doskonałe warunki do zrównoważonego rozwoju gminy, poprzez wykorzystanie potencjału przyrodniczo – rolniczego i tym samym przyczynia się do poprawy poziomu życia jej mieszkańców.

2.2.3.3. Warunki mieszkaniowe

Budynki mieszkalne zlokalizowane na terenie Gminy Miasto Zambrów obejmują zarówno zabudowę jednorodziną, jak i wielorodziną. W obrębie miasta funkcjonuje 9 osiedli.

Ogólna liczba mieszkańców miasta w 2016 r. wynosiła 21 801 (wg danych z UM Zambrów, stan na 31.12.2016 r.). Liczba budynków mieszkalnych jednorodzinnych na terenie miasta w 2016 r. wynosiła 1608 z czego 176 w zabudowie wielorodzinnej i 1432 w zabudowie jednorodzinnej. Na terenie miasta Zambrów swoją funkcję pełnią zarządcy budynków wielorodzinnych:

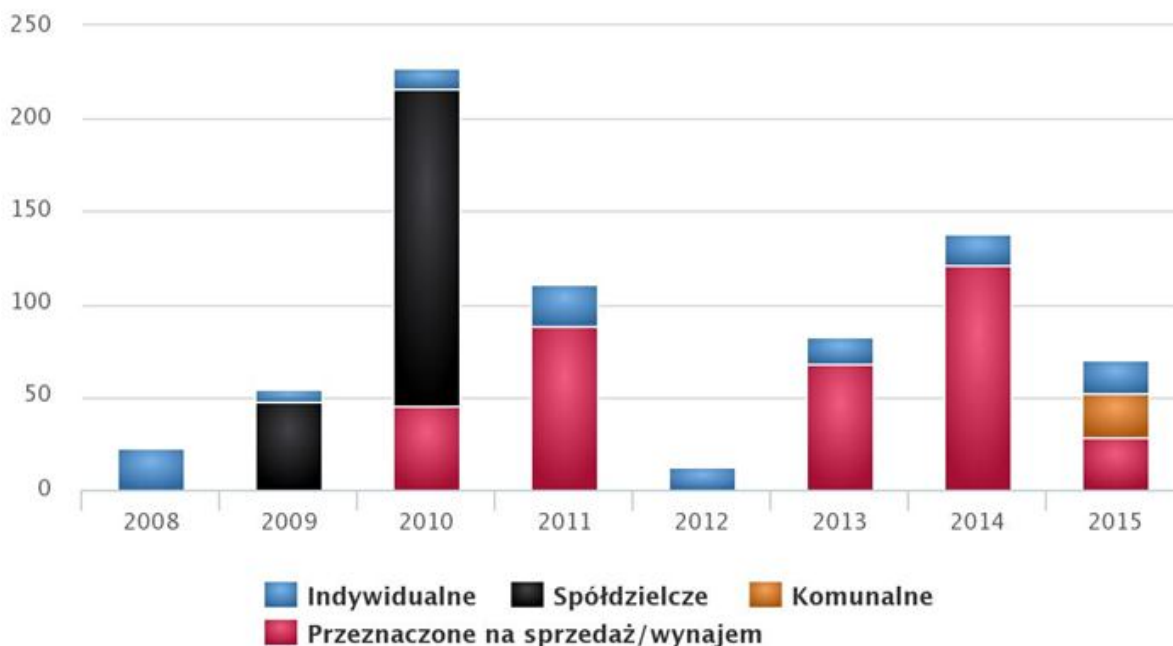
- Zambrowska Spółdzielnia Mieszkaniowa
- Zarząd Nieruchomościami
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „Nadzieja”
- Zarząd Mienia Komunalnego
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „NOWINA”
- „MEROX”
- Wojskowa Agencja Mienia.

Na terenie miasta jednorodzinne budynki mieszkalne stanowią głównie zabudowę wolnostojącą (ponad 70%). Ogrzewane są w znacznej większości przez indywidualne źródła ciepła. Nieliczna ich część ogrzewana jest przez ciepło sieciowe z ciepłowni miejskiej. Ponad 95% budynków wykorzystuje centralne ogrzewanie jako sposób ogrzewania. Nośnikami energii wykorzystywanymi przez ten sektor mieszkalny do ogrzewania pomieszczeń oraz przygotowania ciepłej wody użytkowej są głównie: węgiel bitumiczny (w tym ekogroszek, koks) oraz węgiel podbitumiczny (w tym węgiel kamienny, miał), drewno, gaz, olej opałowy, i energia elektryczna.

Jeżeli przyjrzymy się strukturze nowych zasobów mieszkaniowych w mieście Zambrów, to w 2015 r. (brak danych za 2016 r.) na ogólną liczbę oddanych do użytku 70 mieszkań:

- 34,3% stanowią mieszkania komunalne,
- 25,7% stanowią mieszkania osób fizycznych,
- 40% stanowią mieszkania przeznaczone na sprzedaż,
- nie oddano do użytku żadnego mieszkania spółdzielczego,

Rysunek 11. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2008-2015

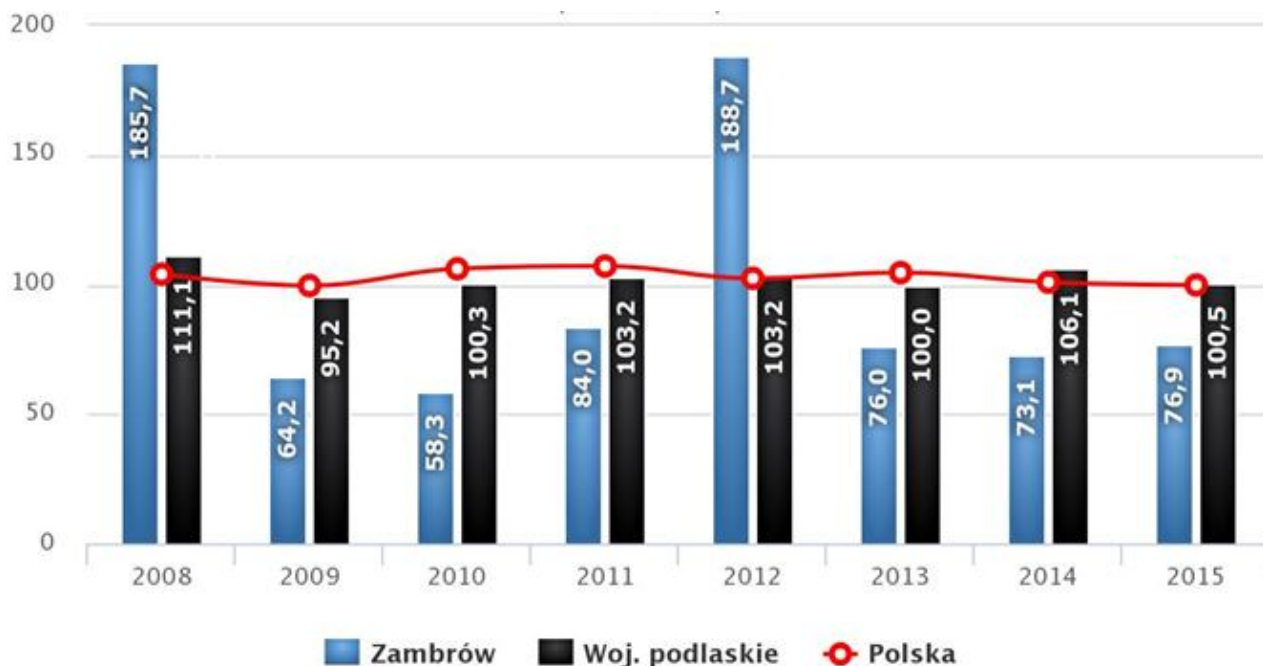

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

W Zambrowie najczęściej jest mieszkań o wielkości 40-50 m². Stanowią one prawie 1/3 wszystkich zasobów mieszkaniowych (z czego prawie 40% z zasobów spółdzielczych). Mieszkań małych do 30 m² jest 5 % ogółu zasobów. Najwięcej udziału mieszkań małych znajduje się w zasobach mienia komunalnego.

Osiągane w Zambrowie standardy mieszkaniowe nie różnią się radykalnie od przeciętnej krajowej i przeciętnej miast naszego województwa. Przeciętne mieszkanie w Zambrowie ma powierzchnię brutto 76,9 m², co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Rysunek 12. Powierzchnia nieruchomości (w m²) oddanych do użytku w latach 2008-2015

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

Wiek i stan techniczny zasobów jest zróżnicowany. Około 34% ogółu zambrowskich mieszkań znajduje się w budynkach mieszkalnych wybudowanych przed 1970 r. Mieszkań wybudowanych w ostatnich 15 latach jest 5,6%.

W zasobach mieszkaniowych zarządzanych przez spółdzielnie mieszkaniowe i gminę średnio z opłatami za mieszkanie zalega 42% mieszkań, z czego 4% powyżej 6 miesięcy. Średnie zadłużenie na mieszkanie wynosi 184 złotych. Średnie zadłużenie na mieszkanie najemców zalegających z opłatami wynosi 332 złotych.

Trzeba pamiętać, że misją gminy w zakresie gospodarowania komunalnym zasobem mieszkaniowym powinno być zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych najuboższych grup społeczności gminy tzn. potrzeb mieszkaniowych tych osób, które w inny sposób nie są w stanie rozwiązać samodzielnie problemów z pozyskaniem mieszkania. Reforma ustrojowa państwa, wprowadzając dwa kolejne szczeble samorządu terytorialnego, nie zmniejszyła zakresu kompetencji i zadań gmin. W sferze mieszkalnictwa gmina nadal jest odpowiedzialna za zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych swej lokalnej społeczności – co jest zapisane m.in. w ustawie o samorządzie gminnym.

2.2.3.4. Dziedzictwo historyczne i kulturowe

W rejestrze zabytków województwa podlaskiego, prowadzonym przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków znajdują się 54 (wymienione w tabeli nr 1) obiekty nieruchome położone na terenie miasta Zambrów.

Do elementów przestrzenno-kulturowych podlegających ochronie zaliczono:

- zachowana najstarsza część układu urbanistycznego Zambrowa, t.j. rynek i ulice przyległe,
- obszar południowej części Zambrowa, t.j. zabytkowy zespół koszar wraz z Al. Wojska Polskiego, główną osią kompozycyjną zespołu,
- obszar, na którym zachowały się ślady przedlokacyjnego układu książęcej wsi targowej z początku XV w. t.j. zespół kościoła parafialnego, trójkątny plac przed kościołem i ulica Poświętne,
- obszar krajobrazu naturalnego i urządzonego, związanego przestrzennie z historycznym założeniem urbanistycznym, t.j. dolinie rzeki Jabłonka i dawne ogrody plebańskie.

Warto wymienić zabytki o najwyższym znaczeniu dla miasta:

- Kościół parafialny p.w. Trójcy w Zambrowie wraz z otoczeniem
- Cmentarz parafialny rzymskokatolicki
- Kaplica cmentarna w Zambrowie
- Neoromańska kaplica cmentarna z 1870 r.
- Cmentarz żydowski w Zambrowie
- Zespół Koszar Szkoły Artyleryjskiej w Zambrowie.

2.2.3.5. Komunikacja i transport

System transportu publicznego w gminie Miasto Zambrów opiera się na połączeniach autobusowych organizowanych przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Zambrowie Sp. z o.o. W dniu 2 stycznia 2017 r. nastąpiło połączenie spółki PKS w Białymstoku S.A. (Spółka Przejmująca) ze spółkami PKS w Suwałkach S.A., PKS w Łomży Sp. z o.o., PKS w Zambrów Sp. z o.o., PKS w Siemiatyczach Sp. z o.o. (Spółki Przejmowane). Spółka Przejmująca Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Białymstoku Spółka Akcyjna, z dniem 2 stycznia 2017 r. dokonała zmiany nazwy na następującą: Podlaska Komunikacja Samochodowa Nova Spółka Akcyjna.

Przedsiębiorstwo obsługuje również transport dalekobieżny. Transport dalekobieżny odbywa się w kierunku wschód-zachód, północ-południe, obsługiwany jest również przez inne oddziały Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej w poszczególnych miastach. Na obszarze miasta nie funkcjonują pasażerskie przewozy kolejowe.

Przez miasto przebiegają 3 ciągi dróg krajowych:

- Droga nr 8 o kategorii funkcjonalnej „S” o znaczeniu tranzytowym europejskim łącząca wschód i północny wschód europy z centrum krajów europejskich. W relacjach najbliższych Zambrowa droga nr 8 łączy Warszawę z Białymstokiem. W obszarze Polski droga przebiega od Kudowy Zdroju przez Wrocław, Warszawę, Białystok do Budziska.
- Droga nr 63 w bezpośrednich relacjach w rejonie Zambrowa: Łomża-Zambrów-Czyżew. Relacja krajowa: Węgorzewo (północna granica państwa) – Łomża – Zambrów – Siedlce – Sławatycze (wschodnia granica państwa). Jest to droga o funkcji zasadniczo tranzytowej i częściowo prowadzącej ruch docelowy. Przebiega poprzez

centrum miasta, uciążliwym dla ruchu i mieszkańców układem ulic o niskim standardzie technicznym i funkcjonalnym.

- Droga Nr 66 w bezpośrednich relacjach w rejonie Zambrowa: Zambrów – Wysokie Mazowieckie – Szepietowo - Brańsk. Relacja krajowa: Zambrów – Bielsk Podlaski – Połowce (wschodnia granica państwa). Jest to droga o funkcji częściowo tranzytowej i częściowo prowadzącej ruch docelowy. Przebiega od drogi nr 63 w centrum miasta, uciążliwym dla ruchu i mieszkańców układem ulic o niskim standardzie technicznym i funkcjonalnym.

Obecne dojazdy do miasta są zapewnione poprzez wjazdy dróg krajowych i tylko w nieznacznej części przez dojazdy niższych kategorii. Występuje zasadniczy konflikt ruchu tranzytowego i ruchu miejskiego. Układ drogowy pod względem obecnej siatki połączeń nie jest do końca dostosowany do aktualnych potrzeb ruchu samochodowego. Miasto Zambrów posiada, co prawda północną obwodnicę miasta, która w znacznej części wyprowadziła ruch tranzytowy, w ciągu drogi krajowej Nr 8, poza granice miasta, jednak konieczne jest również odciążenie ruchu krajowego od strony południowej. Tranzyt powoduje nie akceptowalne uciążliwości dla mieszkańców, dlatego budowa kolejnego obejścia, które wyłączy ruch tranzytowy przez miasto w kierunku Siedlec i Bielska Podlaskiego, jest pilnym zadaniem realizacyjnym.

Na terenie miasta znajduje się 57,97 km dróg publicznych. Długość gminnych dróg publicznych w Zambrowie wynosi łącznie 34,002 km (stan na dzień 31 grudnia 2016 r.).

Przez miasto przebiega rzeka ponad którą istnieje, w ciągach ulic, 5 mostów. Mosty te są w średnim stanie technicznym i wymagają sukcesywnych konserwacji i przebudów ułatwiających przeprawy samochodowe i przejścia ludzi.

Przepustowości układu komunikacyjnego limitują węzły, skrzyżowania i włączenia ulic. W tym zakresie Zambrów jak typowe miasta tej wielkości posiada wiele zaniedbań i braków. W ostatnich latach konsekwentnie realizowano wprowadzenie sygnalizacji świetlnej na kilku skrzyżowaniach miejskich i budowę skrzyżowań bezkolizyjnych, m. in. rondo w ciągu ulicy Białostockiej, Ostrowskiej, Mazowieckiej, 71 Pułku Piechoty. Poprawę tej sytuacji może zapewnić tylko eliminacja ruchu tranzytowego na obejścia i poza tereny zainwestowane oraz powiększanie terenu pod skrzyżowania i ich sukcesywna przebudowa.

Od 1 stycznia 2017 r. na terenie miasta Zambrów uregulowana została kwestia ruchu krajowego w ciągu drogi krajowej Nr 63, w granicach administracyjnych miasta Zambrów, której ciąg stanowią ulice: Łomżyńska, Białostocka, Józefa Piłsudskiego, Tadeusza Kościuszki i Aleja Wojska Polskiego.

Dotychczas ruch krajowy odbywał się drogą gminną ul. Józefa Piłsudskiego co generowało na miasto koszty związane z modernizacją drogi spowodowane ruchem tranzytowym. Ul. Józefa Piłsudskiego prowadzony był ruch krajowy, a ul. Tadeusza Kościuszki – droga wąska i jednokierunkowa – wykorzystywana była jedynie w ruchu miejskim.

Sieć ścieżek rowerowych poza odcinkami nowych szerokich chodników i ścieżek oraz terenami rekreacyjnymi jest na terenie Zambrowa ograniczona. Stan techniczny i parametry geometryczne chodników oraz izolowanie ruchu pieszego od intensywnego ruchu samochodowego są niewystarczające. Łączna długość istniejących obecnie ścieżek rowerowych na terenie miasta wynosi:

Łączna długość istniejących obecnie ścieżek rowerowych na terenie miasta wynosi:

- w ciągu dróg gminnych – ok. 13,3 km,

- w ciągu dróg powiatowych – ok.1,338 km,
- w ciągu dróg krajowych – ok. 1,701 km.

Obecnie Gmina Miasto Zambrów jest po pozytywnej ocenie Concept Note projektu dotyczącego budowy ścieżki rowerowej z Zambrowa do Czerwonego Boru z Programu Transgranicznego Polska-Białoruś-Ukraina. W czerwcu będziemy składać pełen wniosek aplikacyjny. Po pozytywnej ocenie wniosku, planujemy realizację inwestycji w 2018 r.

2.2.3.6. System energetyczny

Operatorem sieci elektrycznej na terenie Zambrowa jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok. Miasto Zambrów pobiera energię elektryczną z istniejącej stacji transformatorowej 110/15kV –GPZ w Zambrowie, która jest zasilana linią 110 kV Łomża – Zambrów –Wysokie Mazowieckie. Na stacji Zambrów pracują dwa transformatory 110/15 kV – jeden o mocy 16 MVA, drugi 25 MVA. Obciążenie stacji wynosi od 10,5 MW do 19 MW. W chwili obecnej moc transformatorów jest wystarczająca i pokrywa zapotrzebowanie na moc i energię elektryczną istniejących odbiorców.

Tabela 11. Struktura sieci elektroenergetycznej na terenie Miasta Zambrów

Wyszczególnienie	Jednostka	Wartość
Linie napowietrzne 110 kV	km	5,42
Linie napowietrzne nN	km	44,5
Linie kablowe nN	km	53,9
Linie napowietrzne SN-15 kV	km	29,1
Linie kablowe SN-15 kV	km	12,7
Napowietrzne stacje transformatorowe SN/nN	szt.	19
Wnętrzowe stacje SN/nN	szt.	35
Stacje obce	szt.	7

Źródło: PGE Dystrybucja S.A. Oddział Białystok

W Mieście Zambrów zużycie energii elektrycznej w 2014 r. kształtowało się na poziomie 46,8 GWh.

W latach 2009, 2011 i 2012 WIOŚ w Białymstoku przeprowadził ocenę poziomu pól elektromagnetycznych na obszarze województwa podlaskiego w 45 wybranych punktach pomiarowych. W żadnym z punktów pomiarowych nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych wartości określonych w rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. Nr 192, poz. 1883) i wynoszącej 7 V/m dla badanych częstotliwości. Można więc przypuszczać, iż aktualny stan promieniowania elektromagnetycznego na terenie miasta Zambrów znajduje się poniżej dopuszczalnych wartości progowych. Prawdopodobnie stały rozwój urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne, w szczególności budowa linii przesyłowych doprowadzi do stopniowego zwiększania tego poziomu.

W działaniach na rzecz zabezpieczenia przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego, należy dążyć do lokalizacji linii przesyłowych - elektroenergetyki

o wysokich napięciach (110 - 400 kV) - jak najdalej od terenów zamieszkałych i przeznaczonych do zamieszkania.

2.2.3.7. Gospodarka wodno-ściekowa i odpadowa

Sieć wodociągowa na terenie miasta Zambrów jest dobrze rozwinięta.

Tabela 12. Charakterystyka urządzeń sieciowych - wodociągi i kanalizacja, w roku 2014

WODOCIĄGI		Wartość za 2014 r.
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]		50,8
Ilość przyłączy [szt.]		1 364
Jednostki użyteczności publicznej	Woda dostarczona m ³ /rok]	92 700
Gospodarstwa domowe	Woda dostarczona [m ³ /rok]	652 800
Podmioty gospodarcze	Woda dostarczona [m ³ /rok]	7 100

Źródło: ZCiW Sp. z o.o. oraz GUS

Tabela 13. Zestawienie budynków mieszkalnych w gminie podłączonych do sieci wodociągowej w latach 2008-2014

Lp	Nazwa	Jedn.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Budynki mieszkalne	szt.	1433	1441	1453	1490	1501	1514	1596
2.	Ilość przyłączy	szt.	1229	1249	1268	1294	1317	1339	1364
3.	Stopień zwodociągowania wg przyłączy i budynków	%	85,76	86,67	87,27	86,84	87,74	88,44	85,46

Źródło: ZCiW Sp. z o.o. oraz GUS

Ludność gminy w wodę zaopatrywana jest z zasobów wód podziemnych. Ujęcia wód powierzchniowych nie stanowią źródeł zaopatrzenia ludności w wodę pitną.

Sieć wodociągowa pokrywa prawie całe miasto i jej rozbudowa zależy od przyjętych kierunków rozwoju zabudowy. Największymi odbiorcami wody na terenie miasta jest Zambrowska Spółdzielnia Mieszkaniowa oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa „Nadzieja”.

Zgodnie z przedstawionymi informacjami w zakresie ilości przyłączy, w 2014 r. 232 budynki mieszkalne, na terenie gminy Miasto Zambrów, nie posiadały przyłącza wodociągowego.

2.2.4. Sfera gospodarcza

Z racji swego atrakcyjnego położenia, jak też rozbudowanej infrastruktury, Zambrów stanowi interesujące miejsce do inwestowania i rozwijania działalności gospodarczej. Jedną

z najważniejszych inicjatyw samorządu miasta Zambrów z zakresu wspierania lokalnej przedsiębiorczości było utworzenie w 2006 roku Zambrowskiego Parku Przemysłowego. Inwestycja powstała dzięki dofinansowaniu ze środków UE. Zambrowski Park Przemysłowy powstał na bazie hal produkcyjnych po byłych Zambrowskich Zakładach Przemysłu Bawełnianego. Inwestycja wpłynęła na usprawnienie całej gospodarki lokalnej. Pozyskano trzech strategicznych inwestorów, w tym dwóch zagranicznych, którzy stworzyli miejsca pracy dla ponad 200 osób (branża produkcji okien oraz produkcji opakowań papierowych). Ponadto w 2011 roku zakończyła się rozbudowa ZPP, w wyniku prac adaptacyjnych pod cele produkcyjno-usługowe zostało przekazanych dodatkowo ok. 7 500 m² powierzchni użytkowej w przemysłowym standardzie, z halą podzieloną na sześć modułowych sektorów, z nowymi posadzkami, uzbrojeniem oraz infrastrukturą na zewnątrz obiektu. Projekt rozbudowy otrzymał dofinansowanie z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013.

Ponadto w 2009 dzięki wsparciu ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej Miasto Zambrów uzbroiło w pełną infrastrukturę techniczną 18 ha terenów przemysłowych w południowej części miasta, na których swoją działalność rozpoczynają nowe firmy produkcyjne.

W ostatnich latach władze samorządowe podjęły działania w celu modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej, a także społecznej. W tej chwili miasto posiada:

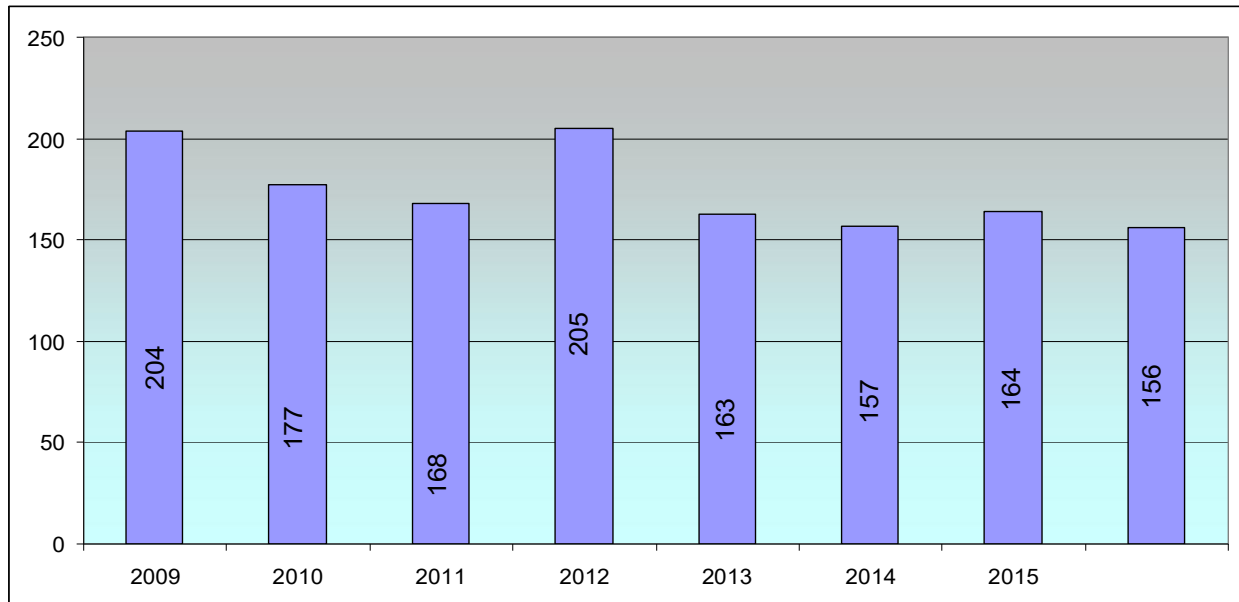
- nowoczesną oczyszczalnię ścieków-oddaną do użytku w 1994 roku,
- składowisko odpadów komunalnych wybudowane w 1997 roku (szacuje się, że nieka wysypiska pozwoli na składowanie w proekologicznych warunkach około 450 tys. m³ zagęszczonych odpadów, co zabezpieczy potrzeby miasta na co najmniej 10 lat),
- sieć rozdzielczą gazu ziemnego,
- ciepłownię miejską dysponującą rezerwą mocy,
- stację uzdatniania wody wraz z ujęciami, pozwalającymi na otrzymanie wody bez konieczności chemicznego uzdatniania,
- sieć wodociągową,
- sieć kanalizacji sanitarnej, deszczowej.

Najbardziej spektakularne sukcesy miasta Zambrów, które miały miejsce na przestrzeni lat 1990 - 2015 to: wybudowanie i zmodernizowanie oczyszczalni ścieków, wybudowanie 15 km i wyremontowanie 7 km dróg gminnych, wybudowanie sieci wodociągowej (miasto jest obecnie zwodociągowane w 100%), kanalizacyjnej (sieć kanalizacyjna obejmuje 98% powierzchni miasta) i gazowej (50% powierzchni miasta), przebudowanie układu komunikacyjnego w centrum miasta, wyremontowanie obiektów szkół i przedszkoli, wybudowanie hal sportowych przy szkołach miejskich, wybudowanie boisk szklonych, tzw. „Orlików” przy dwóch szkołach podstawowych, wybudowanie pływalni miejskiej z parkiem wodnym, skate parku i lodowiska, zagospodarowanie terenów zielonych nad zalewem, utworzenie Zambrowskiego Parku Przemysłowego, przygotowanie terenów inwestycyjnych uzbrojonych w pełną infrastrukturę, wybudowanie Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów, wybudowanie targowicy miejskiej oraz wybudowanie nowoczesnego Centrum Kultury z salą widowiskowo-kinową na 344 miejsca. Część powyższych zadań otrzymało dofinansowanie z programów Unii Europejskiej.

2.2.4.1. Sektor gospodarczy

Od połowy lat dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku w Zambrówie nastąpił dynamiczny wzrost przedsiębiorczości. Corocznie przybywało około 200 nowych firm, w większości były to mikroprzedsiębiorstwa. Wyjątek stanowił rok 2007, kiedy to po raz pierwszy odnotowano spadek liczby podmiotów, co stanowiło efekt ogólnego trendu wynikającego z kryzysu gospodarczego, który został przedstawiony na rysunku poniżej.

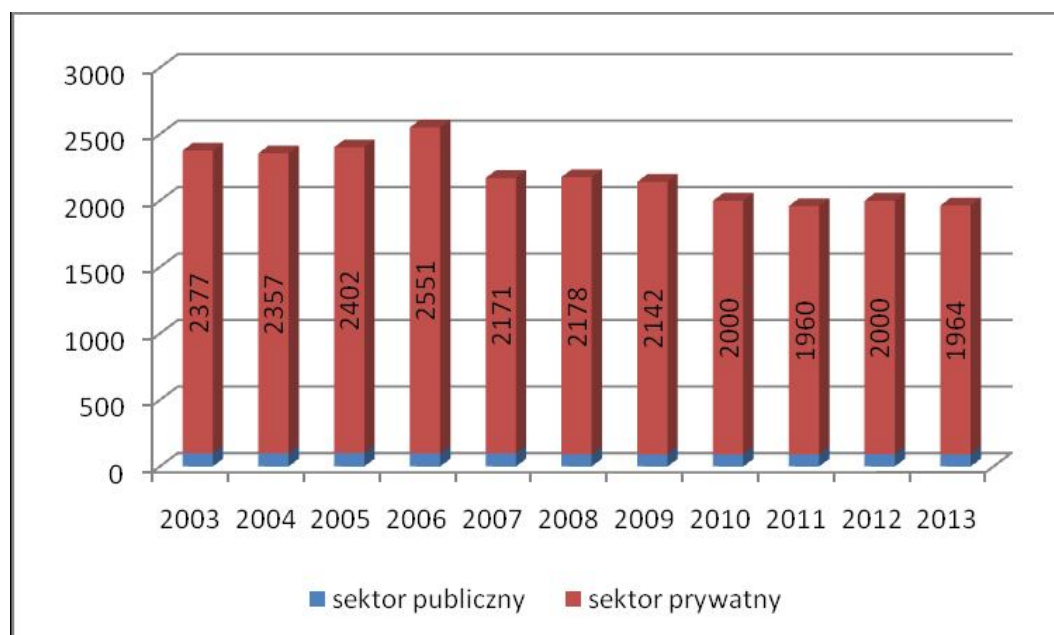
Rysunek 13. Podmioty nowo zarejestrowane w systemie REGON w latach 2009-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na obszarze Gminy Miasto Zambrów na koniec 2015 r. (brak danych za 2016 r.) zarejestrowanych było 1 917 podmiotów gospodarczych (dane z Centralnej Ewidencji Informacji o Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki, rok 2015). Obiekty te stanowią zarówno niewielkie placówki osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w dziedzinie handlu i usług, jak również duże zakłady produkcyjne, ze względu na rozwijające się strefy przemysłowe miasta. Od 2010 roku liczba podmiotów utrzymuje się na stabilnym poziomie, co zostało przedstawione na poniższym wykresie.

Rysunek 14. Ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2003-2013

Źródło: GUS, Aktualizacja założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i gaz

Podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie miasta stanowiły 60,11% ogólnej liczby podmiotów działających w powiecie zambrowskim. Przyglądając się strukturze przedsiębiorstw na terenie Zambrowa można zauważyć, że większość z nich stanowią podmioty sektora prywatnego (około 95% ogółu podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON).

Dominacja podmiotów prywatnych w ogólnej strukturze przedsiębiorstw na terenie Zambrowa stanowi atut miasta. Podmioty prywatne o wiele łatwiej dostosowują się, bowiem do zmieniającego się otoczenia na rynku. Należy podkreślić, że przedsiębiorstwa w Zambrowie to w większości małe firmy. Zdecydowana większość przedsiębiorstw stanowią działalności gospodarcze prowadzone przez osoby fizyczne.

W strukturze podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Zambrowie, zgodnie ze stanem z końca grudnia 2014 roku, dominuje działalność prowadzona w sekcji G, tj. handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów. Do wspomianej sekcji należy 27,7% zambrowskich przedsiębiorców. Około 15% stanowią podmioty zajmujące się świadczeniem usług budowlanych. Inne branże działalności pojawiają się już zdecydowanie rzadziej: przetwórstwo przemysłowe – 8,7%, zdrowotna i pomoc społeczna – 8,65%, transport i gospodarka magazynowa – 7,53%, opieka pozostała działalność usługowa – 7,43%, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 6,72%.

Do głównych branż przemysłu na terenie miasta Zambrów można zaliczyć: produkcję okien, przetwórstwo rolno-spożywcze, budownictwo, produkcję opakowań. Powstały na bazie hal produkcyjnych po byłych Zakładach -Zambrowski Park Przemysłowy, wpłynął na usprawnienie lokalnej gospodarki oraz rozwój nowoczesnego przemysłu. W południowej części miasta również znajdują się tereny inwestycyjne, obejmujące ulice Sitarską, Targową oraz Strzelniczą, przeznaczone pod innowacyjne inwestycje produkcyjne. Jednym z największych zakładów działających na terenie miasta jest Spółdzielnia Mleczarska „Mlekpol” z zakładem w Zambrowie, która znajduje się w północno-zachodniej części miasta. Okręgowy zakład jest równocześnie największym emitorem na terenie miasta oraz

największym odbiorcą mediów energetycznych. Posiada własne źródło ciepła, jakim jest gaz ziemny.

Zakładami zatrudniającymi największą liczbę pracowników w Zambrowie są: Spółdzielnia Mleczarska „MLEKPOL” oddział w Zambrowie i firma Keylite.

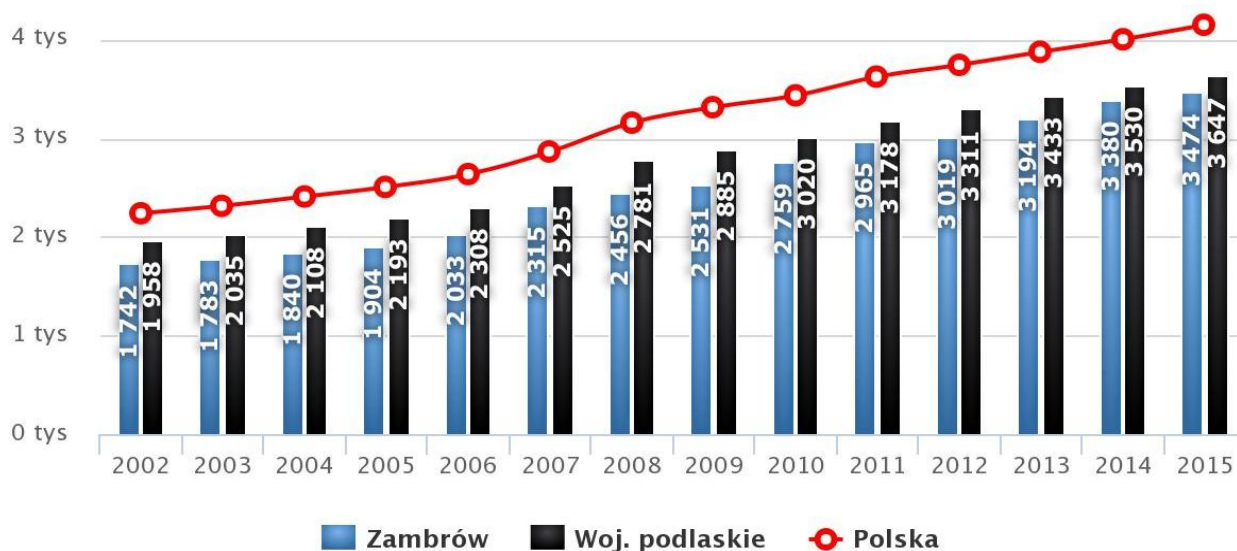
2.2.4.2. Aktywność na rynku pracy

W Zambrowie na 1000 mieszkańców pracuje 177 osób¹. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa podlaskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. 46,3% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 53,7% mężczyźni.

Statystyki wskazują na systematyczny spadek odsetka osób bezrobotnych od roku 2003 do roku 2008, po czym nastąpił jego niewielki wzrost, co jest konsekwencją ogólnego kryzysu rynkowego. Bezrobocie rejestrowane w Zambrowie wynosiło w 2015 roku (brak danych za 2016 r.) 14,3% (15,0% wśród kobiet i 13,7% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Zambrowie wynosi 3 473,68 PLN, co odpowiada 83.70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Rysunek 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2002-2015

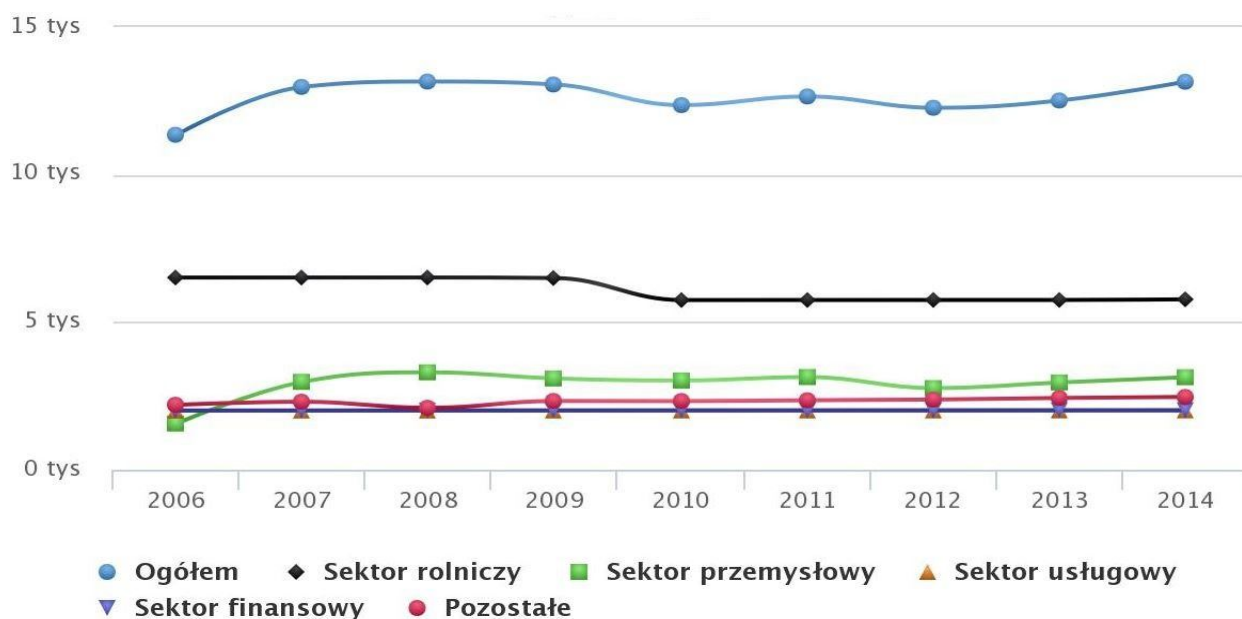

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Zambrowa 597 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 350 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi - 247.

¹ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Rysunek 16. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Zambrowie w latach 2006-2014 (brak danych za lata 2015-2016)

Źródło: <http://www.polskawliczbach.pl/Zambrow>, stan z dnia 25.03.2017 r.

Jak zaprezentowano na powyższym rysunku, 43,9% aktywnych zawodowo mieszkańców Zambrowa pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 23,8% w przemyśle i budownictwie, a 15,3% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 15,3% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

Dążeniu do wzmocnienia konkurencyjności regionu, w obszarze rozwoju przemysłu powstały tereny inwestycyjne położone w obrębie ulic Aleja Wojska Polskiego i Targowej, przy południowej granicy miasta. Teren przeznaczony jest pod inwestycje przemysłowe. Na uwagę zasługuje uregulowany stan prawny i uzbrojenie w podstawowe media i rozwijająca się przedsiębiorczość na tych terenach.

2.2.4.3. Turystyka

Turystyka jest ważną i nowoczesną sferą aktywności gospodarczej, a jednocześnie sferą działalności społecznej. Aktywność turystyczna jest jednym z mierników poziomu życia mieszkańców i wskaźnikiem rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa. Jej znaczenie przejawia się w wysokiej zdolności do generowania nowych miejsc pracy, podnoszenia jakości życia lokalnych społeczności, podwyższania konkurencyjności regionów. Równocześnie, turystyka przyczynia się do odkrywania najcenniejszych zasobów kulturowych i środowiskowych, których eksponowanie poprawia wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek kraju, regionów oraz miejscowości.

Miasto Zambrów spełnia wobec swoich mieszkańców także funkcję sportowo-rekreacyjną. Zambrów jest miastem o bogatych tradycjach sportowych. Funkcjonują tu kluby

i towarzystwa propagujące sport. Należą do nich m.in.: klub sportowy ZKS „Olimpia”, klub sportowy „Orkan” działający przy SP nr 3, TKKF „Żubr”, MTS Zambrów, Zambrowski Klub „Karate Kyokushin”, klub „Oyama Karate”.

W Zambrowie odbywa się wiele cyklicznych imprez sportowych organizowanych przez poszczególne kluby, jak też przez Urząd Miasta. Do stałych imprez sportowych należą: Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Burmistrza Miasta, Turniej Samorządowy w Piłce Siatkowej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta oraz Halowy Turniej Zakładów Pracy w Piłce Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Miasta.

Zambrów posiada infrastrukturę przygotowaną do rozwoju sportu i rekreacji, na którą składają się: Pływalnia Miejska „Delfin” (www.basendelfin.org), korty miejskie, aktualnie modernizowany stadion miejski, zagospodarowane tereny rekreacyjne nad zalewem wyposażone w scenę estradową, nowoczesne place zabaw dla dzieci oraz siłownię na powietrzu dla dorosłych, pomost wraz z miejscem do wędkowania, ścieżki rowerowe, fontannę, skate park - tor do jazdy wyczynowej na rolkach i rowerze „Pumptrack”, urządzenie kalisteniczne pn. „Street Workout” oraz w zależności od pory roku plażę miejską/lodowisko.

Uzupełnieniem infrastruktury ogólnomiejskiej są sale, hale i boiska sportowe funkcjonujące przy szkołach podstawowych, gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych na terenie miasta. Przy szkołach podstawowych znajdują się boiska sportowe zrealizowane w ramach programu rządowego „Moje Boisko - Orlik 2012”.

Zambrów posiada bazę noclegową przygotowaną na przyjęcie i obsługę turystów. Znajdują się tutaj trzy obiekty hotelowe oraz bary i restauracje oferujące pokoje do wynajęcia. Ponadto ofertę noclegową w swojej ofercie posiada Bursa Szkolna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Zambrowie.

2.2.5. Sfera środowiskowa

2.2.5.1. Emisja zanieczyszczeń powietrza

Zanieczyszczenia powietrza stanowią zarówno gazowe, jak i pyłowe substancje emitowane do atmosfery. Do najbardziej toksycznych, a więc najbardziej niebezpiecznych należą: dwutlenek siarki, tlenki azotu, ozon oraz pyły. Związki dostają się do atmosfery w wyniku emisji spalin z pojazdów, elektrociepłowni, zakładów przemysłowych, składowisk odpadów i surowców.

Według danych zawartych w opracowaniu Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku „Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu zambrowskiego w 2015 roku” powiat zambrowski, a więc i Miasto Zambrów charakteryzuje się stosunkowo niewielkim poziomem emisji zanieczyszczeń do powietrza. Ewidencja GUS obejmuje 4 kotłownie, 23,4 km sieci ciepłej przesyłowej i 1,5 km połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów (GUS,2014; brak danych za 2015 rok).

Według danych pozyskanych z bazy emisji zanieczyszczeń do powietrza powstałej w wyniku realizacji projektu „Zgromadzenie danych emisyjnych wraz z oceną ich poprawności i kompletności” przez firmę ATMOTERM S.A. na zamówienie GIOŚ w emisji ze źródeł punktowych największy udział mają: zanieczyszczenia pyłowe, dwutlenek azotu oraz dwutlenek siarki. Niski jest udział niemetanowych lotnych związków organicznych (NMLZO), amoniaku oraz benzo(a)pirenu. - największy udział w emisji pyłów drobnych

i bardzo drobnych ma sektor spalania paliw poza przemysłem, co oznacza między innymi, że emisje pochodzą z ogrzewania indywidualnego budynków (emisja powierzchniowa). Największy udział w emisji powierzchniowej mają zanieczyszczenia pyłowe, dwutlenek siarki, niemetanowe lotne związki organiczne oraz tlenki azotu. Niski jest udział amoniaku oraz benzo(a)pirenu.

W powiecie zambrowskim natężenie ruchu kołowego (poza drogą S8) pod względem emisji spalin nie stwarza zagrożenia dla środowiska i zdrowia człowieka. Gorsza sytuacja występuje w pasie drogi krajowej S8, która jest przebudowywana na dwupasmową drogę ekspresową. Rocznie jeździ po niej ok. 6 milionów pojazdów, w tym ok. 1 milion samochodów ciężarowych, które są źródłem emisji tlenków węgla, tlenków azotu, węglowodorów aromatycznych i alifatycznych, pyłu, dwutlenku siarki, związków ołowiu i sadzy. Pogarsza to znacznie stan środowiska, co skutkuje wyłączeniem użytków rolnych znajdujących się wzdłuż drogi krajowej z ekologicznej produkcji rolnej.

W emisji pochodzącej z transportu drogowego największy udział mają zanieczyszczenia pyłowe, tlenki azotu oraz niemetanowe lotne związki organiczne. Niski jest udział dwutlenku siarki oraz benzo(a)pirenu. Bilans wskazuje, że emisja z transportu drogowego ma znaczący udział w całkowitej emisji w powiecie zambrowskim.

Według danych GUS największa ilość zanieczyszczeń gazowych przypada na dział wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę. Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych w 2015 roku w powiecie zambrowskim stanowiła niewiele ponad 11% emisji gazowej w woj. podlaskim. Największy udział w emisji zanieczyszczeń gazowych miał dwutlenek węgla.

W ostatnich latach wyraźnie obniżyła się emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych. W 2015 roku wyniosła ona 16 ton, w tym prawie 100% pochodziło ze spalania paliw (GUS,2015). Emisja pyłowa z większości kotłowni komunalnych i zakładowych jest skutecznie zredukowana w urządzeniach odpylających. W 2015 roku 470 ton zanieczyszczeń pyłowych było zatrzymane lub zneutralizowane w urządzeniach do ich redukcji (GUS,2015).

Na terenie powiatu zambrowskiego znajdują się nieliczne źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza. Są to głównie kotłownie emitujące do powietrza zanieczyszczenia powstające w wyniku spalania węgla, gazu ziemnego i paliw płynnych. Największe z nich zlokalizowane są na terenie Zambrowa. Są to: Ciepłownia Miejska w Zambrowie i kotłownia SM „MLEKPOL” Zakład Produkcji Mleczarskiej w Zambrowie. Poza terenem miasta największe źródła emisji znajdują się na terenie SGT EUROPOL GAZ Tłocznia Gazu Zambrów w Grzymałach. Na terenie Zambrowa znajdują się również mniejsze obiekty takie jak: kotłownia olejowa „PROVITUS” S.C. Zakład w Zambrowie oraz kotłownia Szpitala Ogólnego w Zambrowie. Poza Zambrowem źródła emisji zanieczyszczeń, powstających w procesach energetycznego spalania paliw znajdują się w Pomorskiej Instytucji Gospodarki Budżetowej „POMERANIA” Oddział w Czerwonym Borze - dawniej Podlaska Instytucja Gospodarki Budżetowej „BIELIK” w Czerwonym Borze i EKO STOK Górskie Ponikły. Pozostałe obiekty na terenie powiatu to niewielkie kotłownie o mocy 0,3-0,8 MW pracujące na potrzeby grzewcze szkół i instytucji (np. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Długoborzu) oraz piekarnie, ciastkarnie itp. Na terenie powiatu zlokalizowane są również obiekty emitujące zanieczyszczenia z procesów technologicznych. Największym źródłem tego typu jest Przedsiębiorstwo Robót Drogowych „BITUM” Sp. z o.o. w Zambrowie. Wytwórnice emitują do powietrza zanieczyszczenia pyłowe (pył krzemowy) i gazowe (CO, NO_x, węglowodory), powstające w procesie produkcji mas asfaltowych do budowy dróg. Źródła technologiczne występują również, obok źródeł

energetycznych, w zakładach branży przetwórstwa mięsnego. Na terenie powiatu znajdują się ponadto niewielkie zakłady rzemieślnicze, o znaczeniu lokalnym, emitujące zanieczyszczenia z procesów technologicznych (lakiernie, warsztaty samochodowe, stolarnie), o niewielkim zasięgu oddziaływania.

Według danych zawartych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla miasta Zambrów, największy udział w rocznym zużyciu energii cieplnej oraz największa emisja zanieczyszczeń powietrza obserwuje się w sektorze mieszkalnym, natomiast najmniejszy w sektorze usługowym.

2.2.5.2. Klimat akustyczny

Hałasem przyjęto określać wszelkie niepożądane, dokuczliwe, nieprzyjemne, uciążliwe lub szkodliwe dźwięki oddziałujące na narząd słuchu i inne zmysły, oraz inne części organizmu człowieka. Z fizycznego punktu widzenia dźwięki te to drgania mechaniczne ośrodka sprężystego (gazu, cieczy lub ośrodka stałego). W zależności od źródła wystąpienia hałas można podzielić na dwa rodzaje:

- przemysłowy
- komunikacyjny (drogowy, lotniczy, kolejowy)

Na obszarze gminy miasto Zambrów hałas przemysłowy nie jest źródłem problemów, z uwagi na brak zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska oraz że istniejące zakłady zlokalizowane są na terenach przemysłowych zlokalizowanych na obrzeżach miasta. Problemem jest natomiast hałas komunikacyjny, którego uciążliwość zarówno dla ludzi, jak i środowiska w głównej mierze uzależniona jest od: natężenia ruchu, prędkości, udziału pojazdów ciężkich w strumieniu pojazdów i stanu technicznego pojazdów, a także rodzaju i stanu nawierzchni.

Klimat akustyczny miasta Zambrów kształtuje głównie komunikacja drogowa. Najistotniejszym źródłem emisji hałasu jest komunikacja samochodowa, głównie na drogach krajowych, (przede wszystkim, przy prowadzącej ruch tranzytowy w stronę granicy wschodniej, drodze krajowej nr 8 i w mniejszym stopniu przy drogach nr 63 i 66. Biorąc pod uwagę nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny, najbardziej obciążone było właśnie miasto Zambrów) i w znacznie mniejszym stopniu na drogach powiatowych i lokalnych.

Sytuację zmieniła diametralnie oddana do użytkowania w 2012 roku obwodnica, wybudowana w ciągu drogi krajowej nr 8, wyprowadzająca cały ruch tranzytowy poza miasto. Obwodnica Zambrowa i Wiśniewa o długości ok. 11,1 km omija od północy Zambrów i od południa Wiśniewo. W ramach budowy obwodnicy przebudowana została na odcinku 4,05 km także droga krajowa 63 Zambrów – Łomża, łącząca się z drogą ekspresową. Droga nr 8 należy do podstawowej sieci dróg w kraju. Ma kluczowe znaczenie dla obsługi ruchu w północno-wschodnim regionie Polski. Obsługuje ona nie tylko ciężki ruch tranzytowy od granicy kraju do centrum, ale też ruch gospodarczy oraz znaczny ruch turystyczny w okresie letnim.

Z uwagi na wzrastającą liczbę pojazdów i zwiększające się natężenie ich ruchu można przyjąć, iż na terenie gminy utrzymuje się tendencja wzrostowa natężenia hałasu związanego z ruchem kołowym. Przyczyna uciążliwości jest także zła, jakość nawierzchni dróg. Dodatkowo ruch samochodowy jest źródłem wibracji, odczuwalnych w budynkach w bezpośrednim sąsiedztwie drogi. W porze dziennej przeważa ruch samochodów osobowych,

natomiast w porze nocnej udział samochodów ciężarowych. W związku z tym mieszkańcy gminy przez całą dobę narażeni są na działanie hałasu.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Białymstoku w 2013 roku prowadził badania hałasu komunikacyjnego w Zambrowie, w punkcie zlokalizowanym przy Alei Wojska Polskiego 27 A w ciągu drogi nr 680 z Czyżewa do Zambrowa (ostatnie badania prowadzono w 2008r.). Wyznaczony punkt zlokalizowany jest na terenie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego oraz terenach mieszkaniowo – usługowych. Prowadzono tu pomiary krótkookresowe równoważnego poziomu dźwięku LAeqD oraz LAeqN w odniesieniu do jednej doby mające zastosowanie do ustalenia i kontroli warunków korzystania ze środowiska oraz rejestrację struktury i natężenia ruchu pojazdów z wyodrębnieniem pojazdów ciężkich. Przeprowadzone pomiary miały na celu porównanie otrzymanych poziomów hałasu oraz natężenia ruchu z pomiarami prowadzonymi w roku 2008.

Pomiary przeprowadzono jesienią w dniach: 29 - 30.10.2013r. (dni pracy). Na podstawie wykonanych pomiarów wskaźników LAeqD (od 06:00 do 22:00) oraz LAeqN (od 22:00 do 06:00) wyliczono poziomy krótkookresowe: LD dla pory dnia i LN dla nocy.

Tabela 14. Wyniki pomiarów hałasu w mieście Zambrów w 2013r

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data	Wyniki pomiarów krótkookresowych		Przekroczenia wartości dopuszczalnych	
		LAeq D (600 -2200)	LAeq N (2200 - 600)	LAeq D (600 -2200)	LAeq N (2200 - 600)
Zambrów, Aleja Wojska Polskiego 27 A	29-30.10.2013r.	65,7	60,5	0,7	4,5

Źródło: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu zambrowskiego w 2013 roku

Tabela 15. Struktura i natężenie ruchu pojazdów w punkcie pomiarowym w mieście Zambrów, rok 2013

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiaru	Liczba pojazdów na dobę	Liczba pojazdów lekkich na dobę	Liczba pojazdów ciężkich na dobę
Zambrów, Aleja Wojska Polskiego 27 A	29-30.10.2013r.	12433	11415	1028

Źródło: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu zambrowskiego w 2013 roku

Przekroczenia dopuszczalnych wartości odnotowano zarówno w porze dnia i nocy. Przez Zambrów, pomimo skierowania dużego strumienia pojazdów na obwodnicę, przejeżdża w dalszym ciągu znaczna ilość pojazdów z tzw. ruchu lokalnego. Ilość pojazdów ciężkich stanowi ok. 9% wszystkich zarejestrowanych pojazdów. W porównaniu z pomiarami przeprowadzonymi w roku 2008 w tym samym punkcie pomiarowym, stwierdzić należy, że w dalszym ciągu odnotowuje się przekroczenia równoważnego poziomu dźwięku określonego dla pory dnia i nocy (pomimo podwyższenia wielkości wartości dopuszczalnych).

Tabela 16. Zestawienie badan prowadzonych w roku 2008 i 2013 w punkcie pomiarowym na terenie miasta Zambrów

Zambrów, Aleja Wojska Polskiego 27 A					
2008			2013		
Dopuszczalny poziom hałasu	Wartość pomierzona	Przekroczenia wartości dopuszczalnej	Dopuszczalny poziom hałasu	Wartość pomierzona	Przekroczenia wartości dopuszczalnej
LAeqD dla pory dnia [dB]					
60	67	7,0	65	65,7	0,7
Dopuszczalny poziom hałasu	Wartość pomierzona LAeqN dla pory nocy [dB]	Przekroczenia wartości dopuszczalnej	Dopuszczalny poziom hałasu	Wartość pomierzona	Przekroczenia wartości dopuszczalnej
LAeqN dla pory nocy [dB]					
50	66	16	56	60,5	4,5

Źródło: Informacja Podlaskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Białymstoku o stanie środowiska na terenie powiatu zambrowskiego w 2013 roku

Zestawiając badania prowadzone w roku 2008 i 2013 zauważyć można, że poziom hałasu w 2013r. w ciągu dnia zmalał o 1,3 dB, a nocą o 5,5, dB. Przekroczenie wartości dopuszczalnej dla nocy w 2013r. zmalało ponad 3 – krotnie, jednak w dalszym ciągu jest dość duże. Aleja Wojska Polskiego w Zambrowie obciążona jest, więc dużym ruchem lokalnym.

2.2.5.3. Odpady

Powstanie odpadów komunalnych jest ściśle związane z działalnością bytową człowieka. Źródłami powstania odpadów są przede wszystkim gospodarstwa domowe oraz obiekty usługowe. Typowymi rodzajami odpadów, jakie powstają na terenie gminy są odpady komunalne, wielkogabarytowe, odpady ulegające biodegradacji pochodzące z pielęgnacji terenów zielonych, odpady niebezpieczne takie jak: baterie, akumulatory, świetlówki, detergenty, leki, oleje, zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, itp.

W mieście Zambrów za gospodarowanie odpadami komunalnymi odpowiada Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze należący do Zachodniego Regionu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi i Obszaru Czerwony Bór. ZPiUO w Czerwonym Borze przyjmuje odpady z gmin powiatu zambrowskiego, wysokomazowieckiego oraz białostockiego.

Zasady utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Zambrów określa Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta Zambrów powołany Uchwałą Rady Miasta Zambrów nr 118/XXV/13 z dnia 22.01.2013 w sprawie Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy. Zgodnie z Regulaminem odpady komunalne na terenie gminy miasto Zambrów zbierane są selektywnie z podziałem na:

- na papier, tekturę, metal, tworzywa sztuczne, szkło i opakowania wielomateriałowe- pojemniki koloru żółtego z napisem „surowce wtórne”,
- odpady komunalne ulegające biodegradacji, z wyłączeniem odpadów zielonych- pojemniki koloru brązowego z napisem „biodegradowalne”,
- odpady zmieszane- pojemniki koloru zielonego lub czarnego .

Od 1 października 2015 roku dodatkowo zbierane jest selektywnie szkło oraz popiół.

W Zambrowie Systemem Gospodarowania Odpadami Komunalnymi zostały objęte nieruchomości zamieszkałe oraz część nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady komunalne. Właściciele nieruchomości byli zobowiązani do składania deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi do Urzędu Miasta. Wykonawcę odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych na terenie Gminy Miasto Zambrów ustala się w drodze przetargu.

Gminy: Gmina Miasto Zambrów, Gmina Zambrów, Gmina Rutki, Gmina Kołaki Kościelne, Gmina Szumowo, Gmina Czyżew Osada, Gmina Andrzejewo, Gmina Zaręby Kościelne, Gmina Zawady, powierzyły Miastu Zambrów zadanie publiczne związane z rozbudową i modernizacją składowiska odpadów komunalnych w Czerwonym Borze. Do projektu przyłączyły się również gminy: Miasto Wysokie Mazowieckie, Gmina Wysokie Mazowieckie, Gmina Sokoły, Gmina Kobylin Borzymy, Gmina Kołaki Kościelne, Gmina Szepietowo, Gmina Nowe Piekuty, Gmina Klukowo, Miasto i Gmina Ciechanowiec, Gmina Szulborze Wielki, Gmina Boguty Pianki, Gmina Nur, Miasto Tykocin, Gmina Poświętne, Gmina Turośń Kościelna, Miasto i Gmina Suraż, Miasto i Gmina Łapy. Łącznie 26 gmin przystąpiło do projektu budowy Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych.

Koszt budowy zakładu wyniósł 38 819 469,20 zł. Gmina Miasto Zambrów uzyskała dofinansowanie z Funduszu Spójności, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013, Oś priorytetowa: II Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, Działanie: 2.1 Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, w wysokości 21 600 924,82 zł. Okres realizacji projektu: 24.03.2010 r. – 31.10.2012 r.

Plan Gospodarki Odpadami Komunalnymi Województwa Podlaskiego na lata 2012-2017 uchwała nr xx/233/12 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 21 czerwca 2012 roku, wydziela cztery regiony gospodarki odpadami. Zambrów należy do regionu zachodniego i podlega pod obszar Czerwony Bór. Odpady komunalne zebrane z terenu miasta są przekazywane do Zakładu Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czerwonym Borze, który został wybudowany dla 26 gmin.

Miasto Zambrów w latach 2012-2014 osiągnęło wymagany poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia oraz odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych.

W 2012 roku przed wprowadzeniem Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi, zebrano z terenu miasta rocznie:

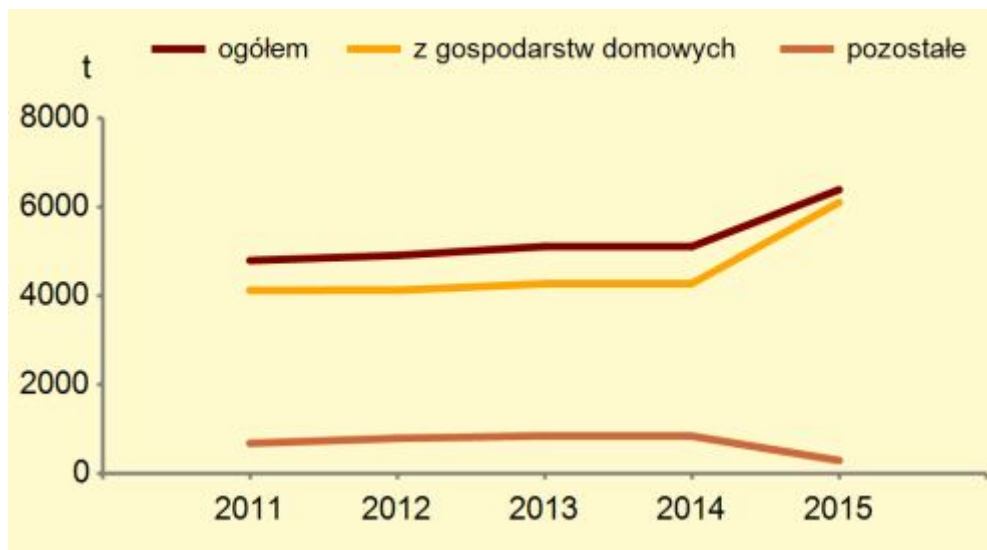
- odpadów zmieszanych: 4384,3 Mg
- odpadów zebranych selektywnie (frakcje wg tabeli nr 6)- 897,7 Mg
- Łącznie: 5282 Mg/rok

W 2014 roku po 1,5 rocznym funkcjonowaniu Systemu Gospodarowania Odpadami Komunalnymi, zebrano z terenu miasta rocznie:

- odpadów zmieszanych: 5328,1 Mg
- odpadów zebranych selektywnie (frakcje wg tabeli nr 6)- 1299,46 Mg
- Łącznie 6554 Mg/rok

Zebrane odpady komunalne w latach 2011-2015 w Gminie Miasto Zambrów przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 17. Zebrane odpady komunalne w ciągu roku w Gminie Miasto Zambrów

Źródło: GUS (<http://bialystok.stat.gov.pl>)

Wśród głównych zagrożeń środowiska, związanych z gospodarką odpadową należy wymienić: niewłaściwe przechowywanie odpadów stałych, niekontrolowane wprowadzanie odpadów do środowiska, zbyt niski udział wysortowanych surowców wtórnych z masy odpadów zmieszanych.

2.2.5.4. Wartości przyrodnicze i krajobrazowe

Miasto jest położone w północno-wschodniej części Polski w terenie o najmniej zmienionym i zanieczyszczonym środowisku naturalnym - obszar ten przynależy do tzw. „Zielonych Płuc Polski”.

Teren miasta cechuje się zurbanizowaną przestrzenią charakterystyczną dla terenów miejskich. Zaistniałe procesy urbanistyczne nie zniszczyły równowagi między miastem, a środowiskiem przyrodniczym.

Krajobraz został ukształtowany przez zlodowacenia czwartorzędowe, charakteryzuje się obecnością licznych form geomorfologicznych. Na obszarze gminy na jej obrzeżach dominuje krajobraz rolniczy, użytki rolne stanowią ponad połowę powierzchni gminy.

Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zambrów* na obszarze Miasta Zambrów zachowały się elementy tworzące swoisty krajobraz kulturowy. Krajobraz kulturowy gminy reprezentuje typ krajobrazu rolniczo - osadniczego, z enklawami krajobrazu przyrodniczego, reprezentowanego przez niewielkie kompleksy leśne, zbiorniki wodne itp.

Do głównych elementów, które kształtują strukturę przestrzenną i krajobraz w Zambrówie określonych w *Studium uwarunkowań...zaliczamy:*

Obszary chronione – miejski system ekologiczny:

- obejmuje on doliny rzeki Jabłonki i Prątnika stanowiące główny ciąg ekologiczny będący miejscem spływu wód i mas powietrza oraz migracji roślin i zwierząt z naturalną roślinnością (zadrzewieniami i zakrzewieniami),
- zalew na rzece Jabłonce o funkcji rekreacyjnej,
- urządzone tereny zieleni miejskiej (parki, skwery, zieleń uliczna, tereny małej architektury osiedlowej, zieleń ogródków działkowych) o funkcjach rekreacyjnych, krajobrazowych, ekologicznych, aerosanitarnych i klimatycznych,
- cmentarze o funkcjach: grzebalnej, tożsamości kulturowej i ekologicznej (zieleni),
- ogrody działkowe o funkcjach: rekreacyjnej i ekologicznej,
- tereny otwarte użytków rolnych (łąki, pastwiska, pola uprawne)

Na terenie Miasta Zambrów wyznaczono Jednostki Architektoniczno - Krajobrazowe (JARK), integrujące walory środowiska przyrodniczego i kulturowego o zróżnicowanym stopniu presji antropogenicznej, której wynikiem jest dzisiejsza wartość mniej lub bardziej zdeformowanych obiektów kulturowych i ich otoczenia.

Zgodnie z zapisami *Studium uwarunkowań...* w strefach tych niezbędne jest narzucenie pewnych rygorów w zakresie utrzymania historycznie wykształconych układów dróg oraz form budownictwa. Nowa zabudowa kubaturowa powinna w sposób szczególny nawiązywać do tradycyjnych form podlaskich w ich konstrukcji i detalu.

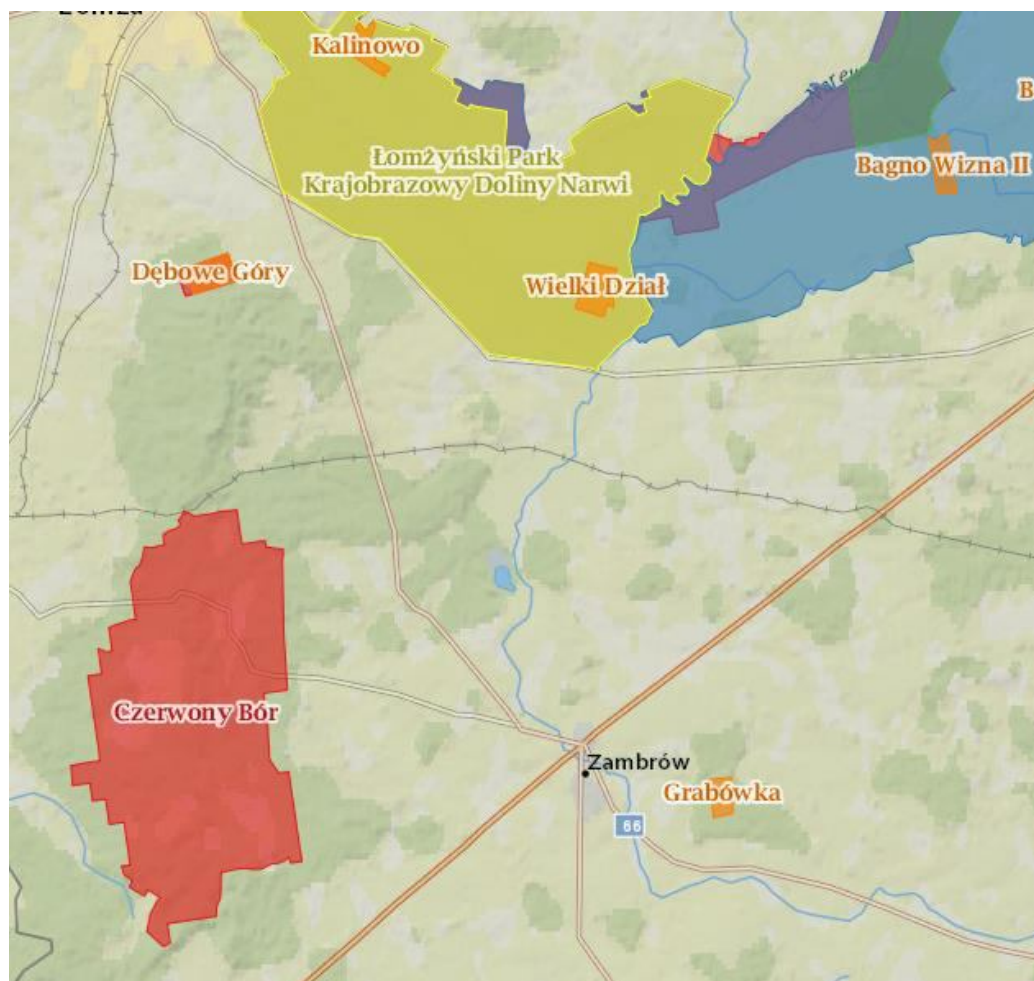
Ochrona ciągłości i wzbogacanie walorów ekologicznych, krajobrazowych i rekreacyjnych podstawowego systemu przyrodniczego ukierunkowane powinny być w szczególności na:

- zagospodarowaniu parkowym kolejnej części doliny rzeki Jabłonki w jednostce śródmiejskiej,
- urządzeniu nowych parków i zieleni urządzonej z udziałem sportu i rekreacji,
- obowiązku kształtowania powiązań przyrodniczych.

2.2.5.5. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Miasto Zambrów nie występują formy ochrony przyrody. Najbliżej występujący obszar chroniony w sąsiedztwie miasta znajduje się w odległości 4 km, jest to rezerwat przyrody „Grabówka”, powstały w celu ochrony grądu typowego oraz fragmentu łągu jesionowo – olszowego. Na terenie miasta Zambrów brak jest również pomników przyrody. Na terenie gminy Zambrów w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu „Grabówka” pomnikiem przyrody jest dąb szypułkowy rosnący w kompleksie leśnym „Grabówka”. Miasto Zambrów nie leży w obrębie obszarów NATURA 2000. Najbliższe obszary specjalnej ochrony Natura 2000 to PLB200004 - Przełomowa Dolina Narwi (ok. 11 km od Zambrowa) oraz PLB200005 – Bagno Wizna (ok. 12 km od Zambrowa). Natomiast najbliższe specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) to PLH200018 – Czerwony Bór (ok. 8 km od Zambrowa) oraz PLH20024 – Ostoja Narwiańska (ok. 11 km od Zambrowa). Na rys. 1. przedstawiono wyżej wymienione najbliższej położone obszary NATURA 2000 oraz najbliższy znajdujący się rezerwat przyrody „Grabówka” względem miasta Zambrów.

Rysunek 18. Formy ochrony przyrody zlokalizowane w obrębie miasta Zambrów

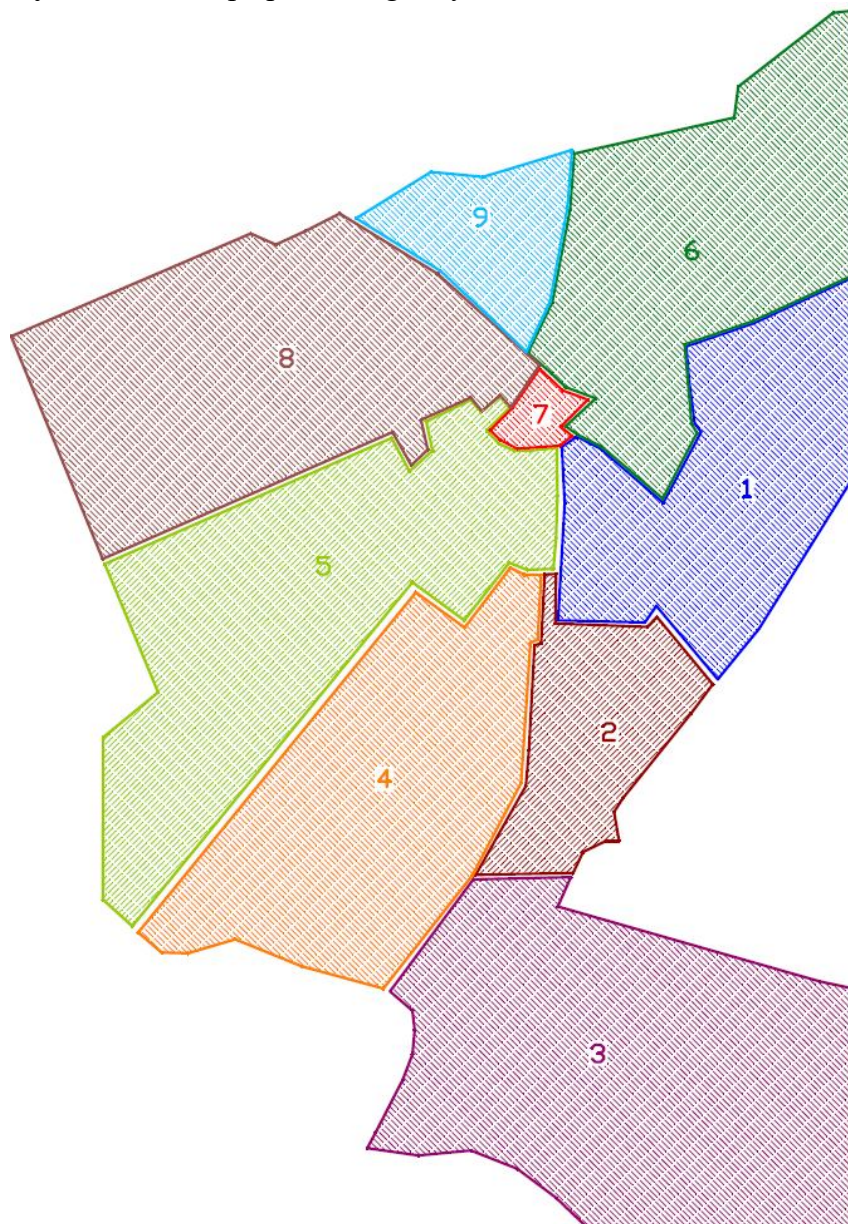
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/

2.3. Granice obszarów badawczych

Delimitacji obszarów zdegradowanych dokonano przy uwzględnieniu podziału terytorialnego gminy miasta Zambrów na jednostki analityczne (okręgi badawcze) o jednorodnej strukturze i podobnej charakterystyce. W procesie wyznaczania granic obszarów problemowych uwzględniono funkcje terenu, budowę przestrzenną i charakter zabudowy (fizjonomię), a także intensywność użytkowania.

Biorąc pod uwagę powyższe teren gminy miasto Zambrów został podzielony na – 9 obszarów.

Rysunek 19. Mapa podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów badawczych

Źródło: UM Zambrów

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowe dane dotyczące 9 obszarów wyłonionych do analizy, tj. spis ulic wchodzących w skład strefy, powierzchnia, liczba mieszkańców poszczególnych stref.

Tabela 17. Podział gminy miasto Zambrów na jednostki analityczne

L.p.	Nazwa obszaru (wykaz ulic)	Powierzchnia w km ²	% powierzchni gminy	Liczba ludności	% całości ludności gminy
1	71 Pułku Piechoty, Grabowska, Rolnicza, Mazowiecka, Poświętne, Pogodna, Piaskowa,	2,028	10,67%	2427	11,13%

	Fabryczna, Ustronna, Zaciszna, Polna, Łanowa, Poligonowa				
2	Aleja Wojska Polskiego do torów, Legionowa, Grunwaldzka, Magazynowa, Przykoszarowa, Elektryczna	1,033	5,43%	5613	25,75%
3	Aleja Wolska Polskiego za torami, Kościelna, ks. Kulbata, Wolska, Leśników, mjr Knapika, Ofiar Katynia, Targowa, Strzelnicza, Sitarska, Dębowa Produkcyjna	3,776	19,87%	295	1,35%
4	Wądołkowska, Chopina Lipowa, Moniuszki, Krótka, Ogrodowa, Jantarowa, Milenijna, Stokrotki	2,647	13,93%	735	3,37%
5	Obrońców Zambrowa, Armii Krajowej, kpt. Raginisa, Cmentarna, Handlowa, ks. Krajewskiego, Wiejska, Łąkowa, Ostrowska, Młynowa	3,187	16,77%	1826	8,38%
6	Białostocka, Wyszyńskiego, Jana Pawła II, Paderewskiego, Podedwornego, gen. Bema, gen. Kosseckiego, Pułaskiego, Wiśniowa	2,466	12,98%	7355	33,74%
7	Kościuszki, Mickiewicza, Wąska, Wodna, Świętokrzyska, Piłsudskiego, Sportowa	0,131	0,69%	763	3,50%
8	pl. Gen. Sikorskiego, Wilsona, Sadowa, Łomżyńska, Willowia, Połowa, Brzozowa, Nadrzeczna	3,058	16,09%	1371	6,29%
9	Konopnickiej, Sienkiewicza, Słowackiego, Prusa, Żeromskiego, Orzeszkowej, Zielona, Żytunia, Obwodowa, Podleśna, Sosnowa, Świerkowa, Słoneczna	0,675	3,55%	1416	6,50%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4. ANALIZA WSKAŹNIKOWA

W celu zbadania natężenia negatywnych zjawisk na terenie gminy miasto Zambrów w oparciu o metodę standaryzacji przeprowadzona została analiza wskaźnikowa. Przyjęta metodologia została opracowana na podstawie wskazówek zawartych w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 oraz ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Rozpoczynając proces analityczny w oparciu o przekrojowe dane zebrane do diagnozy wyznaczono wskaźniki obrazujące sytuację w poszczególnych obszarach badawczych. W dalszej kolejności zebrane dane zostały poddane analizie, co umożliwiło przypisanie zjawisk kryzysowych do wyłonionych stref i delimitację obszarów problemowych na terenie gminy miasto Zambrów.

Za wartości referencyjne wskaźników przyjęto ich średnie wartości dla gminy Miasto Zambrów. O zjawiskach negatywnych świadczą negatywne odchylenia od tych wartości zależne od rodzaju wskaźnika. Jednocześnie należy zaznaczyć, że w analizie uwzględniono dwa rodzaje wskaźników:

- wskaźniki (stymulanty rewitalizacji), dla których odchylenie w górę od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową i większą potrzebę działań rewitalizacyjnych,
- wskaźniki (destymulanty rewitalizacji), dla których odchylenie w dół od wartości referencyjnej wskazuje na sytuację kryzysową i potrzebę interwencji.

W procesie diagnozy zjawisk kryzysowych wykorzystano również analizę przestrzenną na poziomie wyznaczonych stref. Po wyliczeniu wartości wszystkich wskaźników w poszczególnych obszarach i określeniu stopnia odchylenia od wartości referencyjnej dla całej gminy, możliwe było przypisanie im odpowiednich kolorów, których barwę i intensywność skorelowano zgodnie z wartością odchylenia danego wskaźnika względem wartości referencyjnej dla całej gminy. Dzięki zastosowaniu skali degradacji i zobrazowań kartograficznych możliwa była prezentacja graficzna negatywnych zjawisk na mapach.

Następnie wybrany zestaw wskaźników posłużył do wyliczenia wskaźnika syntetycznego J. Perkala w postaci średniej standaryzowanej wartości cech dla każdego wskaźnika. Metoda Perkala pozwala na porównywalność poszczególnych mierników i otrzymywanie jednego syntetycznego wskaźnika degradacji. Wybrana metodyka dostarcza dogodne schematy klasyfikacyjne do rejonizacji, pozwalając na porównywanie i porządkowanie badanych jednostek z punktu widzenia uzyskanych wartości wskaźników.

Obliczenie wskaźnika syntetycznego metodą J. Perkala obejmuje 2 etapy:

I. Normalizacja poszczególnych mierników przyjętych do badań

Normalizacja pozwoliła na przekształcenie wartości zmiennych wyrażonych w różnych jednostkach do postaci porównywalnej. Znormalizowane wskaźniki zostają sprowadzone do porównywalnej skali, która nie jest związana z jednostką miary, następnie wyrażone w jednostkach standaryzowanych stają się porównywalne i można je sumować.

Normalizacji cech dokonano przez ich standaryzację, która polega na odjęciu od zmiennych ich wartości średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej

różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$z_{ij} = \frac{(x_{ij} - \bar{x}_j)}{s_j}, (j = 1, 2, \dots, n)$$

Gdzie:

z_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j

s_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Normalizując mierniki należy również uwzględnić specyfikę wskaźników. W przypadku gdy wysoka wartość wskaźnika jest zjawiskiem pozytywnym, a niższa wartość wskaźnika wskazuje na większy poziom degradacji (destymulanty), wskaźnik po normalizacji należy pomnożyć przez -1.

Wartości znormalizowanych wskaźników mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne. Wartość dodatnia wskazuje na wyższy poziom degradacji na danym obszarze, niż średnia dla gminy Miasto Zambrów. Z kolei wartość ujemna wskazuje obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla gminy odznaczają się mniejszym natężeniem. Za podobne uznawane są obszary o zbliżonych wartościach wskaźników.

Do obliczenia odchylenia standardowego miernika j wykorzystano poniższy wzór:

$$S_j = \sqrt{\frac{\sum (x_{ij} - \bar{X}_j)^2}{n}}$$

gdzie:

s_j - odchylenie standardowe miernika j ,

x_{ij} - wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i ,

\bar{x}_j - średnia arytmetyczna wskaźnika j , n - liczba jednostek urbanistycznych.

II. Wyznaczenie wskaźników syntetycznych dla każdej sfery: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W tym celu należy wyznaczyć średnią arytmetyczną poszczególnych wskaźników we wszystkich sferach, aby otrzymać wskaźnik syntetyczny Perkala według wzoru:

$$W_S = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^N z_{ij}$$

gdzie:

Ws – wskaźnik syntetyczny

z_{ij} – wskaźnik znormalizowany j dla jednostki urbanistycznej i

Następnie wystandaryzowane wskaźniki ze wszystkich sfer zostają zsumowane, a wyliczony wskaźnik sumaryczny obrazuje odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla całej gminy.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 jako obszary zdegradowane wskazuje się wszystkie jednostki analityczne, które charakteryzują się występowaniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej bądź technicznej (mają wartość dodatnią w sferze społecznej oraz co najmniej wartość dodatnią w jednej z pozostałych sfer). Natomiast jako obszary rewitalizacji wskazuje się jednostki analityczne, które spełniają cechy jednostek zdegradowanych, a dodatkowo wartość wskaźnika sumarycznego jest najwyższa.

Przyjęcie do analizy metody standaryzacji umożliwiło obiektywne porównywanie obszarów przestrzennych i sfer problemowych podlegających diagnozie, i tym samym precyzyjne i jednoznaczne wyłonienie obszarów gminy, które najbardziej narażone są na degradację w ujęciu społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym i wymagają interwencji.

Zebrane dane zostały wykorzystane do przeprowadzenia analizy wskaźnikowej w oparciu o 27 wskaźników odnoszących się do każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej).

Tabela 18. Zestawienie wskaźników

SFERA SPOŁECZNA
1. Dynamika zmian liczby ludności na 100 mieszkańców w latach 2012-2016
2. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
3. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
4. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
5. Liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
7. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
8. Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
9. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

10. Liczba nieletnich matek w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
11. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
12. Liczba dzieci objętych dożywianiem w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
13. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
14. Liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
SFERA GOSPODARCZA
15. Wskaźnik obciążenia demograficznego (udział osób w wieku poprodukcyjnym w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) - stymulanta
16. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
17. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
18. Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowywanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców – destymulanta
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
19. Wskaźnik gęstości zaludnienia - stymulanta
20. Liczba lokali socjalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
21. Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
22. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
SFERA TECHNICZNA
23. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze bieżącym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
24. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze kapitalnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
25. Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
SFERA ŚRODOWISKOWA
26. Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej (niezabudowanej) w obszarach ogółem - destymulanta
27. Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Źródło: Opracowanie własne

Analizie poddano dane mierzalne, obiektywne i weryfikowalne, pozyskane z instytucji działających na terenie gminy miasto Zambrów, zgodnie ze stanem na koniec

2016 r.. Wybrany zestaw wskaźników posłużył do zbadania natężenie zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie i wyłonienia obszaru najbardziej predestynowanego do objęcia działaniami rewitalizacyjnymi.

W dalszej części opracowania zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w ujęciu społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, technicznym, środowiskowym i gospodarczym.

2.4.1. Analiza sfery społecznej

W procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego w pierwszej kolejności, należy zidentyfikować dysfunkcje w sferze społecznej na danym terytorium, ponieważ największym potencjałem rozwojowym danego obszaru jest jego kapitał ludzki. W oparciu o dane pozyskane z różnych źródeł przeanalizowano zjawiska mogące świadczyć o sytuacji kryzysowej występującej wśród lokalnej społeczności w określonych obszarach funkcjonalnych. Analizie poddano takie kwestie społeczne jak: demografia, ubóstwo, problemy społeczne, bezpieczeństwo, aktywność społeczna, poziom edukacji i kapitału społecznego.

Diagnoza społeczna przedstawiona została w postaci zestawień tabelarycznych.

Tabela 19. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera społeczna

Dane		Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
STREFA SPOŁECZNA											
Liczba ludności	2012	22 497	2546	5827	292	649	1899	7530	833	1468	1453
	2013	22 271	2528	5729	295	653	1888	7489	802	1427	1460
	2014	22 125	2494	5678	299	667	1864	7464	784	1425	1450
	2015	21 966	2443	5640	300	735	1853	7408	763	1402	1422
	2016	21 801	2427	5613	295	735	1826	7355	763	1371	1416
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych		1312	117	471	15	34	85	374	35	121	60
Liczba osób długotrwale bezrobotnych		736	7	301	10	22	42	216	20	86	32
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej		760	61	329	7	17	42	168	16	92	28
Liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych		462	32	148	5	9	28	147	13	56	24
Liczba osób korzystających z pomocy społecznej		1602	125	823	7	28	78	286	47	152	56
Liczba osób korzystających z zasiłków stałych		145	4	74	4	2	3	28	7	13	10

Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe	19	2	10	0	0	2	3	0	2	0
Liczba nieletnich matek	3	1	1	0	0	0	1	0	0	0
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty	56	2	18	0	1	5	20	2	5	3
Liczba dzieci uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjum	1809	204	518	32	66	142	589	41	110	107
Liczba dzieci objętych dożywianiem	237	11	120	2	12	8	40	3	31	10
Liczba przestępstw	237	20	113	2	4	16	49	3	22	8
Liczba organizacji pozarządowych	40	4	12	0	1	3	11	1	4	4
Udział organizacji pozarządowych uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych gminy	10	1	3	0	0	0	2	0	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.1.1. Analiza natężenia zjawisk kryzysowych dla poszczególnych wskaźników w sferze społecznej

Demografia

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Na wstępie analizy sfery społecznej zbadano więc dynamikę zmian liczby ludności w wybranym okresie czasu (2012-2016) na 9 obszarach.

Tabela 20. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2012-2016 w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Obszar	Dynamika	
Obszar 1	95,33%	-4,67
Obszar 2	96,33%	-3,67
Obszar 3	101,03%	1,03
Obszar 4	113,25%	13,25
Obszar 5	96,16%	-3,84
Obszar 6	97,68%	-2,32
Obszar 7	91,60%	-8,40
Obszar 8	93,39%	-6,61
Obszar 9	97,45%	-2,55
Wartość referencyjna	96,91%	-3,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Dynamika zmian liczby ludności na danym terenie uzależniona jest od zmian społeczno-gospodarczych na nim zachodzących i jednocześnie pozwala określić zainteresowanie ludności do osiedlania się na stałe na danym obszarze.

W gminie Miasto Zambrów podobnie jak w całym kraju obserwuje się niekorzystne zmiany demograficzne. Dynamika zmian ludności w latach 2012 – 2016 potwierdza niekorzystne trendy demograficzne. Różnica mieszkańców między 2012, a 2016 rokiem wynosi 696 mieszkańców (dynamika ludności 96,91%). Wzrost liczby mieszkańców zaobserwowano jedynie na 2 obszarach (obszar 3 i 4), na pozostałych 7 obszarach nastąpił odpływ ludności (największy na obszarze 2 – 214 osób).

Problemy społeczne

W dalszej kolejności szczegółowo przeanalizowano jeden z najistotniejszych problemów społecznych, jakim jest bezrobocie. Dane do analizy pozyskane z Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie zaprezentowano w poniższych zestawieniach tabelarycznych.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wyższe wartości wskaźnika, aniżeli średnia dla gminy miasto Zambrów, odnotowano w obszarach: 2 oraz 8.

Tabela 21. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 1	
Obszar 1	4,82
Obszar 2	8,39
Obszar 3	5,08
Obszar 4	4,63
Obszar 5	4,65
Obszar 6	5,08
Obszar 7	4,59
Obszar 8	8,83
Obszar 9	4,24
Wartość referencyjna	6,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie

Bezrobocie stanowi istotny problem społeczny, którego skala narasta w przypadku, gdy znaczny odsetek osób pozostaje bez pracy przez dłuższy okres czasu (powyżej 12 miesięcy). Biorąc pod uwagę powyższe zbadano wskaźnik dotyczący liczby osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w gminie i zdiagnozowano najgorszą sytuację pod tym względem w obszarze 8 (6,27) i 2 (5,36). Również w obszarze 3 występują znaczące problemy w tej sferze – wartość wskaźnika wyższa od wartości referencyjnej.

Tabela 22. Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 2	
Obszar 1	0,29
Obszar 2	5,36
Obszar 3	3,39
Obszar 4	2,99
Obszar 5	2,30
Obszar 6	2,94
Obszar 7	2,62
Obszar 8	6,27
Obszar 9	2,26
Wartość referencyjna	3,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie

Podobnie najwyższe wartości wskaźnika dotyczącego liczby osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej w przeliczeniu na 100 mieszkańców zaobserwowano w obszarze 8 (6,71) i 2 (5,86), co koreluje z niskim poziomem edukacji i kapitału społecznego na tych terenach.

Tabela 23. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 3	
Obszar 1	2,51
Obszar 2	5,86
Obszar 3	2,37
Obszar 4	2,31
Obszar 5	2,30
Obszar 6	2,28
Obszar 7	2,10
Obszar 8	6,71
Obszar 9	1,98
Wartość referencyjna	3,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie

Powiatowy Urząd Pracy w Zambrowie udostępnił również dane dotyczące liczby osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 l. Wyższe wartości wskaźnika, aniżeli średnia dla gminy (2,12) również odnotowano w obszarach 8 (4,08) i 2 (2,64), co potwierdza trudną sytuację we wskazanych strefach.

Tabela 24. Liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 4	
Obszar 1	1,32
Obszar 2	2,64
Obszar 3	1,69
Obszar 4	1,22
Obszar 5	1,53
Obszar 6	2,00
Obszar 7	1,70
Obszar 8	4,08
Obszar 9	1,69
Wartość referencyjna	2,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie

Przeanalizowano również dane na temat liczby osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców uzyskane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie.

Tabela 25. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 5	
Obszar 1	5,15
Obszar 2	14,66
Obszar 3	2,37
Obszar 4	3,81
Obszar 5	4,27
Obszar 6	3,89
Obszar 7	6,16
Obszar 8	11,09
Obszar 9	3,95
Wartość referencyjna	7,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Wyższe wartości wskaźnika - liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców, aniżeli wartość referencyjna dla gminy miasto Zambrów (7,35) odnotowano w obszarach: 2 (14,66) i 8 (11,09). Oznacza to, że w wymienionych strefach występuje największa liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 osób.

Tabela 26. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 6	
Obszar 1	0,16
Obszar 2	1,32
Obszar 3	1,36
Obszar 4	0,27
Obszar 5	0,16
Obszar 6	0,38
Obszar 7	0,92
Obszar 8	0,95
Obszar 9	0,71
Wartość referencyjna	0,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Analizując dane dotyczące liczby osób korzystających z zasiłków stałych w 5 obszarach (3, 2, 8, 7 i 9) odnotowano wyższe wartości wskaźnika, aniżeli wartość referencyjna, co oznacza natężenie problemów społecznych i ubóstwo we wskazanych strefach.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udostępnił również dane dotyczące liczby osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe, liczby nieletnich matek, liczby rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty i liczby dzieci objętych dożywianiem.

Dane obrazujące problemy społeczne w poszczególnych strefach zestawiono jako wskaźniki w poniższych tabelach.

W gminie miasto Zambrów problemy alkoholowe koncentrują się na obszarach 2 (0,18), 8 (0,15) i 5 (0,11), co potwierdzają wyższe, aniżeli wartość referencyjna dla gminy (0,09) wartości wskaźnika na tych terenach.

Tabela 27. Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 7	
Obszar 1	0,08
Obszar 2	0,18
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,11
Obszar 6	0,04
Obszar 7	0,00
Obszar 8	0,15
Obszar 9	0,00
Wartość referencyjna	0,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Wyższe wartości wskaźnika obrazującego problem zbyt wczesnego macierzyństwa, aniżeli wartość referencyjna dla gminy miasto Zambrów (0,01)) odnotowano w obszarach: 1 (0,04) i 2 (0,02). Oznacza to, że w wymienionych strefach występuje zjawisko zbyt wczesnego macierzyństwa, choć należy zaznaczyć że macierzyństwo nieletnich matek to incydentalne przypadki w gminie miasto Zambrów.

Tabela 28. Liczba nieletnich matek w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 8	
Obszar 1	0,04
Obszar 2	0,02
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,00
Obszar 6	0,01
Obszar 7	0,00
Obszar 8	0,00
Obszar 9	0,00
Wartość referencyjna	0,01

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Biorąc pod uwagę wartości wskaźnika liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców wartości wyższe, aniżeli wartość średnia dla gminy (0,26) odnotowano na obszarach: 8 (0,36), 2 (0,32) i 6 (0,27). Oznacza to, że w tych strefach występuje największa liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Tabela 29. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 9	
Obszar 1	0,08
Obszar 2	0,32
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,14
Obszar 5	0,11
Obszar 6	0,27
Obszar 7	0,26
Obszar 8	0,36
Obszar 9	0,21
Wartość referencyjna	0,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

W mieście funkcjonują 4 placówki oświatowe: Szkoła Podstawowa nr 3 (zlokalizowana w obszarze 3), Szkoła Podstawowa nr 4 (w obszarze 9), Szkoła Podstawowa nr 5 (w obszarze 5), i Miejskie Gimnazjum nr 1 (w obszarze 6). Biorąc pod uwagę rejonizację

szkół i faktyczną liczbę dzieci uczęszczających do placówek oświatowych przeanalizowano potrzebę w zakresie dożywiania dzieci znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej – badając udział dzieci objętych dożywianiem.

Tabela 30. Udział dzieci objętych dożywianiem w przeliczeniu w 2016 - stymulanta

Wskaźnik - 10	
Obszar 1	5,39
Obszar 2	23,17
Obszar 3	6,25
Obszar 4	18,18
Obszar 5	5,63
Obszar 6	6,79
Obszar 7	7,32
Obszar 8	28,18
Obszar 9	9,35
Wartość referencyjna	13,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie

Największy odsetek dzieci objętych dożywianiem wśród ogółu uczących się występuje w obszarze 8 (28,18) i obszarze 2 (23,17), podczas gdy średnia wartość dla gminy wynosi 13,10.

Bezpieczeństwo

W ocenie sfery społecznej istotną rolę odgrywają także kwestie poziomu bezpieczeństwa w gminie. W tym celu wykorzystano możliwe do uzyskania dane przekazane przez Komendę Powiatową Policji w Zambrowie, czyli liczbę przestępstw na każde 100 osób. W tabeli poniżej zestawiono liczbę przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Tabela 31. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 11	
Obszar 1	0,82
Obszar 2	2,01
Obszar 3	0,68
Obszar 4	0,54
Obszar 5	0,88
Obszar 6	0,67
Obszar 7	0,39
Obszar 8	1,60
Obszar 9	0,56
Wartość referencyjna	1,09

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Najwięcej przestępstw na 100 mieszkańców popełniono w obszarze 2 (2,01), gdzie w 2016 r. dokonano 113 przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców gminy. Wartość wyższą wskaźnika – 1,60, aniżeli wartość średnia dla gminy – 1,09 odnotowano również na obszarze 8.

Aktywność obywatelska

Podczas diagnozy analizie poddano także aktywność obywatelską mierzoną wskaźnikiem aktywności stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, co zostało zaprezentowane w poniższych tabelach.

Tabela 32. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Wskaźnik - 12	
Obszar 1	0,16
Obszar 2	0,21
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,14
Obszar 5	0,16
Obszar 6	0,15
Obszar 7	0,13
Obszar 8	0,29
Obszar 9	0,28
Wartość referencyjna	0,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Tabela 33. Liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Wskaźnik - 13	
Obszar 1	0,04
Obszar 2	0,05
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,00
Obszar 6	0,03
Obszar 7	0,00
Obszar 8	0,15
Obszar 9	0,14
Wartość referencyjna	0,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

W obszarze 3 nie zarejestrowano żadnej organizacji pozarządowej. Należy jednak mieć na uwadze, że organizacje pozarządowe zarejestrowane na danym obszarze oddziałują poprzez swoją działalność na obszary sąsiadujące.

Niższe wartości wskaźnika odnoszące się do liczby organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców w 2016 roku, aniżeli wartość referencyjna odnotowano w obszarach: 7 (0,13), 4 (0,14), 6 (0,15), i obszarach: 1 i 5 (0,16). Organizacje pozarządowe zarejestrowane w obszarach 4, 5 i 7 wykazywały zerową aktywność w zakresie udziału w konkursach realizację zadań własnych gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Niższą, aniżeli wartość średnia dla gminy aktywność organizacji pozarządowych odnotowano w obszarach 1 (0,04) i 6 (0,03), a w obszarze 2 wartość wskaźnika była równa wartości referencyjnej (0,05).

Najlepszym wskaźnikiem aktywności społecznej jest frekwencja w wyborach. W ramach analizy sfery społecznej wzięto więc pod uwagę także zaangażowanie lokalnej społeczności w życie publiczne i analizie poddano frekwencję w wyborach samorządowych w 2014 r.. W przypadku frekwencji nie umieszczono danych w tabeli wskaźników znormalizowanych, dane te posłużyły w końcowym etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego. W przypadku gdy zestawiono ulice, które charakteryzowały się największym nagromadzeniem negatywnych zjawisk, analizie poddano również te same ulice w kontekście wyników frekwencji wyborczej, co potwierdziło negatywne skumulowanie na ulicach.

2.4.1.2. Podsumowanie

W celu wskazania, w których jednostkach badawczych występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk metodą Perkala.

Aby możliwe było porównanie uzyskanych wyników dokonano ich normalizacji zgodnie z przyjętym wcześniej wzorem. Następnie zostały zliczone wszystkie wskaźniki dla danego obszaru, i dodatkowo wykazane odchylenia poszczególnych wskaźników od wartości referencyjnej.

W poniższej tabeli zaprezentowano znormalizowane wartości analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala dla poszczególnych obszarów gminy Miasto Zambrów.

Tabela 34. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera społeczna

Obszar	Wskaźniki znormalizowane													Wskaźnik Perkala	Liczba wskaźników powyżej* średniej
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
1	-0,47	-1,73	-0,38	-0,80	-0,26	-1,18	1,06	2,31	-1,03	-0,84	-0,17	0,06	0,16	-3,28	1
2	1,71	1,33	1,60	0,77	2,23	1,41	2,39	0,58	1,06	1,34	2,16	-0,53	-0,06	16,00	12
3	-0,31	0,14	-0,47	-0,35	-0,99	1,50	-0,08	-0,74	-1,75	-0,74	-0,45	2,06	0,89	-1,30	2
4	-0,59	-0,10	-0,50	-0,91	-0,61	-0,94	-0,08	-0,74	-0,56	0,73	-0,72	0,41	0,89	-3,73	1
5	-0,57	-0,52	-0,51	-0,55	-0,49	-1,18	1,44	-0,74	-0,79	-0,81	-0,07	0,07	0,89	-3,83	1

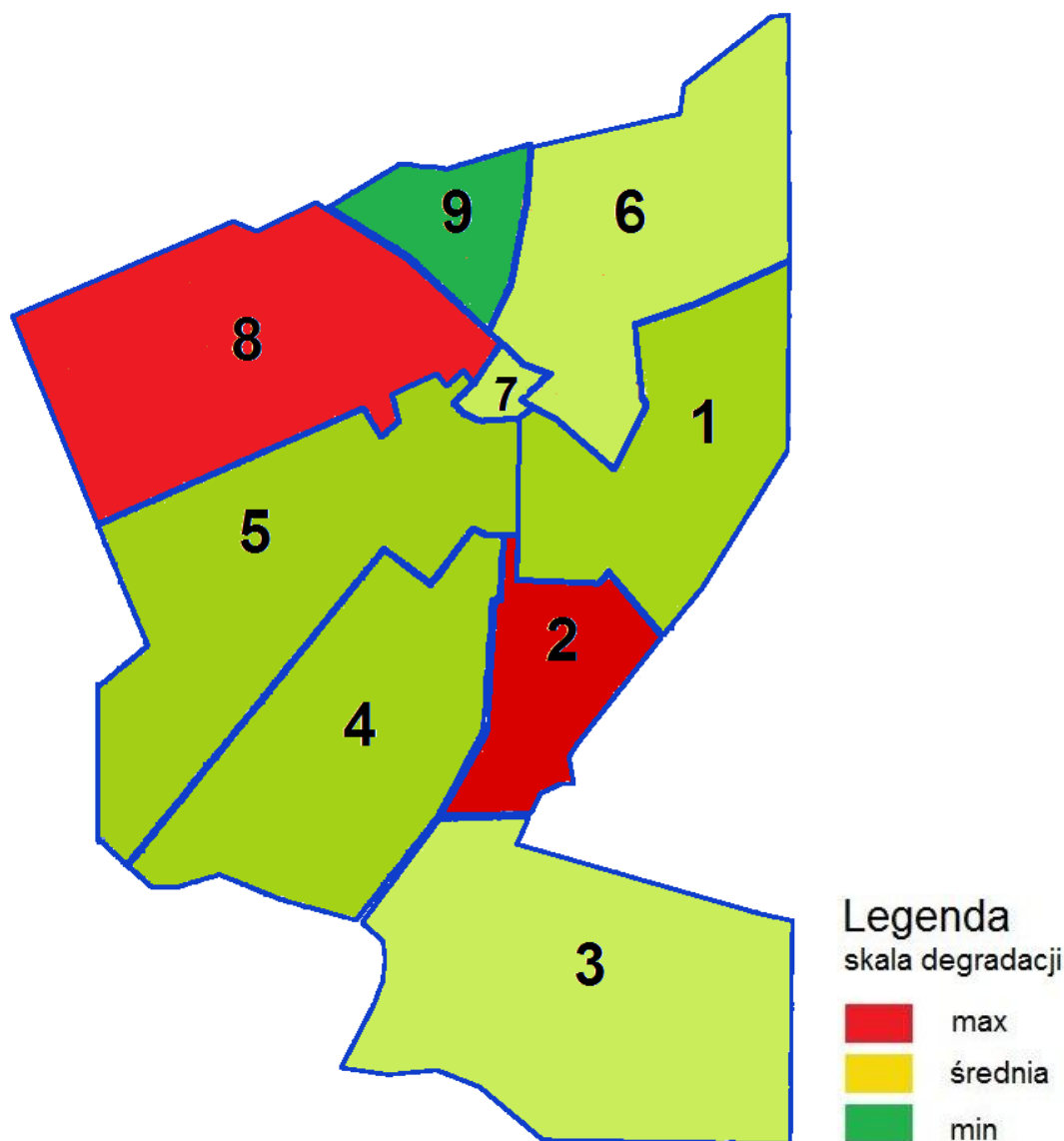
6	-0,31	-0,13	-0,52	0,01	-0,59	-0,70	0,48	0,27	0,63	-0,67	-0,48	0,25	0,41	-1,35	1
7	-0,61	-0,32	-0,63	-0,34	0,00	0,51	-0,08	-0,74	0,54	-0,61	-1,01	0,47	0,89	-1,93	1
8	1,98	1,88	2,10	2,50	1,29	0,58	1,94	-0,74	1,44	1,96	1,36	-1,47	-1,72	13,11	12
9	-0,83	-0,54	-0,70	-0,35	-0,58	0,04	-0,08	-0,74	0,10	-0,36	-0,68	-1,36	-1,63	-7,71	3

*poniżej dla destymulant

Legenda:

1. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
2. Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
3. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
4. Liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
6. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
7. Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
8. Liczba nieletnich matek w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
9. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
10. Liczba dzieci objętych dożywianiem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2012-2016 – stymulanta
11. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
12. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców -destymulanta
13. Liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Rysunek 20. Strefa społeczna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

W wyniku analizy wskaźników znormalizowanych należy stwierdzić, iż w sferze społecznej najbardziej zdegradowane są:

- Obszar 2 (16; 12 odchyłeń od średniej),
- Obszar 8 (13,11; 12 odchyłeń od średniej).

Obszar 2 oraz 8, to jednostki gminy miasto Zambrów o najtrudniejszej sytuacji społecznej, mierzonej w zasadzie we wszystkich wymiarach analizy (bezrobocie, największa liczba udzielonych świadczeń z MOPS, wysoki poziom przestępczości, alkoholizmu, niska frekwencja wyborcza, znacząca potrzeba dożywiania dzieci).

2.4.2. Analiza sfery gospodarczej

Analiza potencjału rozwoju ekonomiczno-gospodarczego i analiza sytuacji zastanej są niezwykle ważne w kontekście planowanych działań w ramach procesu rewitalizacji. Skuteczne planowanie zmian w lokalnej gospodarce, wpływa bowiem na jej konkurencyjność i atrakcyjność dla pracowników oraz potencjalnych inwestorów.

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery gospodarczej. Na ich podstawie określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące w sferze gospodarczej w 9 badanych obszarach.

Tabela 35. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera gospodarcza

Dane		Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
STREFA GOSPODARCZA											
Liczba ludności W wieku	0-18	3950	452	1082	63	158	326	1308	93	231	237
	19-49	9661	1047	2496	138	344	846	3278	309	600	603
	50-65	5047	502	1038	58	182	480	2005	151	310	321
	Powyżej 66	3143	426	997	36	51	174	764	210	230	255
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat		399	25	142	3	15	37	119	10	32	16
Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON		1366	163	254	41	50	121	446	84	129	78
Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych w latach 2012-2016		76	6	21	0	0	8	23	8	8	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.2.1. Analiza natężenia zjawisk kryzysowych dla poszczególnych wskaźników w sferze gospodarczej

W poniższych tabelach przedstawiono wartości poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery gospodarczej. Na ich podstawie określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące w sferze gospodarczej na poszczególnych obszarach.

Podczas diagnozy sfery gospodarczej przeanalizowano Wskaźnik obciążenia demograficznego (stosunek liczby osób w wieku poprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym), co zostało przedstawione w tabeli poniżej:

Tabela 36. Wskaźnik obciążenia demograficznego - stymulanta

Wskaźnik - 1	
Obszar 1	54,00
Obszar 2	58,83
Obszar 3	50,51
Obszar 4	39,73
Obszar 5	37,71
Obszar 6	39,22
Obszar 7	65,87
Obszar 8	50,66
Obszar 9	53,25
Wartość referencyjna	47,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Wskaźnik obciążenia demograficznego określa względną ilość osób młodych (do 18 roku życia) oraz osób starszych (kobiety od 60 roku życia, mężczyźni od 65 roku życia) w odniesieniu do populacji w wieku produkcyjnym. Wysoki poziom współczynnika obciążenia demograficznego wskazuje na niekorzystną strukturę wiekową mieszkańców, wpływającą na poziom życia ludności.

Wartość współczynnika obciążenia demograficznego dla gminy miasto Zambrów w 2016 r. wynosił 47,95. Najwyższa wartość, a tym samym najmniej korzystna, ww. wskaźnika została odnotowana na obszarze 7 (65,87) oraz na obszarze 2 (58,83). Natomiast niższe wartości wskaźnika, aniżeli wartość referencyjna odnotowano w obszarach: 4, 5 i 6.

Analizie poddano również liczbę osób bezrobotnych w młodym wieku – do 30 lat. Młodzi to potencjał społeczeństwa, a ich praca to także zabezpieczenie dla osób starszych. Aktywizacja zawodowa tej grupy wiekowej powinna być zatem sprawą priorytetową.

Tabela 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 2	
Obszar 1	1,03
Obszar 2	2,53
Obszar 3	1,02
Obszar 4	2,04
Obszar 5	2,03
Obszar 6	1,62
Obszar 7	1,31
Obszar 8	2,33
Obszar 9	1,13
Wartość referencyjna	1,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Wysokie bezrobocie wśród młodzieży jest konsekwencją systemu edukacji, ukierunkowanego na zdobywanie wiedzy teoretycznej. Biorąc pod uwagę bezrobocie wśród ludzi młodych najgorzej sytuacja wygląda w obszarze 2 (2,53) i obszarze 8 (2,33). Niekorzystna pod względem bezrobocia wśród ludzi młodych jest również sytuacja w obszarach 4 (2,04) i 5 (2,03), gdzie jest większa liczba osób bezrobotnych w wieku do 30 lat, aniżeli średnia dla gminy (1,83).

We wskazanych powyżej obszarach warto wdrożyć działania mające na celu ułatwienie młodym osobom wejście na rynek pracy oraz zniwelowanie lub uniknięcie wykluczenia społecznego, spowodowanego brakiem aktywności zawodowej.

Na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji, obszar gminy może znajdować się w stanie kryzysowym z uwagi na koncentrację negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, w szczególności takich jak: „niski stopień przedsiębiorczości czy słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw”.

Mając na uwadze powyższe analizie poddany został również aspekt rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy miasto Zambrów, który to przekłada się na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów gminy i tym samym znacząco wpływa na wysoki poziom życia jej mieszkańców.

Poniżej przeanalizowano liczbę funkcjonujących podmiotów gospodarczych i nowozarejestrowywanych podmiotów gospodarczych w gminie miasto Zambrów.

Tabela 38. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Wskaźnik - 3	
Obszar 1	6,72
Obszar 2	4,53
Obszar 3	13,90
Obszar 4	6,80
Obszar 5	6,63
Obszar 6	6,06
Obszar 7	11,01
Obszar 8	9,41
Obszar 9	5,51
Wartość referencyjna	6,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Tabela 39. Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowywanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2012-2016 - destymulanta

Wskaźnik - 4	
Obszar 1	0,25
Obszar 2	0,37
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,44

Obszar 6	0,31
Obszar 7	1,05
Obszar 8	0,58
Obszar 9	0,14
Wartość referencyjna	0,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Analiza liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców wykazała najniższy wskaźnik przedsiębiorczości w obszarze 2 (4,53). Niższe wartości, aniżeli wartość referencyjna dla gminy Miasto Zambrów (6,27) odnotowano również w obszarach 5 (5,51) i 6 (6,06), co oznacza że na tych terenach funkcjonuje najmniej przedsiębiorstw.

W obszarach 3 i 4 w 2016 r. nie zarejestrowano nowych podmiotów gospodarczych, a najniższą aktywność gospodarczą odnotowano w obszarze 9 (0,14), a na obszarach 1 (0,25) i 6 (0,31) zarejestrowano mniej nowych działalności gospodarczych, aniżeli średnia dla gminy (0,35).

2.4.2.2. Podsumowanie

Z racji swego atrakcyjnego położenia, jak też rozbudowanej infrastruktury, Zambrów stanowi interesujące miejsce do inwestowania i rozwijania działalności gospodarczej. Sytuację gospodarczą miasta można zatem określić jako stale poprawiającą się.

Do analizy sfery gospodarczej wykorzystano następujące wskaźniki, które pomogły w diagnozie tego obszaru: wskaźnik obciążenia demograficznego, liczbę zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat, liczbę podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, oraz liczbę nowozarejestrowywanych podmiotów gospodarczych w gminie miasto Zambrów w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

W poniższej tabeli zaprezentowano wartości znormalizowane wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów.

Biorąc pod uwagę dane zaprezentowane w tabeli można wnioskować, że wśród obszarów, które znajdują się w stanie kryzysowym wymienić należy przede wszystkim obszar 2 (3,06). Zjawiska kryzysowe występują również na obszarach 4 (0,86), 9 (0,47) i 8 (0,25).

Tabela 40. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera gospodarcza

Obszar	Wskaźniki znormalizowane				Wskaźnik Perkala	Liczba wskazań powyżej* średniej
	1	2	3	4		
1	0,44	-1,17	0,20	0,33	-0,19	2
2	0,98	1,57	0,59	-0,08	3,06	3
3	0,06	-1,19	-1,08	1,14	-1,07	2

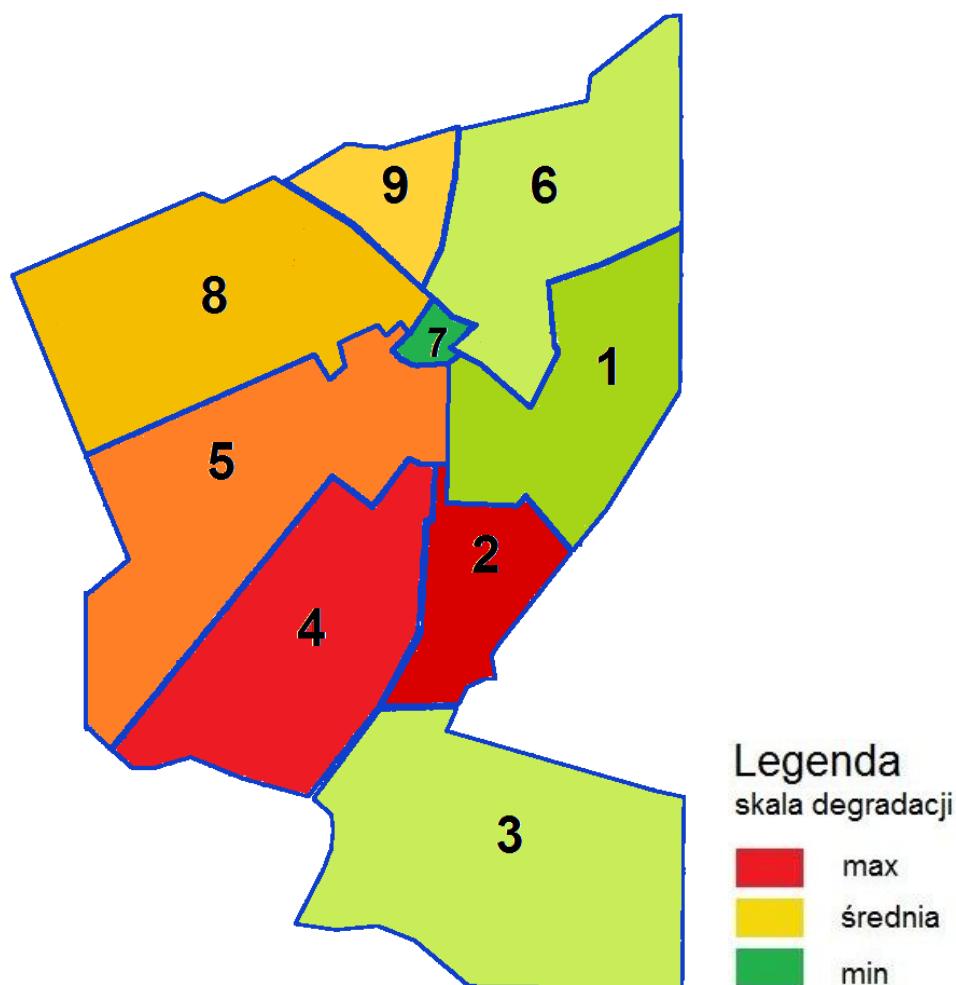
4	-1,14	0,68	0,18	1,14	0,86	2
5	-1,37	0,65	0,22	-0,29	-0,79	1
6	-1,20	-0,09	0,32	0,12	-0,86	2
7	1,76	-0,66	-0,56	-2,27	-1,73	1
8	0,07	1,21	-0,28	-0,76	0,25	2
9	0,36	-0,99	0,41	0,68	0,47	3

*poniżej dla destymulant

Legenda:

1. Wskaźnik obciążenia demograficznego - stymulanta
2. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
3. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru CEIDG w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
4. Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowywanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2012-2016 - destymulanta

Rysunek 21. Strefa gospodarcza - podsumowanie w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Sumaryczny wskaźnik wartości znormalizowanych wskazuje na wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej na obszarach 2, 4, 5, 8 i 9. Obszar 2 i 4 charakteryzuje się najtrudniejszą sytuacją gospodarczą, mierzoną w prawie wszystkich wymiarach analizy (3 odchylenia od średniej).

Skuteczne zaplanowanie przemian w lokalnej gospodarce, jest niezwykle ważne bowiem wpływa na wzrost jej konkurencyjności i atrakcyjność dla pracowników oraz potencjalnych inwestorów. Ponadto duża aktywność gospodarcza wskazuje na zdrową tkankę społeczną, przejawiająca inicjatywę, co prowadzi do poprawy jakości życia i poziomu rozwoju społecznego.

2.4.3. Analiza sfery przestrzenno-funkcjonalnej

Według zapisów art. 9 ust. 1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji, obszar gminy znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, w przypadku „niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych”.

Mając na uwadze powyższe dokonano diagnozy na tej płaszczyźnie w oparciu o następujące wskaźniki zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 41. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna

Dane	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA										
Liczba ludności na km2 (wskaźnik gęstości zaludnienia)	1147,36	1196,75	5433,69	78,13	277,67	572,95	572,95	5824,43	448,33	2097,78
Liczba lokali socjalnych	28	0	7	0	11	2	0	2	6	0
Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej	286	25	80	8	9	20	100	12	19	13
Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego	54	1	28	1	0	4	0	12	8	0
Liczba przystanków komunikacji miejskiej	26	0	11	4	0	0	6	2	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.3.1. Analiza natężenia zjawisk kryzysowych dla poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

W gminie miasto Zambrów średnia gęstość zaludnienia wynosi 1147,36 os./km². Analiza gęstości zaludnienia na terenie poszczególnych obszarów pozwala zauważyć, że wartość ww. wskaźnika powyżej średniej odnotowano na obszarach 7 (5824,43), 2 (5433,69), 9 (2097,78) i 1 (1196,75).

Powyższe świadczy o koncentracji ludności na tych obszarach, co wynika z ich funkcji centrotwórczej. Skoncentrowane są tu najważniejsze funkcje gminne, tj. administracyjna, handlowa i usługowa, mieszkaniowa, a także edukacyjna.

Tabela 42. Wskaźnik gęstości zaludnienia - liczba ludności na 1 km² - stymulanta

Wskaźnik - 1	
Obszar 1	1196,75
Obszar 2	5433,69
Obszar 3	78,13
Obszar 4	277,67
Obszar 5	572,95
Obszar 6	572,95
Obszar 7	5824,43
Obszar 8	448,33
Obszar 9	2097,78
Wartość referencyjna	1147,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

W ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej poddano analizie liczbę mieszkań socjalnych (komunalnych) w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Wyższe wartości, aniżeli wartość referencyjna (0,13) odnotowano w następujących obszarach: 4 (1,50), 8 (0,44) i 7 (0,26).

Tabela 43. Liczba lokali socjalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 2	
Obszar 1	0,00
Obszar 2	0,12
Obszar 3	0,00
Obszar 4	1,50
Obszar 5	0,11
Obszar 6	0,00
Obszar 7	0,26
Obszar 8	0,44
Obszar 9	0,00
Wartość referencyjna	0,13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Na terenie Gminy Miasto Zambrów znajdują się 54 zabytki wpisane do rejestru zabytków województwa podlaskiego. Obiekty te – często o funkcjach mieszkaniowych - są bardzo często w złym stanie technicznym, co przekłada się na obraz stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze gminy. Biorąc pod uwagę wysoką degradację elementów przestrzenno-kulturowych podlegających ochronie powyższy wskaźnik w analizie potraktowano jako stymulanty rewitalizacji. Odchylenie w górę od wartości referencyjnej wskazuje bowiem na sytuację kryzysową i większą potrzebę działań rewitalizacyjnych w zakresie restauracji i ochrony zabytkowych zasobów gminy.

Procentowo najwięcej zabytków znajduje się w obszarze 2 (28 zabytków stanowiących 51,9 % ogółu zabytków w gminie) i 7 (12 zabytków stanowiących 22,2 % ogółu). Wartości wyższe od średniej referencyjnej (0,25) odnotowane w obszarach 7 (1,57), 8 (0,58), 2 (0,50) i 3 (0,34) oznaczają, iż w danej strefie znajduje się więcej zabytków aniżeli ogółem dla gminy.

Tabela 44. Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta

Wskaźnik - 3	
Obszar 1	0,04
Obszar 2	0,50
Obszar 3	0,34
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,22
Obszar 6	0,00
Obszar 7	1,57
Obszar 8	0,58
Obszar 9	0,00
Wartość referencyjna	0,25

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

W ramach analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej ocenie poddano również poziom obsługi komunikacyjnej badając liczbę przystanków komunikacji miejskiej przypadającą na 100 mieszkańców.

Należy jednak zaznaczyć, iż sieć komunikacji zbiorowej w mieście Zambrów jest słabo rozwinięta, ma charakter osiowy i nie odgrywa istotnego znaczenia w systemie komunikacji miejskiej, ponieważ większość mieszkańców porusza się własnymi środkami transportu.

Tabela 45. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Wskaźnik - 4	
Obszar 1	0,00
Obszar 2	0,20
Obszar 3	1,36
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,00

Obszar 6	0,08
Obszar 7	0,26
Obszar 8	0,07
Obszar 9	0,14
Wartość referencyjna	0,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Analizując powyższe zestawienie obserwujemy, iż w obszarze 1, 4 i 5 nie ma w ogóle przystanków komunikacji miejskiej. Natomiast niższe wartości aniżeli wartość referencyjna wynosząca 0,26 odnotowano w obszarach: 8 (0,07) i 6 (0,08).

2.4.3.2. Podsumowanie

Korzystne warunki przestrzenno-funkcjonalne świadczą o potencjale i atrakcyjności danego obszaru, mogą one stać się przyczynkiem do przyciągnięcia nowych mieszkańców lub potencjalnych inwestorów, dlatego tak ważna jest ocena uwarunkowań przestrzennych i określenie obszarów problemowych w tym zakresie.

W celu wskazania obszarów, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej dokonano syntetycznej oceny sytuacji kryzysowej. W poniższej tabeli zaprezentowano wartości znormalizowane wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów.

Biorąc pod uwagę dane zaprezentowane w tabeli można wnioskować, że wśród obszarów, które znajdują się w stanie kryzysowym wymienić należy: obszar 7 (4,86) i obszar 2 (2,71).

Tabela 46. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera przestrzenno-funkcjonalna

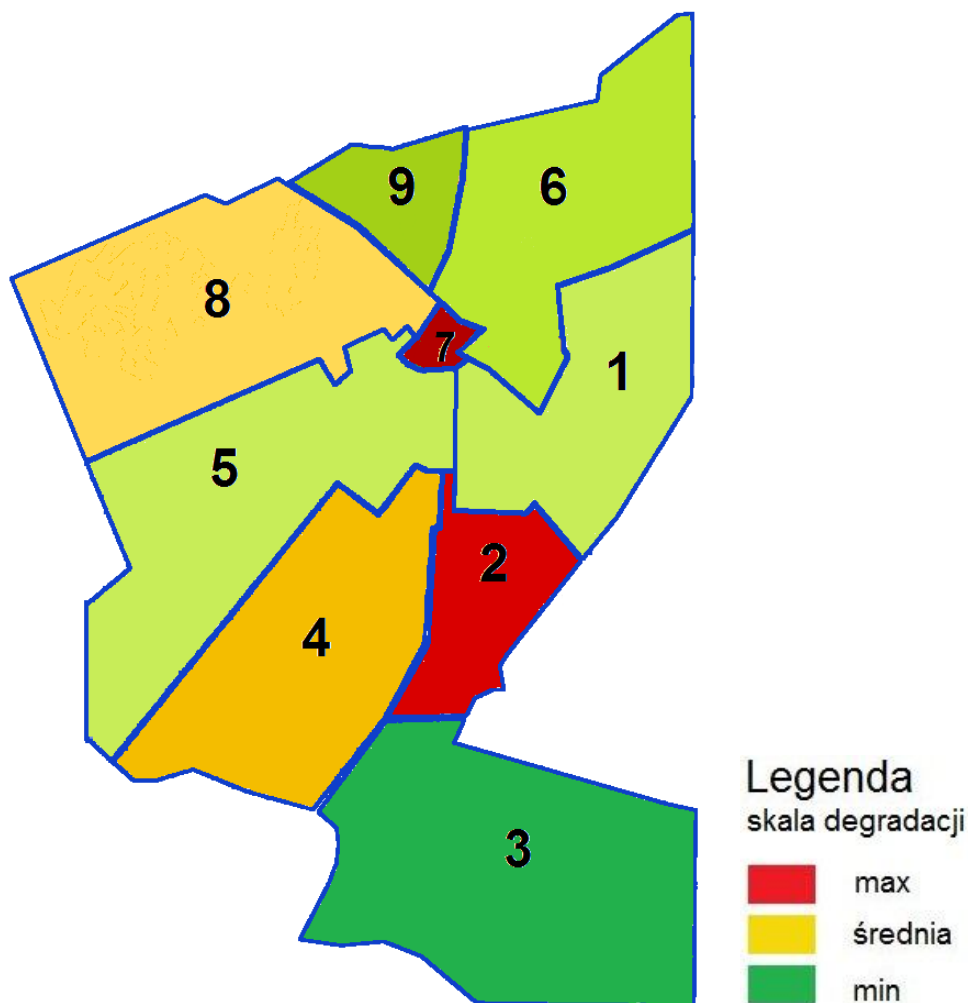
Obszar	Wskaźniki znormalizowane				Wskaźnik Perkala	Liczba wskazań powyżej* średniej
	1	2	3	4		
1	-0,43	-0,55	-0,67	0,57	-1,08	1
2	1,60	-0,38	0,29	0,08	1,60	2
3	-0,97	-0,55	-0,04	-2,77	-4,34	1
4	-0,88	1,51	-0,75	0,57	0,44	1
5	-0,73	-0,40	-0,30	0,57	-0,86	0
6	0,42	-0,55	-0,75	0,37	-0,51	1
7	1,79	-0,19	2,54	-0,08	4,06	3
8	-0,79	0,05	0,47	0,39	0,11	3
9	0,00	-0,55	-0,75	0,22	-1,09	0

*poniżej dla destymulant

Legenda:

1. Wskaźnik gęstości zaludnienia - liczba ludności na 1 km²
2. Liczba lokali socjalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
3. Stopień skanalizowania - liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta
4. Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
5. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Rysunek 22. Strefa przestrzenno-funkcjonalna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Sumaryczny wskaźnik wartości znormalizowanych wskazuje na wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarach 7, 2, 4 i 8. Obszar 7 charakteryzuje się najtrudniejszą sytuacją, mierzoną prawie we wszystkich wymiarach analizy (4,06; 3 odchylenia od średniej). Sytuację kryzysową i potrzebę działań rewitalizacyjnych zdiagnozowano również w obszarze 2 (1,60); 2 odchylenia od średniej.

Problemy przestrzenno-funkcjonalne o mniejszym natężeniu występują również w obszarach 4 (0,44) i 8 (0,11).

2.4.4. Analiza sfery technicznej

W toku delimitacji obszarów zdegradowanych zbadano również aspekt sfery technicznej, czyli stan infrastruktury technicznej w gminie miasto Zambrów. Analiza tej sfery umożliwiła ocenę jakości życia mieszkańców i wskazanie obszarów problemowych z jakimi boryka się gmina w tym zakresie.

Do zdiagnozowania występujących problemów w tej sferze wykorzystano następujące dane zestawione w tabeli poniżej.

Tabela 47. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera techniczna

Kryterium	Dane	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
SFERA TECHNICZNA											
stan techniczny lokali i budynków infrastruktury publicznej	liczba budynków w stanie dobrym	71	5	33	0	1	1	19	7	4	1
	liczba budynków wymagających remontu o charakterze bieżącym	24	1	3	0	1	1	5	2	11	0
	liczba budynków wymagających remontu o charakterze kapitalnym	66	6	2	0	0	0	55	2	0	1
Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej		286	25	80	8	9	20	100	12	19	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.4.1. Analiza natężenia zjawisk kryzysowych dla poszczególnych wskaźników w sferze technicznej

Zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 4 o stanie kryzysowym na obszarze gminy świadczą również wskaźniki charakteryzujące sferę techniczną, a są to w szczególności *„degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie*

z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska”.

Mając na uwadze powyższe analizie poddano wskaźniki, dotyczące liczby lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Wyższe wartości wskaźnika, aniżeli średnia wartość dla gminy miasto Zambrów (0,11), odnotowano w obszarach: 8 (0,80), 7 (0,26) i 4 (0,14), co wskazuje na największą liczbę lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze bieżącym w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

Tabela 48. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze bieżącym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta

Wskaźnik - 1	
Obszar 1	0,04
Obszar 2	0,05
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,14
Obszar 5	0,05
Obszar 6	0,07
Obszar 7	0,26
Obszar 8	0,80
Obszar 9	0,00
Wartość referencyjna	0,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Natomiast najwięcej budynków wymagających remontu o charakterze kapitalnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców znajduje się w obszarze 6 (0,75) – 55 budynków, co stanowi aż 83,3 % ogółu wszystkich budynków w gminie kwalifikujących się do generalnego remontu.

Tabela 49. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze kapitalnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta

Wskaźnik - 2	
Obszar 1	0,25
Obszar 2	0,04
Obszar 3	0,00
Obszar 4	0,00
Obszar 5	0,00
Obszar 6	0,75
Obszar 7	0,26
Obszar 8	0,00
Obszar 9	0,07
Wartość referencyjna	0,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Zbadano również stopień przyłączy do sieci ciepłowniczej w gminie Miasto Zambrów.

Tabela 50. Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta

Wskaźnik - 3	
Obszar 1	1,03
Obszar 2	1,43
Obszar 3	2,71
Obszar 4	1,22
Obszar 5	1,10
Obszar 6	1,36
Obszar 7	1,57
Obszar 8	1,39
Obszar 9	0,92
Wartość referencyjna	1,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Bazując na powyższym zestawieniu wskaźnika, obserwujemy niższą wartość miernika, aniżeli wartość referencyjna dla gminy (1,31) odnotowano w obszarach 9 (0,92), 1 (1,03), 5 (1,10) i 4 (1,22), co oznacza że na tych terenach występuje najmniej budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

2.4.4.2. Podsumowanie

Do analizy sfery technicznej wykorzystano wskaźniki, które świadczą o poziomie rozwoju technicznego gminy i ukazują występowanie zjawisk kryzysowych w sferze technicznej. Analizie poddano dane dotyczące liczby lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu w przeliczeniu na 100 mieszkańców.

W poniższej tabeli zaprezentowano wartości znormalizowane wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów.

Tabela 51. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera techniczna

Obszar	Wskaźniki znormalizowane			Wskaźnik Perkala	Liczba wskazań powyżej* średniej
	1	2	3		
1	-0,49	0,42	0,76	0,68	1
2	-0,44	-0,49	-0,03	-0,96	0
3	-0,67	-0,64	-2,61	-3,92	0
4	-0,10	-0,64	0,37	-0,37	2
5	-0,44	-0,64	0,63	-0,45	1
6	-0,38	2,57	0,10	2,28	1

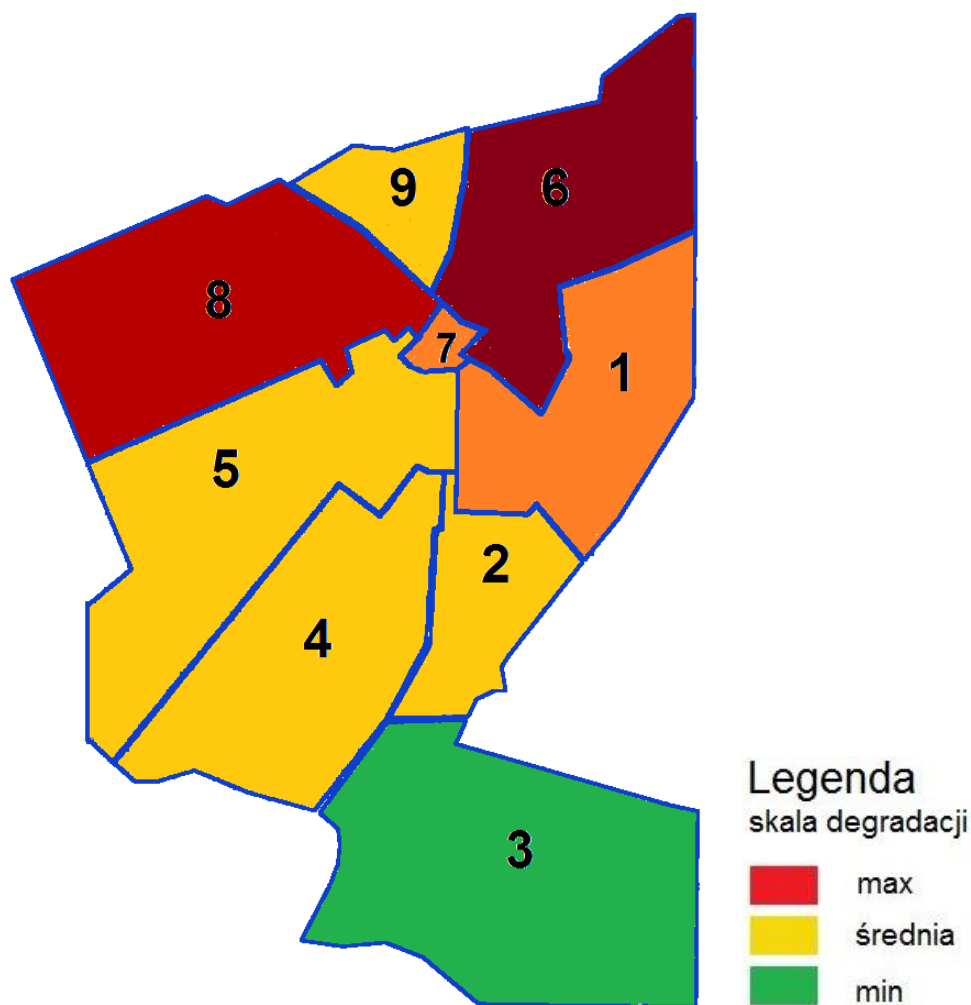
7	0,42	0,48	-0,33	0,58	1
8	2,67	-0,64	0,05	2,08	1
9	-0,67	-0,34	0,99	-0,02	1

*poniżej dla destymulant

Legenda:

1. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze bieżącym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
2. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze kapitalnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta
3. Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w stanie średnim w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta
4. Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej w stanie średnim w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta

Rysunek 23. Strefa techniczna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Biorąc pod uwagę dane zaprezentowane w tabeli powyżej można wnioskować, że wśród obszarów, które znajdują się w stanie kryzysowym wymienić należy: obszar 6 (2,28), i 8 (2,08). Niekorzystne zjawiska w sferze technicznej występują również na obszarach: 1 (0,68) i 7 (0,58).

2.4.5. Analiza sfery środowiskowej

W procesie wyznaczenia obszarów kryzysowych wymagających działań interwencyjnych w ramach procesu rewitalizacji nie można pomijać analizy problemów w sferze środowiskowej. Dobra kondycja środowiskowa, ma bowiem wpływ na jakość życia mieszkańców oraz stanowi o atrakcyjności i potencjale danego obszaru.

Gmina Miasto Zambrów zlokalizowana jest na terenie „Zielonych Płuc Polski”, terenie o najmniej zmienionym i zanieczyszczonym środowisku naturalnym. Cały obszar strefy podlaskiej (do której należy gmina) został zaklasyfikowany pod względem stężenia SO₂, NO₂, Ołowiu, Niklu, Kadmu, Arseniu, Benzenu, Tlenku węgla, Ozonu, Pyłu PM_{2,5} do poziomu A (2013 r.). Ogólny stan jakości powietrza w województwie podlaskim, a tym samym w Gminie Miasto Zambrów, można więc uznać jako dobry.

Teren miasta cechuje się zurbanizowaną przestrzenią charakterystyczną dla terenów miejskich. Zaistniałe procesy urbanistyczne nie zniszczyły równowagi między miastem, a środowiskiem przyrodniczym. Ponadto władze miasta w trosce o zdrowie mieszkańców, jak również o estetykę miasta stale realizują działania ukierunkowane na poprawę stanu środowiska.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane zebrane do analizy sfery środowiskowej.

Tabela 52. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera środowiskowa

Dane	Wartość dla całej gminy	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych								
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
STREFA ŚRODOWISKOWA										
Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej (w %)	84	83	61	90	95	86	84	69	77	73
Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej	1706	254	162	93	160	183	237	46	166	405

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.5.1. Analiza natężenia zjawisk kryzysowych dla poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej

W dobie narastającej w sposób niepokojący tendencji do wzrostu terenów zainwestowanych kosztem terenów biologicznie czynnych analizie poddano wzajemną relację struktury przestrzennej miasta i środowiska przyrodniczego.

Najmniej obszarów wolnych od zabudowy w stosunku do powierzchni gminy ogółem, pokrytych głównie roślinnością, znajduje się w obszarze 2 (61%). System przyrodniczy

miasta mniej korzystny niż średnia dla gminy (84%) obserwuje się również na obszarach: 7 (69%), 9 (73%), 8 (77%) i 1 (83%).

Tabela 53. Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej (niezabudowanej) w obszarach ogółem - destymulanta

Wskaźnik - 1	
Obszar 1	83%
Obszar 2	61%
Obszar 3	90%
Obszar 4	95%
Obszar 5	86%
Obszar 6	84%
Obszar 7	69%
Obszar 8	77%
Obszar 9	73%
Wartość referencyjna	84%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Do analizy kondycji środowiskowej gminy miasto Zambrów wykorzystano również wskaźnik obrazujący stopień skanalizowania gminy. Wyższe wartości wskaźnika wskazują na mniejsze obciążenie na danym obszarze środowiska przyrodniczego. Najmniej budynków, które posiadają czynne przyłącze do sieci kanalizacyjnej zlokalizowanych jest w obszarze 2 (2,89). Niższe wartości od średniej referencyjnej (7,83) odnotowano również w obszarach 6 (3,22) i 7 (6,03).

Tabela 54. Stopień skanalizowania – liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców – destymulanta

Wskaźnik – 2	
Obszar 1	10,47
Obszar 2	2,89
Obszar 3	31,53
Obszar 4	21,77
Obszar 5	10,02
Obszar 6	3,22
Obszar 7	6,03
Obszar 8	12,11
Obszar 9	28,60
Wartość referencyjna	7,83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

2.4.5.2. Podsumowanie

Do analizy sfery środowiskowej wykorzystano wskaźnik, który obrazuje aktualną sytuację ekologiczną i środowiskową gminy. W poniższej tabeli zaprezentowano wartości znormalizowane wskaźnika oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów.

Tabela 55. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera środowiskowa

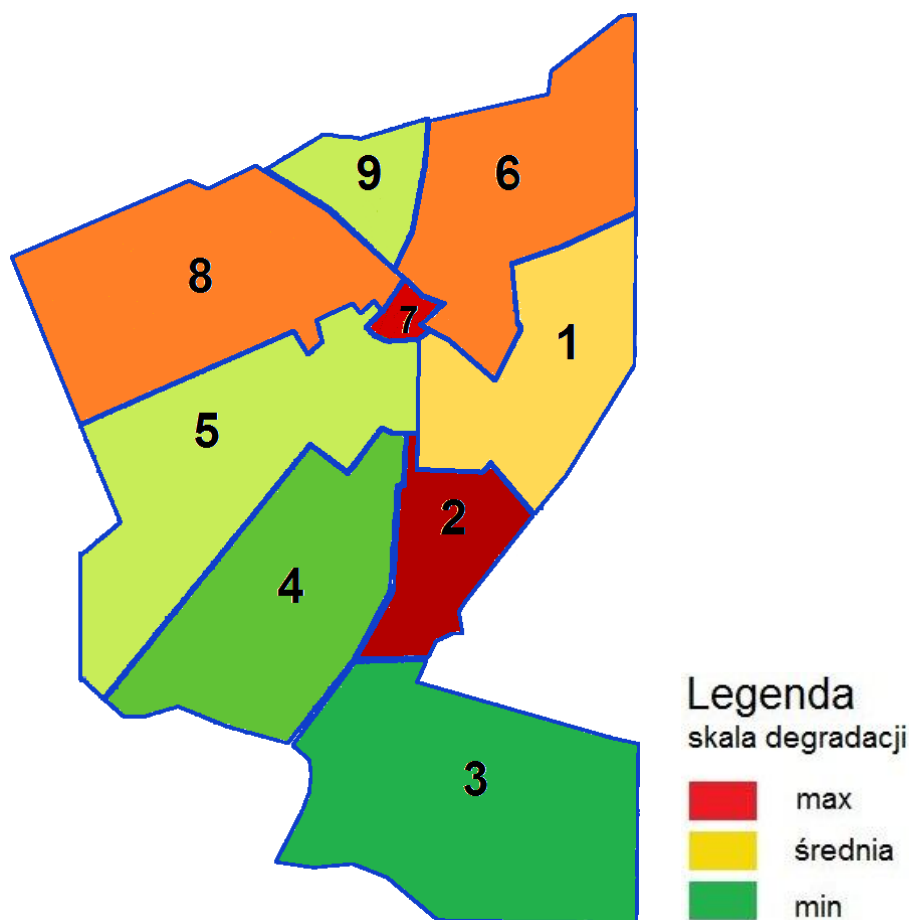
Obszar	Wartości znormalizowane wskaźnika		Wskaźnik Perkala	Liczba wskaźników poniżej średniej
	1	2		
1	-0,32	0,36	0,04	1
2	1,85	1,11	2,96	2
3	-1,01	-1,73	-2,74	0
4	-1,50	-0,76	-2,26	0
5	-0,61	0,40	-0,21	0
6	-0,42	1,08	0,66	1
7	1,06	0,80	1,86	2
8	0,27	0,19	0,47	1
9	0,67	-1,44	-0,77	1

*poniżej dla destymulant

Legenda:

1. Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej (niezabudowanej) w obszarach ogółem - destymulanta
2. Stopień skanalizowania – liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców – destymulanta

Rysunek 24. Strefa środowiskowa - podsumowanie w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Gmina Miasto Zambrów wykazuje się świadomością jaką rolę pełni zieleń na terenach zurbanizowanych oraz jak wpływa na kształtowanie jakości i stanu środowiska w mieście i przy planowaniu przestrzennym ma na uwadze rozwój terenów zielonych i ochronę przed degradacją powierzchni biologicznie czynnych.

Biorąc pod uwagę wartości znormalizowane i wskaźnik syntetyczny zaprezentowane w tabeli nr 48 można wnioskować, że wśród obszarów, które znajdują się w najmniej korzystnej sytuacji w zakresie wzajemnej relacji struktury przestrzennej i środowiska przyrodniczego, i wykazują najniższy stopień skanalizowania, należy wymienić przede wszystkim obszary: 2 (2,96) i 7 (1,86). Odchylenia od wartości referencyjnej i tym samym problemy środowiskowe zdiagnozowano także na obszarach: 6 (0,66), 8 (0,47), i w mniejszym stopniu na obszarze 1 (0,04).

3. OBSZARY ZDEGRADOWANE

3.1. Zasięg przestrzenny obszaru wymagającego wsparcia

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 1777 ze zm.), zwanej dalej ustawą, rewitalizacja stanowi *proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.*

Obszar zdegradowany, o którym mowa powyżej, to *przestrzeń która charakteryzuje się występowaniem negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców.*

Zasięg przestrzenny obszarów zdegradowanych został określony zgodnie z Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777) i Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Delimitacja obszaru zdegradowanego została przeprowadzona na podstawie wyników analizy przyjętych wskaźników, która ujawniła główne problemy i skalę natężenia negatywnych zjawisk na badanych obszarach.

Proces wyznaczenia obszaru wymagającego wsparcia składał się z kilku etapów:

- I. wyznaczenie jednostek urbanistycznych, tj. jednostki analityczne (okręgi badawcze) o jednorodnej strukturze i podobnej charakterystyce, dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych,
- II. pozyskanie niezbędnych danych statystycznych oraz przeprowadzenie analizy wskaźnikowej za pomocą wskaźnika syntetycznego metodą Perkala. Następnie na podstawie przyjętej metodyki oraz przyjętych mierników dokonanie normalizacji wskaźników w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej.
- III. wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, tj. obszarów, dla których w wyniku analizy zdiagnozowano kryzys z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz zidentyfikowano problemy w pozostałych sferach. Następnie biorąc pod uwagę szczególną koncentrację negatywnych zjawisk, i dodatkowo uwzględniając wnioski z konsultacji społecznych został wyłonienie obszaru rewitalizacji dla Gminy Miasto Zambrów.

Wyznaczenie, opis oraz analizę problemów na obszarze zdegradowanym przeprowadzono na podstawie zestawienia wiarygodnych i mierzalnych danych pozyskanych przede wszystkim z Urzędu Miasta Zambrów oraz jednostek organizacyjnych: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zambrowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Zambrowie, Powiatowej Komendy Policji w Zambrowie, i in.. Prezentacja danych statystycznych gminy Miasto Zambrów ukazała złożoność i wielowymiarowość omawianych zagadnień i zjawisk. Analiza pięciu sfer funkcjonowania gminy i jej mieszkańców odsłoniła trudności, z którymi boryka się miasto Zambrów. Zidentyfikowane problemy występują w każdej z badanych sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno- funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej.

Tabela Nr 56 przedstawia wyniki delimitacji dla Gminy Miasto Zambrów, gdzie zdiagnozowane negatywne problemy w poszczególnych sferach zostały oznaczone symbolem "1",

a ich brak symbolem "0". Obszary, w których wystąpił problem w sferze społecznej oraz dodatkowo przynajmniej w jednej z pozostałych sfer zostały uznane za zdegradowane.

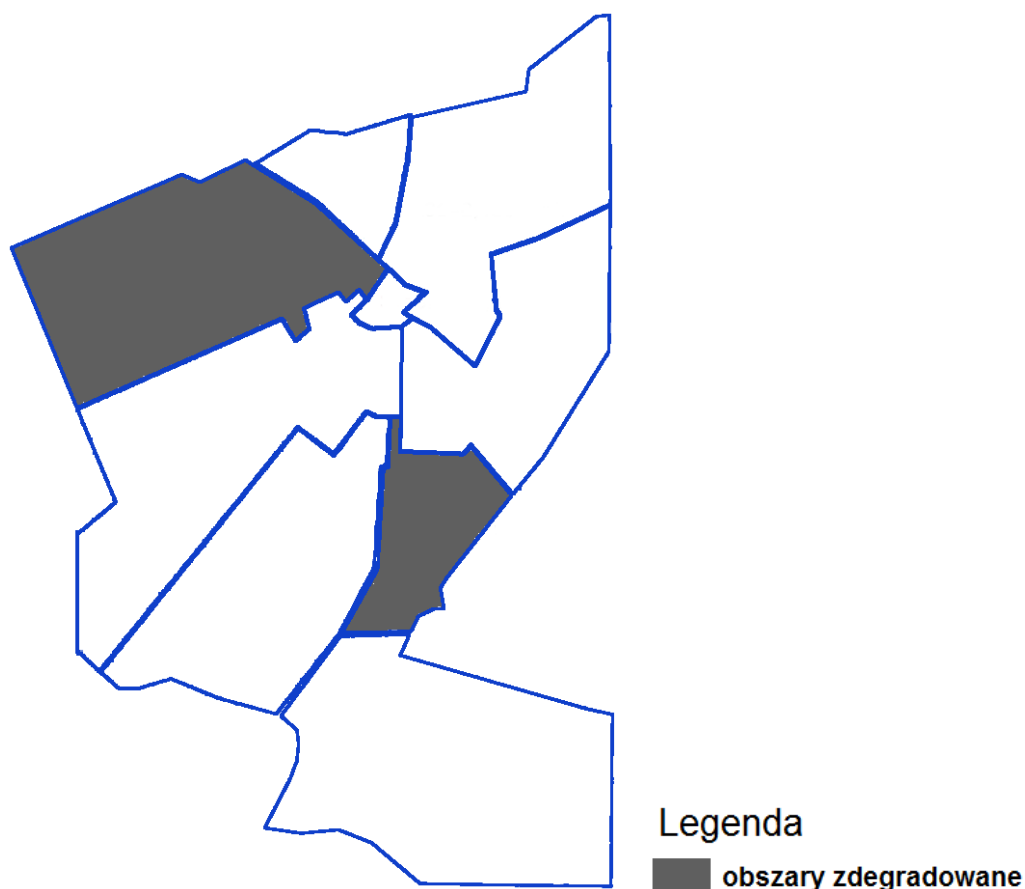
Tabela 56. Obszary zdegradowane - podsumowanie

Obszary	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcyjna	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa	Obszar zdegradowany
1	0	0	0	0	0	0
2	1	1	1	0	1	1
3	0	0	0	0	0	0
4	0	1	0	0	0	0
5	0	1	0	1	0	0
6	0	0	1	0	0	0
7	0	0	1	0	1	0
8	1	1	1	0	1	1
9	0	1	0	0	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Obszary zdegradowane zostały przedstawione na poniższym rysunku.

Rysunek 25. Obszar zdegradowane w gminie miasto Zambrów w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z Wytycznymi w Zakresie Rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014-2020 obszar objęty rewitalizacją może stanowić maksymalnie 20% obszaru Gminy oraz być zamieszkały przez nie więcej niż 30% mieszkańców tej Gminy. Zgodnie z ww. dokumentem obszar rewitalizacji to obszar który obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, gdzie występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. W skład obszaru rewitalizacji mogą również wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe, powojaskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

W Gminie Miasto Zambrów za tereny zdegradowane uznano obszar 2 i 8, gdzie problemy wykazano w każdej ze sfer, poza sferą techniczną. Obszary zdegradowane zamieszkuje 6984 osób, co stanowi 32,04% ogółu mieszkańców i zajmują one łącznie 21,53% powierzchni Gminy. Odsetek dotyczący powierzchni i ludności przekracza maksymalne wartości, jakie zawarte są w Ustawie z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. Z tego powodu spośród terenów zdegradowanych należało wyłonić obszar rewitalizacji, który nie przekracza 20% powierzchni Gminy oraz nie zamieszkuje go więcej niż 30% ludności. Obszar ten wskazano na podstawie wartości sumarycznego wskaźnika degradacji (wskaźnika syntetycznego Perkala).

W Tabeli Nr 57 przedstawiono wyniki delimitacji przeprowadzonej dla Gminy Miasto Zambrów na podstawie analizy wskaźnikowej w pięciu sferach, na podstawie której wyłonił się obszar rewitalizacji. Łącznie przeanalizowano 28 wskaźników, a wyniki normalizacji i wartość syntetycznego wskaźnika Perkala przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 57. Obszary zdegradowane - zestawienie syntetycznych wskaźników

Obszary	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera techniczna	Sfera środowiskowa	WSKAŹNIK SYNTETYCZNY PERKALA
1	-3,28	-1,13	-0,32	0,68	0,04	-4,01
2	16,00	2,78	1,57	-0,96	2,96	22,34
3	-1,30	-0,29	-6,94	-3,92	-2,74	-15,19
4	-3,73	1,58	0,81	-0,37	-2,26	-3,98
5	-3,83	0,76	-0,23	-0,45	-0,21	-3,96
6	-1,35	-0,88	-0,41	2,28	0,66	0,30
7	-1,93	-3,21	3,73	0,58	1,86	1,03
8	13,11	0,31	0,16	2,08	0,47	16,13
9	-7,71	0,07	-0,10	-0,02	-0,77	-8,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Program rewitalizacji obejmuje teren miasta położony w południowo-wschodniej części miasta. Obszar ten zajmują 5,43 % powierzchni Gminy oraz liczy 25,75 % ogółu mieszkańców Gminy.

Obszar rewitalizowany zamyka się wyraźnie wyodrębnionymi granicami w układzie przestrzennym miasta. Granice tego terenu zostały określone przez układ ulic już istniejących. Od południa ogranicza go ulica Elektryczna i przesuwając się dalej, zgodnie ze wskazówkami zegara, trzeba wskazać na przebieg granicy na ulicy Przykoszarowa, która stanowi zachodnią granicę obszaru rewitalizowanego. Następnie granica przebiega ulicą Wojska Polskiego do torów. Ulica Legionowa jest północną granicą obszaru rewitalizowanego. Wschodnią granicę

wyznacza przebieg ulicy Magazynowej. Ulica Wojska Polskiego charakteryzuje się znacznym natężeniem ruchu drogowego.

Historycznie teren ten został ukształtowany przez budowę koszar wojsk carskich w XIX w. Teren ten funkcjonuje na mapie miasta i w świadomości mieszkańców Zambrowa jako Osiedle Koszary. Na wskazanym obszarze znajduje się zespół budynków pokoszarowych, które obecnie pełnią funkcję budynków mieszkalnych objętych programem rewitalizacji, będących w większości w administracji Zarządu Nieruchomościami w Zambrowie Sp. z o.o. Na tym terenie znajduje się także 25 budynków Zambrowskiej Spółdzielni Mieszkaniowej objętych programem.

Kompleks budynków pokoszarowych został wpisane na listę obiektów objętych prawną ochroną konserwatorską w dniu 16 stycznia 1989 r. Wpisu do rejestru zabytków dokonano pod nr A-382 decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łomży.

Na obszarze tym znajduje się także 15 obiektów budowlanych i lokali włączonych do programu należących do różnych podmiotów gospodarczych, w tym 5 należących do Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Społem” w Zambrowie, które pełnią rolę placówek handlowych i magazynowych. W sąsiedztwie obszaru rewitalizowanego położone są liczne zakłady i centrum handlowe. Od ponad 50 l. Koszary służą miastu jako budynki mieszkalne, administracyjne, oświatowe oraz zakłady pracy. W obszarze rewitalizowanym funkcjonuje park przemysłowy, który powstał w budynkach po dawnych zakładach „Zamtex”. Na obszarze znajdują się w dalszym ciągu nieruchomości będące własnością ZPB Zamtex w likwidacji, w złym stanie technicznym.

W obszarze wskazanym do rewitalizacji występują duże zaniedbania w sferze środowiskowej i funkcjonalno-przestrzennej, np. ubytki architektoniczne, zdewastowane, niezagospodarowane miejsca przestrzeni publicznej, brak miejsc rekreacji, wypoczynku, zabaw, miejsc parkingowych, występują również miejsca niebezpieczne, gdzie szerzą się niekorzystne zjawiska społeczne.

Obszar rewitalizacji wskazany na podstawie wykonanych analiz i danych zawartych w diagnozie został przedstawiony graficznie na poniższym rysunku.

Tabela 58. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

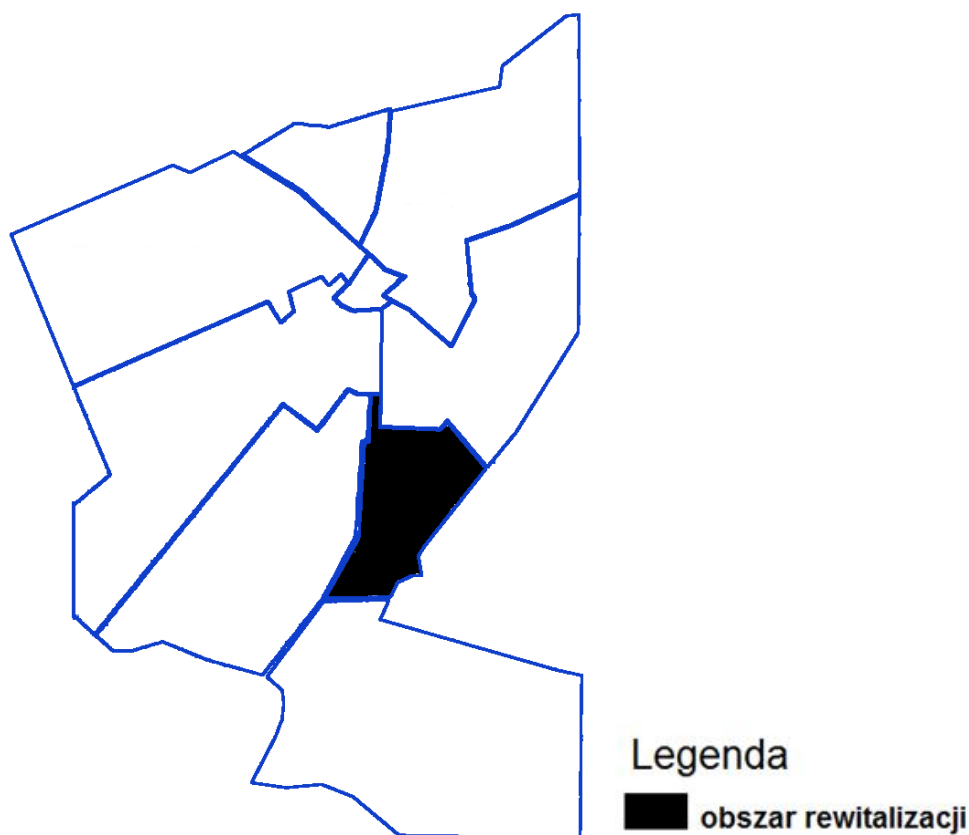
Obszar 2	Nazwa obszaru (wykaz ulic)	Powierzchnia w km ²	% powierzchni i gminy	Liczba ludności	% całości ludności gminy
	Aleja Wojska Polskiego do torów, Legionowa, Grunwaldzka, Magazynowa, Przykoszarowa, Elektryczna	1,033	5,43%	5613	25,75%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Zambrów

Obszar ten zajmują 5,43 % powierzchni Gminy oraz liczy 25,75 % ogółu mieszkańców Gminy. W skład obszaru wchodzi następujące ulice: Aleja Wojska Polskiego do torów, Legionowa, Grunwaldzka, Magazynowa, Przykoszarowa, Elektryczna, Poligonowa.

Obszar rewitalizacji został przedstawiony graficznie na poniższym rysunku

Rysunek 26. Obszar rewitalizacji w gminie miasto Zambrów w ujęciu przestrzennym

Źródło: Opracowanie własne

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić, że odnotowane wskaźniki dla obszaru wskazanego do rewitalizacji znacząco odbiegają do wskaźników dla pozostałej części miasta. Odchylenie to wskazuje na nawarstwianie się trudności, które prowadzą do degradacji tego obszaru. Potrzeba działań rewitalizacyjnych na wskazanym powyżej obszarze wynika z zaistniałych licznych problemów w różnych sferach, począwszy od najważniejszej sfery społecznej, a skończywszy na sferze środowiskowej. Na wyłonionym do rewitalizacji obszarze zdegradowanym, znajdującym się w stanie kryzysowym koncentrują się negatywne zjawiska społeczne, w szczególności bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom kapitału społecznego, oraz występują na nim negatywne zjawiska: gospodarcze, środowiskowe, oraz przestrzenno-funkcjonalne.

Prawidłowość tę potwierdzają również dane uzyskane z badań ankietowych mieszkańców miasta zrealizowanych na potrzeby opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Zambrów na lata 2017-2022. Dane te wraz z danymi przedstawionymi wcześniej potwierdzają słuszność wyboru tego rejonu miasta do programu.

Obszar rewitalizacji został wskazany w sposób obiektywny w oparciu o zróżnicowane narzędzia, metody i techniki badawcze. W celu zdiagnozowania problemów dokonano analizy danych zastanych, przeprowadzono badania ankietowe, wśród potencjalnych odbiorców i beneficjentów LPR. Wyniki przeprowadzonych badań stanowią uzupełnienie wcześniej przeprowadzonej analizy desk research. Dopełnieniem prowadzonych badań uczyniono analizę wskaźnikową, która pozwoliła zobrazować natężenie i koncentrację zjawisk kryzysowych i wyłonić obszar rewitalizacji.

Na podstawie przeprowadzonych analiz należy stwierdzić, że zasadnym jest prowadzenie działań rewitalizacyjnych na wskazanym obszarze. Diagnoza obszaru stanowiącego o problematycznym charakterze gminy Miasto Zambrów, pozwoli na dokonanie zmian, które w przyszłości pozwolą ograniczyć bariery rozwojowe gminy.

SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Rysunek 1. Ludność Zambrowa w latach 2003-2016	5
Rysunek 2. Struktura wiekowa ludności Zambrowa w latach 2003-2015	5
Rysunek 3. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w Zambrowie w latach 2004-2015	7
Rysunek 4. Migracje na pobyt stały w latach 1995-2015 w Zambrowie	8
Rysunek 5. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	9
Rysunek 6. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego i ekonomicznych	9
Rysunek 7. Przepięstwa stwierdzone (oszacowane) w Zambrowie w latach 2012-2015	11
Rysunek 8. Szkolnictwo podstawowe w Zambrowie – współczynnik solaryzacji brutto w latach 2003-20015	17
Rysunek 9. Szkolnictwo gimnazjalne w Zambrowie – współczynnik solaryzacji brutto w latach 2003-20015	18
Rysunek 10. Podstawowa opieka zdrowotna – porady	22
Rysunek 11. Liczba mieszkań oddanych do użytku w latach 2008-2015	26
Rysunek 12. Powierzchnia nieruchomości (w m ²) oddanych do użytku w latach 2008-2015	27
Rysunek 13. Podmioty nowo zarejestrowane w systemie REGON w latach 2009-2016	33
Rysunek 14. Ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w latach 2003-2013	34
Rysunek 15. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w latach 2002-2015	35
Rysunek 16. Liczba pracujących według sektorów ekonomicznych w Zambrowie w latach 2006-2014 (brak danych za lata 2015-2016)	36
Rysunek 17. Zebrane odpady komunalne w ciągu roku w Gminie Miasto Zambrów	43
Rysunek 18. Formy ochrony przyrody zlokalizowane w obrębie miasta Zambrów	45
Rysunek 19. Mapa podziału gminy miasto Zambrów na 9 obszarów badawczych	46
Rysunek 20. Strefa społeczna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym	63
Rysunek 21. Strefa gospodarcza - podsumowanie w ujęciu przestrzennym	68
Rysunek 22. Strefa przestrzenno-funkcjonalna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym	73
Rysunek 23. Strefa techniczna - podsumowanie w ujęciu przestrzennym	77
Rysunek 24. Strefa środowiskowa - podsumowanie w ujęciu przestrzennym	81
Rysunek 25. Obszar zdegradowane w gminie miasto Zambrów w ujęciu przestrzennym	83
Rysunek 26. Obszar rewitalizacji w gminie miasto Zambrów w ujęciu przestrzennym	86
Tabela 1. Prognoza ludności Zambrowa na tle powiatu zambrowskiego i województwa podlaskiego w latach 2017 -2024 r.	6
Tabela 2. Liczba dzieci oraz etaty	12
Tabela 3. Szkoły podstawowe i gimnazja na terenie miasta Zambrów	13
Tabela 4. Liczba uczniów i oddziałów w szkołach na przestrzeni lat 2010 – 2016	13
Tabela 5. Promocja uczniów	14
Tabela 6. Wyniki sprawdzianu w klasie 6 szkoły podstawowej w mieście Zambrów	14
Tabela 7. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w Miejskim Gimnazjum nr 1 w roku szkolnym 2015/2016	16
Tabela 8. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w Miejskim Gimnazjum nr 1	16
Tabela 9. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014 r. w Gminie Miasto Zambrów dla każdego z obwodów wyborczych	23

Tabela 10. Powierzchnia użytków rolnych w Mieście Zambrów [w ha]	24
Tabela 11. Struktura sieci elektroenergetycznej na terenie Miasta Zambrów	30
Tabela 12. Charakterystyka urządzeń sieciowych - wodociągi i kanalizacja, w roku 2014....	31
Tabela 13. Zestawienie budynków mieszkalnych w gminie podłączonych do sieci wodociągowej w latach 2008-2014.....	31
Tabela 14. Wyniki pomiarów hałasu w mieście Zambrów w 2013r.....	40
Tabela 15. Struktura i natężenie ruchu pojazdów w punkcie pomiarowym w mieście Zambrów, rok 2013	40
Tabela 16. Zestawienie badan prowadzonych w roku 2008 i 2013 w punkcie pomiarowym na terenie miasta Zambrów	41
Tabela 17. Podział gminy miasto Zambrów na jednostki analityczne	46
Tabela 18. Zestawienie wskaźników	50
Tabela 19. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera społeczna	52
Tabela 20. Dynamika zmian liczby ludności w latach 2012-2016 w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	53
Tabela 21. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	54
Tabela 22. Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	55
Tabela 23. Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem zasadniczym lub poniżej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	55
Tabela 24. Liczba osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	56
Tabela 25. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	56
Tabela 26. Liczba osób korzystających z zasiłków stałych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	57
Tabela 27. Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie alkoholowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta	57
Tabela 28. Liczba nieletnich matek w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta	58
Tabela 29. Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	58
Tabela 30. Liczba dzieci objętych dożywianiem w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2012-2016 - stymulanta	59
Tabela 31. Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta	59
Tabela 32. Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta	60
Tabela 33. Liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w konkursach na realizację zadań własnych gminy w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta	60
Tabela 34. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera społeczna.....	61
Tabela 35. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera gospodarcza.....	64
Tabela 36. Wskaźnik obciążenia demograficznego - stymulanta	65
Tabela 37. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 30 lat w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	65
Tabela 38. Liczba podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta.....	66
Tabela 39. Liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowywanych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w latach 2012-2016 - destymulanta	66
Tabela 40. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera gospodarcza.....	67
Tabela 41. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera przestrzenno-funkcjonalna	69

Tabela 42. Wskaźnik gęstości zaludnienia - liczba ludności na 1 km ² - stymulanta.....	70
Tabela 43. Liczba lokali socjalnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta	70
Tabela 44. Liczba zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego w przeliczeniu na 100 mieszkańców - stymulanta.....	71
Tabela 45. Liczba przystanków komunikacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta	71
Tabela 46. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera przestrzenno-funkcjonalna	72
Tabela 47. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera techniczna	74
Tabela 48. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze bieżącym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta	75
Tabela 49. Liczba lokali i budynków infrastruktury publicznej wymagających remontu o charakterze kapitalnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców – stymulanta	75
Tabela 50. Liczba budynków podłączonych do sieci ciepłowniczej w przeliczeniu na 100 mieszkańców - destymulanta	76
Tabela 51. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera techniczna.....	76
Tabela 52. Zebrane dane do wskaźników delimitacji – sfera środowiskowa	78
Tabela 53. Wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej (niezabudowanej) w obszarach ogółem - destymulanta.....	79
Tabela 54. Stopień skanalizowania – liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacji miejskiej w przeliczeniu na 100 mieszkańców – destymulanta.....	79
Tabela 55. Wskaźnik syntetyczny Perkala - sfera środowiskowa.....	80
Tabela 56. Obszary zdegradowane - podsumowanie	83
Tabela 57. Obszary zdegradowane - zestawienie syntetycznych wskaźników.....	84
Tabela 58. Charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	85